

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

v o j e n s k á m y s l

ŠESTNÁCTÝ ROČNÍK

3

Úloha a místo teritoria v systému obrany

Plukovník Jan Raban

Termínu „teritorium“ se oficiálně používá k označení území státu (koalice), vymezeného právně platnými státními hranicemi, se vším, co na tomto území je, tj. s lidmi, jejich ideologií, státním zřízením, národním hospodářstvím včetně dopravy a spojů, s vědou, kulturou, technikou a přírodním bohatstvím.

Teritorium ČSSR je součástí teritoria koalice států Varšavské smlouvy, se všemi důsledky vyplývajícími z politických, hospodářských i vojenských ustanovení této smlouvy. Teritorium ČSSR je v prvním strategickém sledu států Varšavské smlouvy, protože sousedí s územím potenciálního nepřítele. To má vliv na zvláštnosti naší vojenské doktríny, na úlohu našich ozbrojených sil v možné válce i na úlohu a místo našeho teritoria v rámci států Varšavské smlouvy. Naše teritorium i jeho příprava v míru se proto v některých směrech liší od teritoria ostatních států Varšavské smlouvy.

Termín „obrana teritoria“ vyjadřuje dva pojmy:

— v širším pojetí se obrana teritoria uskutečňuje především údery na prostředky nepřítele, které mohou působit do hloubky teritoria, a aktivní činnosti polních vojsk na frontě,

— v užším pojetí je obrana teritoria činnost, spojená bezprostředně s přímou obranou a ochranou území státu.

Budu se zabývat obranou teritoria v užším pojetí.

V historii neměla obrana teritoria vždy tak velký význam, jaký má dnes. Teritorium státu bylo bráněno pouze činností pozemních vojsk na frontě a vojenským námořnictvem tam, kde hranice státu probíhaly na mořském pobřeží. Zvláštní obrany teritoria nebylo zapotřebí a proto neexistovala.

Teprve s rozvojem válečných prostředků působících na velké hloubky území vznikala potřeba speciální a bezprostřední obrany teritoria. S rozvojem letectva v ob-

dobí mezi první a druhou světovou válkou vyvinul se **systém protiletadlové obrany státu (PLOS)**, doplněný tzv. **Civilní protiletadlovou obranou (CPO)**. CPO v podstatě zahrnovala ochranu obyvatelstva, soukromého i státního majetku před následky leteckého bombardování a opatření k likvidaci těchto následků. V průběhu druhé světové války a po ní se oba systémy zdokonalily a vyvinuly v dnešní protivzdušnou obranu státu (PVOS) a Civilní obranu (CO).

Význam a úloha obrany teritoria narůstá s rozvojem válečných prostředků působících do velké hloubky území a se vzrůstem ničivého potenciálu těchto prostředků.

Po druhé světové válce vzrůstá význam a úloha obrany teritoria **progresivně**, tak jako progresivně vzrůstá možnost ničit teritorium na celou hloubku nejen státu, ale celé koalice — současně a kdykoliv.

Význam a důležitost obrany teritoria tedy roste paralelně s rozvojem

- prostředků a metod propagandy, špionáže, diverze, sabotáže, teroru, atd.,
- úderné a ničivé síly pozemních vojsk, zejména tankových,
- strategického letectva,
- strategických výsadků,
- raket,
- jaderných zbraní a ostatních ZHN,
- kosmických prostředků.

Vyjmenované prostředky umožňují různé způsoby ničení teritoria. Obrana teritoria musí být proto budována tak, aby tyto možnosti paralyzovala.

Mohutná úderná síla pozemních vojsk ve spojení s působením operačního letectva, operačních raket a zbraní hromadného ničení, umožňují rychlé tempo útoku a zvětšují hloubku frontového bitevního pásma na 100 i více kilometrů. Tankové a mechanizované jednotky mohou pronikat v důsledku nesouvislosti fronty do velké hloubky teritoria, ničit důležité objekty a zařízení a působit paniku.

Názky těchto možností se projevily již na počátku druhé světové války. Hluboké útočné klíny nacistických vojsk, především tankových jednotek, za podpory letectva pronikly frontou hluboko na území Francie, způsobily dezorganizaci a zhroucení francouzské fronty a byly příčinou, na tehdejší dobu velmi rychlého, obsazení teritoria francouzské „Metropole“.

Evropské kapitalistické státy, zejména NSR a Francie, vyhodnotily tyto zkušenosti i dnešní možnosti znásobené ostatními novými válečnými prostředky a zcela novým způsobem vybudovaly ozbrojenou pozemní obranu celého prostoru teritoria státu.

Dnešní kapacita dopravního letectva, organizace a výzbroj vzdušných výsadkových vojsk umožňují použít vzdušné výsadky různých typů (až do velikosti vzdušného výsadkového sboru) do značných hloubek teritoria.

Proti činnosti pozemních vojsk a vzdušných výsadků v hloubce teritoria je proto logické **vybudovat interní pozemní obranu teritoria**, vybavenou teritoriálními vojsky, vybrojenými a vycvičenými pro boj s výsadky a s tankovými jednotkami, jako základní osnovu pozemní obrany teritoria. V operačních plánech je nezbytné počítat s operačními rezervami, které by podle situace zejména v počátečním období války mohly být zasazeny nejen k zesílení polních vojsk v útočné operaci, ale popřípadě i k zesílení obrany teritoria.

Obrana teritoria proti náletům strategického i taktického (operačního) letectva je řešena systémem PVOS. Dolet a manévrovací schopnosti strategického letectva vyžadují řešení jednotné a automatizované protivzdušné obrany, řízené jedním centrem na velkém prostoru celého válčiště. Zatímco pozemní obranu teritoria je možné řešit v jednotlivých státech (to je účelné i vzhledem ke specifickým podmínkám a zvláštnostem prvosledových států, odlišným do určité míry od podmínek států v dalších sledech koalice), protivzdušnou obranu odděleně řešit nelze. Proto máme již dnes **jednotný, koordinovaný systém PVOS států Varšavské smlouvy**, s centrálním velením.

Dalším prvkem obrany teritoria je **protiraketová obrana teritoria**. Technická podstata této obrany je ještě složitější a náročnější na automatizaci než dnešní systém protiletadlové obrany. Může ji řešit jen velký stát, který má k tomu potřebné prostředky. Malé státy se musí začlenit do společné koaliční protiraketové obrany. Není pochyb o tom, že účinná obrana

proti strategickým raketám vyžaduje ještě větší prostor než protiletadlová obrana a bude též řešena v rámci teritoria koalice. Nebude pravděpodobně řešena jako obrana určitých prostorů, ale jako ničení strategických raket vůbec. Aktivní obrana proti operačním a taktickým (dělostřeleckým) raketám, které mají velmi krátkou dobu letu, bude technicky těžko řešitelná a bude pravděpodobně mít i v budoucnu těžiště nikoli v ničení raket za letu, ale v ničení odpalovacích, technických a pomocných zařízení na zemi. Lze předpokládat, že i těžiště obrany proti strategickým raketám bude položeno na ničení jejich stabilních i pohyblivých základů.

Již dnes je nutné počítat i s rozvinutím **protikosmické obrany teritoria**. Technická podstata této obrany je charakteristická tím, že boj s kosmickými prostředky se bude odehrávat mimo povrch a ovzduší Země, v bližším a možná i vzdálenějším (meziplanetárním) kosmickém prostoru. Z toho důvodu tato obrana pravděpodobně nebude speciálně teritoriální a zvlášť polní, ale jen jedna, postihující všechny válečné kosmické prostředky bez rozdílu.

Protikosmická obrana bude mít v podstatě dvě složky:

- složku zjišťování, sledování a identifikace kosmických prostředků,*)
- složku navedení vlastních prostředků na kosmický cíl a jeho zničení.

První složka vyžaduje rozložení středisek na velmi rozlehlém prostoru zemského povrchu. Kosmické prostředky může ničit opět jen ten, kdo k tomu má prostředky; ničení proto asi zůstane doménou velkých, technicky i ekonomicky silných států. Je však nutné, aby do systému zjišťování, sledování a identifikace byly zapojeny i ostatní státy koalice. Prostředky k tomu nejsou tak nákladné jako prostředky k řízení a aktivnímu použití kosmických těles. Zjišťování a identifikace pak jsou nutné k tomu, aby se vůbec mohla uskutečňovat byť i jen pasivní obranná a ochranná opatření, jako maskování vojsk a objektů, vyhlašování nebezpečí, klamání průzkumu z kosmického prostoru apod.

*) Již dnes můžeme rozlišit vojenské speciální družice

- meteorologické,
- průzkumné (dva nebo více druhů),
- spojovací (několik druhů — VKV, televizní, atd.),
- stíhací (program „GEMINI“),
- úderní (vývojový program přistávání družic na stanoveném místě).

Součástí protikosmické obrany koalice by měla být zařízení k zjišťování, sledování a identifikaci družic (kosmických prostředků) i na teritoriu našeho státu a systém pasivních opatření, uskutečňovaných na základě zjišťování a vyhodnocování středisek kosmického průzkumu.

Již dnes je ovšem nutné chápat jednotný systém PVOS v pojetí koaličním jako systém, do něhož jsou začleněny tři základní prvky: protiletadlová (PLO), protiraketová (PRO) i protikosmická obrana (PKO). Vývoj směřuje k jejich dalšímu sjednocení. V době, kdy letouny dosahují již rychlosti přes 3M, začíná se stírat rozdíl mezi letounem a raketou a vývoj směřuje i k sjednocení prostředků obrany proti nim.

Tento vývoj však nelze chápat zjednodušeně. I v sjednoceném systému — PLO — PRO — PKO — zůstanou prostředky a zbraně různých takticko-technických dat. Nikdy asi nebude možné bojovat stejným prostředkem proti nízkoleteckým letounům jako proti balistickým raketám.

V jednotném systému PVOS budou i nadále začleněny různé podsystémy. Není také nutné ani možné, aby ve výzbroji armád malých států byly všechny prostředky PVOS. Pevná obrana teritoria koalice však vyžaduje dále budovat jednotný systém PVOS, který zahrnuje všechny tři složky (PLO, PRO, PKO) a také všechny potřebné, tj. taktické, operační i strategické prostředky této obrany.

Je pravděpodobné, že bude nutné zapojit teritorium ČSSR i do **systému koaličního kosmického spojení**, organizovat odposlech a připravovat rušení nepřátelských prostředků kosmického spojení.

Aktivní částí obrany teritoria proti jaderným zbraním a ostatním ZHN je obrana proti prostředkům jejich dopravy na cíl. Uskutečňuje se systémem protivzdušné, protiraketové a protikosmické obrany. Tyto systémy ovšem neřeší ochranu teritoria proti ZHN. Proto je nutné **organizovat na teritoriu systém ochrany proti ZHN**, a to ochrany

- systémů řízení státu,
- obyvatelstva,
- teritoriálních vojsk a zařízení vojenské správy (ochrana polních vojsk je organizována vlastními prostředky vojsk ať už jsou na teritoriu, nebo mimo ně),
- technického výzkumu, těžby a průmyslové výroby,
- zemědělství, lesního a vodního hospodářství,
- dopravy,

- spojů,
- školství, vědy a kultury.

Rozsah článku nedovolí podrobnější rozbor této problematiky. Zmíním se proto jen o několika základních problémech a zásadách OPZHN teritoria.

Základem OPZHN je rozvinutý teritoriální systém zjišťování úderů jaderných zbraní a ostatních ZHN, průzkum účinků (zamoření, boření atd.), vyhodnocování, hlášení a varování. Tento systém by měl být jednotný, centralizovaně řízený, technicky vybavený a automatizovaný.

Tento systém může zabezpečit rychlou a spolehlivou informaci, která je základem jakéhokoli řízení.

Ochrana proti ZHN může být účinná jen tehdy, bude-li řízení mít spolehlivé spojení a dostatek prostředků pro řízení, záchranu lidí a majetku, tj. organizovaných, vycvičených a technicky vybavených jednotek, řízených systémem vojenského velení. Základní prostředky je nutné mít na všech stupních řízení, na vyšších stupních pak jsou nutné rezervy k manévru a posílení podřízených.

Základní prostředky a způsoby ochrany obyvatelstva jsou:

- včasná evakuace pravděpodobných cílových míst,
 - rozptýlení obyvatelstva,
 - ukrytí obyvatelstva v místech rozptýlu,
 - polním způsobem organizovaná státní zdravotnická služba, vybavená velkou kapacitou lékařského a zdravotnického personálu, prostředků odsunu, ošetření a léčení postiženého obyvatelstva.
- Základní prostředky ochrany národních hospodářství jsou vycvičené jednotky zaměstnanců příslušných resortů, vybavené technickými, dopravními a hasebními prostředky k záchraně majetku a udržení důležitých zařízení v chodu.

Zařízení všech resortů je účelné rozdělit a klasifikovat podle jejich významu pro vedení války a udržení chodu života na teritoriu na zařízení státního, krajského a místního významu. Podle vzniklých škod je pak možné soustředit se na záchranu a obnovu objektů podle stanoveného pořadí. K likvidaci škod na objektech krajského a státního významu je nutné mít rezervy jednotek, technických prostředků a materiálu.

Tyto jednotky by měly být vojensky organizované a vybavené dopravními prostředky, aby byly pohyblivé a mohly se nasazovat operativně k likvidaci škod na těch objektech, jejichž udržení v pro-

vozu nebo obnova jsou pro ozbrojený zápas v dané situaci nejvíce potřebné. Operativnost těchto rezerv bude zajištěna, podřídi-li se vojenskému velení. Koncentrace sil a prostředků k řešení rozhodujících úkolů vyžaduje, aby byly začleněny do jednotného systému teritoriálních vojsk. Jednotky by měly být univerzálně vycvičené jak pro boj, tak pro záchranné práce, likvidaci následků po napadení ZHN a obnovu důležitých zařízení.

Zásadní opatření je příprava veškerého obyvatelstva k obraně vlasti, která dá potřebné znalosti obecně platné všemu obyvatelstvu a kromě toho diferencované připraví každého na ty úkoly, které bude za války plnit.

Základním předpokladem účinnosti ochrany teritoria proti ZHN je pevné řízení OPZHN jako nedílné součásti veškeré řídicí činnosti, které může účinně pracovat jen bude-li součástí řízení státu, tj. součástí činnosti stranických a státních orgánů všech stupňů. Řízení OPZHN se nemůže odtrhnout od řízení ostatní činnosti teritoria.

Podmínkou účinnosti řízení OPZHN teritoria je zpracování plánů předpokládané činnosti a pečlivá příprava, komplexní nácviky a cvičení všech řídicích orgánů v míru.

OPZHN teritoria je typicky vojenská činnost, která daleko přesahuje rozsah i význam bývalé CPO i dnešní CO. CO je jen poněkud vyšší vývojový stupeň CPO, zásadně se však od ní neliší.

OPZHN teritoria je obdoba OPZHN vojsk, která je druhem operačního zabezpečení. OPZHN teritoria je však činnost ještě vyššího stupně než OPZHN vojsk, protože zabezpečuje celou státní základnu vedení války.

Obrana teritoria je jedním z druhů strategické činnosti; její realizace je strategická operace. **OPZHN teritoria je proto důležitým (v POV nejdůležitějším) druhem strategického zabezpečení obrany teritoria.**

Kdo řídí operaci, musí řídit i její zabezpečení. Aby OPZHN teritoria mohla plnit funkci strategického zabezpečení, tj. aby se stala součástí obrany teritoria, měla by být řízena vojenským velením státu, které řídí obranu teritoria. Toto velení by mělo řídit i celostátní přípravu OPZHN teritoria v míru.

Nepřítel použije k rozvrácení pevnosti teritoria i všech moderních prostředků ideologické boje („psychologické války“), propagandy, špionáže, diverze, sabotáže, teroru, atd.

Ani tuto činnost nelze podceňovat. Využije se proto jako protiopatření všech prostředků vlastní agitace a propagandy, **systému kontrašpionáže, střežení a obrany důležitých objektů a opatření k udržení klidu a pořádku na teritoriu.** Všechna tato opatření jsou velmi důležitou složkou obrany teritoria, neboť jejich cílem je zabezpečit pevnost teritoria, zamezit narušování morální síly, předejít vzniku paniky, zamezit narušování chodu veškeré činnosti na území státu a uchránit důležité objekty a zařízení i životy a zdraví obyvatelstva.

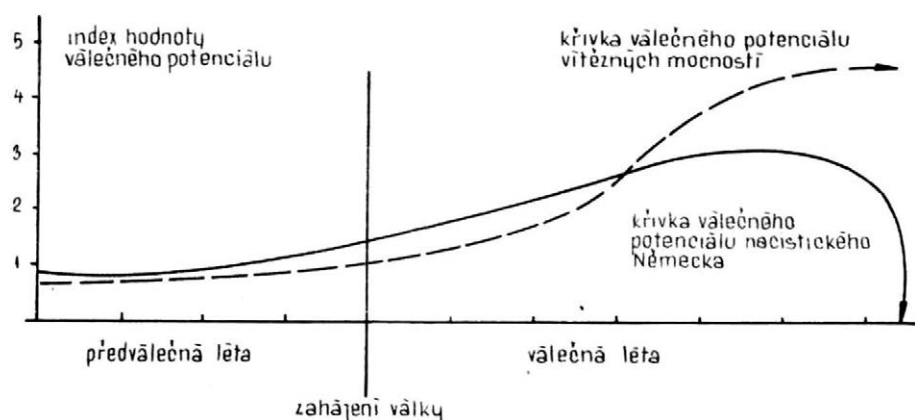
Uvedené složky přímé obrany teritoria jsou jen hlavní složky nutné k paralyzování účinků těch prostředků, kterými nepřítel může účinně ničit a narušovat celou hloubku teritoria.

Přehled složek obrany teritoria a prostředků obrany dokumentuje, jak vzrostla důležitost, význam a úloha obrany teritoria v závislosti na rozvoji válečných prostředků od konce druhé světové války. Kvantita obranných opatření současně přerostla v zcela novou **kvalitu** obrany teritoria. K získání úplného obrazu o místě a úloze teritoria je účelné ještě podrobit analýze vztah obrany teritoria k funkci, úloze a místu teritoria v podmínkách raketové a jaderné války. Z tohoto vztahu pak vyplývá i důležitost obrany teritoria pro úspěšné vedení války.

Funkční závislost obrany teritoria ve vztahu obrana teritoria — teritorium je zrcadlovým obrazem její závislosti na rozvoji ničivých prostředků působících na hloubku teritoria. Vývojový pohyb **obrány teritoria vykazuje též progresivní vzrůst její důležitosti paralelně se vzrůstem důležitosti teritoria a se změnami v úloze, kterou má teritorium pro vedení ozbrojeného zápasu i války jako celku.**

Teritorium je pro stát základnou vedení války. Válečný potenciál státu budovaný v době míru se akumuluje v teritoriu. Teritorium za války realizuje válečný potenciál, vydává ho ze sebe jako pohonnou hmotu války. Živí ozbrojený zápas a válku akumulovaným potenciálem a spotřebovaný doplňuje produkcí vlastních teritoriálních zdrojů.

V této obecné úloze teritoria není ovšem nic zásadně nového. Od druhé světové války se tato obecná podstata funkce teritoria, podstata jeho úlohy a vztahu k vedení války jako celku nezměnily. Změny nastaly ale v kvalitě a kvantitě potřebného základního materiálního fondu války, v potřebě nakupení zásob a zvýšení

Graf 1

kapacity zdrojů k vedení ozbrojeného zápasu pro rozhodující počáteční období války, v potřebě enormně zvýšené akumulace vojenského potenciálu v době před zahájením války a v nerovnoměrném vyčerpávání potenciálu v průběhu války.

Ještě v druhé světové válce se válečný potenciál válčících států rozvíjel plynule před zahájením války a narůstal hlavně až v průběhu války. Tak např. válečná výroba nacistického Německa dosáhla maxima až v předposledním roce války (1944) a teprve před koncem války začala prudce klesat. Také v ostatních válčících státech se válečná výroba rozvíjela převážně teprve v průběhu válečných let. Mohutnost ozbrojených sil narůstala též až po zahájení války, takže křivka indexu narůstání válečného potenciálu, která rovnoměrně stoupala v předválečných letech, prudce se zvedla až v průběhu války. Schematicky je to možné znázornit na grafu 1.

V případě raketové a jaderné války by tomu bylo jinak. Protože počáteční období války je rozhodující, je nutné vstoupit do války s maximálně rozvinutým válečným potenciálem. V důsledku ničení v počátečním období války potenciál obou válčících stran prudce poklesne. Nerozhodne-li se o výsledku války v počátečním období a neskončí-li válka, bude válečný potenciál znovu pomalu narůstat. Naději na vítězství pak bude mít ta strana, která ho dokáže rychleji znovu rozvinout. Průběh změn indexu válečného potenciálu bude pak zcela jiný a schematicky může vypadat podle grafu 2.

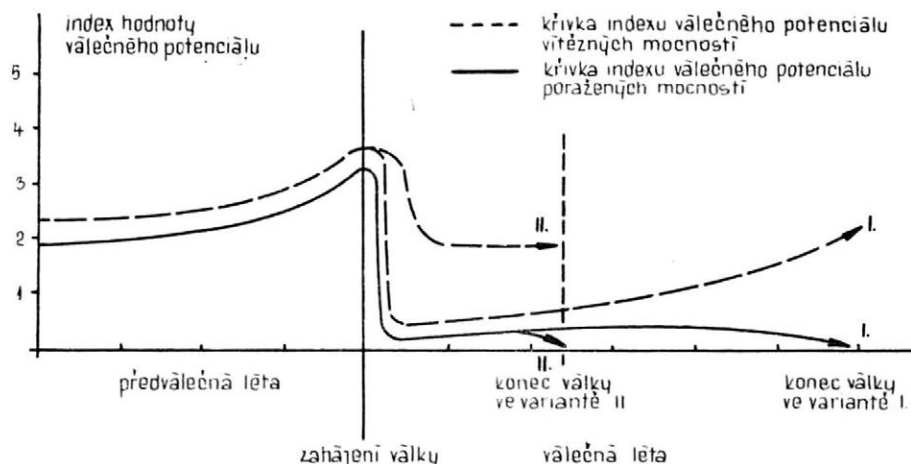
Úloha teritoria v obranném systému státu, v přípravě a vedení války (i ozbrojeného zápasu) je proti stavu za druhé světové války jiná ve třech uzlových bodech: je závislá na tom, jak teritorium dokáže

1. — vybudovat vysoký válečný potenciál již v míru (zejména pak vybudovat ozbrojené síly a nahromadit zásoby), předstihnout nepřítele v absolutních hodnotách válečného potenciálu a udržet náskok před ním,
2. — v okamžiku rozpoutání války, popřípadě v průběhu POV zničit ozbrojené síly i teritorium nepřítele a současně uchránit vlastní teritorium jako základnu dalšího vedení války a kapacitu válečného potenciálu,
3. — obnovit zdroje, výrobu a rozvinout válečný potenciál v dalším průběhu války.

Podmínek je samozřejmě více, ale **tyto tři faktory jsou rozhodující**. Nesplní-li teritorium tyto tři základní podmínky, nemohou jakkoli silné ozbrojené síly vybojovat vítězství ve válce. **Splnění druhé a třetí podmínky je bezprostředně závislé na obraně teritoria. Z toho vyplývá rozhodující úloha obrany teritoria v procesu ozbrojeného zápasu, rovnocenná úloze aktivní činnosti ozbrojených sil.**

Vyplývá z toho též místo teritoria v procesu vedení ozbrojeného zápasu, v obranném systému a v přípravě státu (koalice) k válce.

Obrana teritoria je organickou a neoddelitelnou složkou ozbrojeného zápasu,

- Varianta I. : v POV snížen válečný potenciál obou stran přibližně na stejnou úroveň - válka může mít pravděpodobně velmi dlouhé trvání
 Varianta II. : jedné straně se podařilo do značné míry snížit v POV válečný potenciál druhé strany a vlastní uchránit - válka může skončit mnohem dříve než ve variantě I.

Graf 2

uskutečňovaného činností (operacemi) všech druhů ozbrojených sil, tj.

- strategických raketových vojsk,
- strategického letectva,
- pozemních vojsk,
- vojenských námořních sil,
- vojsk teritoriální obrany (PVOS, tj. protikosmické, protiraketové, protiletadlové obrany a pozemní obrany).

V činnostech druhů ozbrojených sil jsou vzájemně pevné vztahy. Strategické cíle války je možné splnit jen koordinovanou činností všech druhů ozbrojených sil. Strategické operace nelze plánovat a řídit samostatně ani odděleně po jednotlivých druzích ozbrojených sil. Druhy strategické činnosti, tj. strategické raketové (a letecké) jaderné údery, válečnou činnost na pozemních válčistištích, obranu zápolí socialistických zemí a válečnou činnost na námořních válčistištích je nutné koordinovat ke splnění cílů války a řídit podle jednoho plánu.*) Proto ani obranu

teritoria nelze vytrhovat z komplexu ozbrojeného zápasu, nelze ji v plánování řešit odtržené od přípravy ozbrojených sil a ostatních příprav státu k válce.

Nutnost začlenit obranu teritoria do jednotného plánu vedení operací za války jako nedílnou součást strategických operací logicky vyplývá také z úlohy obrany teritoria v obranném systému státu a v komplexu vedení ozbrojeného zápasu. Z logiky současných principů vedení ozbrojeného zápasu vyplývá i nutnost neustálé organizace součinnosti a koordinace užší obrany teritoria s operacemi ozbrojených sil na válčistišti. Tento závěr potvrzuje vyhodnocení způsobů strategické útočné činnosti potenciálního agresora, který by uskutečňoval strategické operace podle jednotného plánu a koordinovaně, se snahou ničít současně ozbrojené síly na válčistišti i teritorium, a tím docílit rychlého rozhodnutí války.

Proti takto jednotně řízené strategické operaci nepřítele je nutné postavit jednotně řízenou strategickou operaci všech ozbrojených sil i prostředků obrany a

*) Viz SOKOLOVSKI — „Vojenská strategie“ — 2. vydání NV, kapitola VI, stať „Způsoby vedení soudobé války“, zejména str. 377, 382, 404.

ochrany teritoria ke zmaření zámyslu nepřitele a uchránění lidské i materiální báze vedení války.

Rakety a jaderné zbraně nepřinesly změny jen v operačním umění a v strategii, ale změnily od základů samu podstatu ozbrojeného zápasu a způsobů vedení války. Jedním z nových charakteristických rysů těchto změn je rozšíření ozbrojeného zápasu do dalších dimenzí:

- první světová válka se nevymanila z první dimenze — z lineární taktiky;

- druhá světová válka je charakteristická v podstatě lineární strategií a rozšířením do třetí — vertikální dimenze, tj. do vzdušného prostoru a pod hladinu moří,

- třetí světová válka, která by se odehrávala v dnešní době, by byla charakteristická strategickou činností ve třech dimenzích [ozbrojený zápas by byl veden nikoli v lineární, ale v obou dimenzích

horizontálních na ploše celé Země i v třetí dimenzi — vertikální ve vzdušném prostoru i pod mořem], s náznaky rozšíření do „čtvrté“ dimenze — do kosmického prostoru.

Kromě ostatních charakteristik i tato ukazuje potřebu zásadně nového chápání úlohy a místa teritoria a jeho obrany v ozbrojeném zápase i ve válce jako celku, úlohy celého teritoria nejen jako lidské a materiální základny války, ale také jeho obrany, jako nedílné součásti komplexu ozbrojeného boje.

V obranném systému státu je proto zapotřebí věnovat obraně teritoria patřičnou pozornost, budovat ji souběžně s výstavbou ozbrojených sil a ostatních prvků obranného systému státu, ve kterém je teritorium lidským, ideologickým, morálně politickým, technickým a materiálním základem válečného potenciálu i základnou přípravy a vedení války.

Obrana a ochrana teritoria ČSSR

Plukovník Jaromír Žitěk

Aby úkoly obrany a ochrany teritoria mohly být i za složité situace počátečního období války splněny, musí být jednoznačně stanovena odpovědnost za řešení jednotlivých úkolů a zpracovány promyšlené a reálné plány.

Cílem plánů obrany a ochrany teritoria je zabezpečit řízení a činnost nejdůležitějších orgánů a zařízení tak, aby všechny požadavky ozbrojených sil na frontě mohly být uspokojovány, zabezpečit klid, pořádek a maximální ochranu obyvatelstva před vzdušnými údery nepřítele.

Obrana a ochrana teritoria musí být schopné bez pomoci sil a prostředků z fronty čelit jak vzdušným úderům, tak i pozemní činnosti agresora.

Hlavními opatřeními k dosažení tohoto cíle budou:

- protivzdušná obrana teritoria,
- likvidace vzdušných výsadků a diverzních skupin nepřítele,
- obrana a ochrana objektů zvláštní důležitosti,
- likvidace nepokojů a boj proti panice,
- souhrn opatření řešených systémem civilní obrany.

Příprava těchto opatření je velmi rozsáhlá. Současný stav příprav nemůžeme pokládat za vyhovující. Je nutné přehodnotit systém odpovědnosti a řízení a jak aktivně zapojit všechno obyvatelstvo do plnění úkolů ochrany a obrany teritoria.

Základní otázkou je, aby komise obrany na jednotlivých stupních vystupovala jako orgán řídící a aby nedocházelo k nahrazování státních orgánů. Komise obrany by měly uzpůsobit svoji činnost tak, aby řídily příslušné úseky a instituce a nestály v roli vykonavatelů. Odpovědnost za plnění jednotlivých opatření v ochraně a obraně teritoria musí mít příslušný státní orgán a ne komise obrany.

Při zpracování plánů ochrany a obrany vycházíme z toho, že došlo k vytvoření jednotných ozbrojených sil, ke zrušení Vnitřní stráže, k organizačním změnám u krajských a okresních orgánů ministerstva vnitra a že předpokládáme vytvořit krajská a okresní vojenská velitelství.

Souhrnný plán obrany a ochrany teritoria tvoří tyto plány:

a) Plán ochrany a obrany objektů zvláštní důležitosti.

Odpovědnost za zpracování tohoto plánu mají vojenská velitelství, tj. vojenský okruh, krajské a okresní vojenské velitelství. V plánech VO bude vhodné mít zakresleny všechny důležité objekty a zařízení střežené vojenskými silami a strážními jednotkami Lidových milicí. V plánech krajských a okresních vojenských velitelství bude účelné kromě objektů, uvedených v plánech VO, mít i další důležité objekty a zařízení střežené závodní stráží. Současně v plánech na stupni kraj a okres bude vhodné uvést další důležité závody, objekty, na které po rozpočtu sil potřebných pro střežení, se síly nedostaly a které

v případě potřeby budou střeženy manévrem strážních jednotek nebo vojskovou zálohou kraje a okresu. Jde zejména o důležité dopravní a spojovací objekty a vodní díla.

b) Plán obrany proti vzdušným výsadbám.

Odpovědnost za zpracování tohoto plánu mají opět teritoriální vojenská velitelství.

V plánech vojenských okruhů bude nutné především řešit likvidaci taktických, operačních a přepadových výsadek. V plánech krajských vojenských velitelství bude třeba zapracovat úkoly vyplývající z plánu protivýsadkové obrany VO a opatření k likvidaci průzkumných a diverzních výsadek.

c) Plán zajištění klidu a pořádku a likvidace nepokojů.

Za zpracování tohoto plánu odpovídá náčelník krajské správy SNB a okresního oddělení VB. Výpisy z těchto plánů plně postačí mít u krajských a okresních vojenských velitelství (nejsou třeba u VO).

Při zpracování těchto plánů vycházíme z mírových poznatků a z předpokládané činnosti v počátečním období války. Předpokládáme, že dojde k podstatnému přesunu obyvatelstva (z měst do jiných prostorů), že bude obyvatelstvo podléhat panice ať už vlivem propagandy a činnosti nepřítelů, nebo některých nedostatků (např. nerovnoměrným nebo nedostatečným zásobováním atp.). To může vést až ke vzniku nepokojů.

S použitím příslušníků ozbrojených sil ČSSR, kromě příslušníků Lidových milic v plánech likvidace nepokojů nepočítáme.

d) Plán aktivizace obyvatelstva.

Tento plán zpracovává na úrovni kraje a okresu příslušný pracovník krajského a okresního výboru KSČ ve spolupráci s orgány ministerstva vnitra. Cílem tohoto plánu je zajistit rychlé zapojení širokého aktivu obyvatelstva, především z řad funkcionářů a členů KSČ, národních výborů a masových organizací tak, aby byl v určitém prostoru zjištěn nebo znemožněn pohyb hledaných nepřátelských osob nebo společensky nebezpečných živlů a umožněna jejich likvidace.

Plány počítají s aktivizací obyvatelstva ve dvou etapách:

- v první se aktivizují funkcionáři strany a národních výborů,
- v druhé se aktivizuje široký aktiv spolehlivého obyvatelstva a hlídování podle připravených plánů.

V krajském plánu je uveden způsob rychlého vyzkoušení funkcionářů krajských orgánů a všech okresů. Osvědčuje se, aby v krajských plánech byl uveden přehled předpokládaného počtu zapojeného obyvatelstva v jednotlivých okresech, vybraných prostorech a městech. V okresním plánu se kromě způsobu vyzkoušení funkcionářů okresních orgánů a funkcionářů ve městech, důležitých obcích a závodech uvádí přehled počtů zapojeného obyvatelstva, nejlépe po obvodech okrsku VB nebo spádových obcí.

Hlídky plánuje a v terénu rozestavuje představitel okresního oddělení VB ve spolupráci s předsedy místních organizací KSČ a předsedy NV.

Aktivování obyvatelstva zajišťují na základě rozhodnutí komise obrany při KV nebo OV KSČ orgány ministerstva vnitra.

Operační umění a taktika

e) Plán civilní obrany.

Za zpracování dokumentů, které ve svém souhrnu tvoří plán CO, odpovídá předseda KNV, ONV a NV kategorizovaného města.

Plán civilní obrany obsahuje tyto dokumenty

1. v kraji:

- přehled sil a prostředků CO,
- schéma včasného vyrozumění obyvatelstva o nebezpečí vzdušného napadení a radiačního, chemického a biologického zamoření,
- plán pomoci městům napadeným vzdušnými údery a chemickými i bojovými prostředky,
- plán KNV pro práci v podmínkách radioaktivního, chemického a biologického zamoření,
- plány evakuace obyvatelstva v 1. a 2. pořadí.

2. v okrese:

- přehled sil a prostředků,
- schéma včasného vyrozumění obyvatelstva okresu o nebezpečí vzdušného napadení a radiačního, chemického a biologického zamoření,
- plán likvidace jaderného ohniska zásahu (zpracovávají jen určené okresy),
- plán pomoci obyvatelstvu postiženému nepřátelskými vzdušnými údery jadernými, chemickými a biologickými zbraněmi (zpracovávají rovněž jen určené okresy),
- plán likvidace biologického a chemického ohniska zásahu,
- plán pomoci městům napadeným jadernými zbraněmi,
- plán evakuace obyvatelstva 1. a 2. pořadí (zpracovávají pouze určené okresy),
- plán ukrytí obyvatelstva před vzdušnými údery a radioaktivním, chemickým a biologickým napadením.

Krajská a okresní vojenská velitelství jsou pověřena ovlivnit zpracování plánů CO tak, aby především evakuace obyvatelstva nenarušila mobilizaci ozbrojených sil a jejich operační přesuny.

Zpracované plány předkládají odpovědní funkcionáři k projednání a ke schválení komisi obrany při KV nebo OV KSČ. Schválené plány se ukládají u jednotlivých vykonavatelů.

Pro potřebu příslušné komise obrany zpracuje velitel krajského a okresního vojenského velitelství v součinnosti s náčelníkem KS-SNB (OO-VB) a předsedou KNV (ONV) přehlednou mapu (nejlépe v měřítku 1 : 100 000) se základními údaji z jednotlivých plánů s nutnými textuálními přílohami (tabulkami).

Při realizaci jednotlivých opatření podle plánu obrany a ochrany bude nutné vycházet ze zásady, že k zajištění rychlého řešení, a tím i úspěchu akce, mohou realizovat jednotlivá opatření odpovědní odborní funkcionáři v rozsahu své pravomoci a schválených plánů za využití všech sil, plánovaných pro příslušnou část plánů obrany a ochrany.

O realizaci jednotlivých plánů informují odborní funkcionáři při nejbližší příležitosti příslušné komise obrany nebo jejich předsedy.

ÚKOLY TERITORIÁLNÍCH ŠTÁBŮ

Plukovník Břetislav Tichý

Je-li počáteční období války rozhodující, pak k dosažení kladných výsledků je nutné již v míru vytvořit potřebné podmínky jak v oblasti polních, tak v oblasti teritoriálních sil a prostředků.

Obranu země lze řešit jen ve vztahu se všemi ekonomickými, společenskými problémy a ve vztahu s analýzou a závěry v mezinárodně politické oblasti. Obrana země tvoří celý systém opatření a činností, jehož kostru tvoří vojenská činnost.

Činnost vojenských teritoriálních štábů je rozhodující pro aktivní a kvalitní realizaci teritoriálního systému obrany.

Charakteristickým rysem řízení a velení na teritoriu musí být těsná jednota stranické a státní linie řízení. Nikdo nepochybuje o tom, že i za branné pohotovosti státu rozhodující úlohu v řešení všech otázek systému obrany musí mít strana. Pro velení na teritoriu je rozhodující činnost komisí obrany od centrálního orgánu až po okresní výbory strany. Místo komisí obrany je třeba zvýraznit tak, aby byly **rozhodujícím řídicím orgánem** ve svém územním obvodu a nestály nikdy v roli vykonavatelů.

Základem dobré činnosti vojenských štábů již v počátečním období války je neměnnost mírové organizace velitelských orgánů. Dodržení této zásady předpokládá mít **dobře organizovaný celý řídicí aparát v systému maximální jednoduchosti řízení i ma-**

lého počtu součinnostních vztahů. Z této zásady vyplývá povinnost přesně vymezit působnost a odpovědnost každého řídicího stupně s tím, že demokratické formy rozhodování, zejména v prudkém spádu událostí počátečního období války budou neuskutečnitelné.

Jednou z důležitých oblastí, které reprezentují obranu a ochranu vedle boje na frontě, je vojenská činnost k obraně a ochraně teritoria. Hlavním nositelem tohoto úkolu by měly být ozbrojené síly ČSSR. Tyto jsou předurčeny k řízení a vedení ozbrojeného boje s nepřítelem i na teritoriu.

Boj na teritoriu bude mít **dvě základní formy:**

a) **aktivní** formu obrany (např. boj s letectvem, raketami, výsadky, proniknuvšími jednotkami nepřítele na naše území apod.);

b) **pasivní** formu ochrany (např. ochrana civilního obyvatelstva včetně všeobecné evakuace, vyhlašování signálů výstrahy, zmírňování a především odstraňování následků napadení, řízení a zabezpečování přesunů a převozů vojsk, plnění požadavků ve prospěch polních vojsk s důrazem na přísun vycvičených záloh a všeho potřebného vojenského materiálu apod.).

Tyto úkoly patří k obsahu ozbrojeného boje a je tedy naprosto správné při řízení dodržet základní principy řízení ozbrojeného boje, tj. především systém nedílné velitelské pravomoci

a odpovědnosti, princip tuhé centralizace velení, který jediné odpovídá charakteru soudobé jaderné války. Tyto principy je správné realizovat na teritoriu využíváním územních orgánů velení, tzn. velitelství vojenského okruhu, krajských a okresních vojenských velitelství.

Přípravu a využití teritoriálních ozbrojených sil v soudobé válce nelze oddělovat od ostatních obranných opatření státu, včetně přípravy celého systému civilní obrany. Ve válce zvláště ta strana, která bude nejen schopna zasazovat jaderné úderů, ale ta, jež současně s tím uchrání od ZHN protivníka svůj ekonomický potenciál a obyvatelstvo. Tento úkol nelze úspěšně řešit bez nejtěsnější součinnosti mezi teritoriálními ozbrojenými silami a složkami CO, řízenými národními výbory. Úspěch bude zabezpečen tehdy, bude-li všechna obranná opatření státu řídit jeden orgán.

Krajská a okresní vojenská velitelství by měla v plném rozsahu převzít odpovědnost za řízení vojenské činnosti v rámci své územní působnosti, tj. zabezpečení polních vojsk, vlastní bojovou činnost na teritoriu a v budoucnu i vojenskou stránku ochrany proti ZHN.

Základní princip nedílné velitelské pravomoci nepřipouští možnost samostatné existence některého vojenského orgánu bez podřízení teritoriálním vojenským orgánům velení. **Dosavadní systém organizace hlavně v krajích neodpovídá zásadě centralizace velení ve složitých podmínkách počátečního období války.**

Stejně důležitou podmínkou celkové funkce teritoriální obrany bude nejen organizační vybudování krajských a okresních vojenských velitelství a jejich štábů, ale i výstavba jednotlivých teritoriálních ozbrojených

sil schopných od prvních momentů války plnit všechny obranné a podstatnou část ochranných úkolů na teritoriu. Jedině vojensky organizovaná síla může v prvních dnech války spolehlivě řídit nejobtížnější situace. Dá se naprosto reálně předpokládat, že v prvních válečných dnech se v podstatě celá ekonomika, veřejně politická i jiná činnost zúží na obranu a ochranu teritoria a na zabezpečení vlastních i spojeneckých vojsk, a proto by bylo velmi prospěšné, kdyby v tomto období vojenské teritoriální štáby disponovaly dostatečně početnými a připravenými vojenskými silami. V dalším průběhu válečných událostí a podle vývoje situace bude možné regulovat početnost těchto vojenských sil tak, aby byly co nejefektivněji využity. Stejně tak, jak jsou připravena vojska na boj v poli, měla by být teritoriální vojska připravena plnit bojové úkoly na teritoriu.

Zdroje vybudování jednotně organizovaných teritoriálních vojenských sil jsou postačující. Určitou rezervou je také dnešní silniční vojsko, z něhož po odsunu určité části pro potřeby polních vojsk zůstává část, která po dílčím mobilizačním doplnění může tvořit základ teritoriálních vojsk.

Jednotlivé velitelské stupně armády jsou schopny zajistit výcvik tak, aby tato vojska byla připravena jak pro bojovou činnost, tak pro použití při odstraňování následků po úderech ZHN. Bude vhodné zajistit výstavbu některých teritoriálních útvarů již v míru tak, aby zabezpečily zvládnutí situace v době zvýšeného ohrožení a v mobilizaci, a další tvořit až v průběhu mobilizace.

Množství úkolů v době mobilizace vyžaduje vybudovat minimálně již v míru průběžně po jednom praporu na každý kraj, po jednom teritoriálním praporu na každý vojenský okruh

a několik praporů pro ministerstvo národní obrany.

Za branné pohotovosti státu bude účelné, aby jednotlivé prapory se rozvinuly v pluky (dva pohotovostní prapory, pořádkový prapor, ženíjný prapor, protichemický prapor, dopravní rota a spojovací rota).

Každý zmobilizovaný pluk bude v době války plnit současně několik úkolů a proto bude výhodné při jejich organizaci plánovat s určitou samostatností jednotlivých praporů.

Při zpracování podrobné organizace teritoriálních útvarů vycházíme z toho, že teritoriální pluky vojenských okruhů a krajských vojenských velitelství by měly být připraveny plnit tyto hlavní úkoly:

1. zabezpečovat ochranu a obranu určeného území s důrazem na likvidaci výsadků všeho druhu, střežení objektů zvláštní důležitosti;

2. zabezpečovat operační přesuny

a) zesilovat pořádkovou službu na komunikacích,

b) vytyčovat objížďky,

c) upravovat rozrušené komunikace a podílet se na výstavbě náhradních přemostění.

3. Zesilovat opatření krajských, okresních a městských národních výborů při

a) odstraňování následků vzdušných úderů, chemického a biologického napadení i radioaktivního zamoření,

b) vyprošťování osob,

c) uvolňování komunikací,

d) dezaktivaci prostorů a objektů,

e) výstavbě a organizaci provozu na místech speciální očišty pro potřebu vojsk i civilního obyvatelstva.

4. Zpravodajské zabezpečení vyhrazených prostorů.

Dále se podílet na

— zabezpečení dočasných překládkových (vykládkových) prostorů,

— speciální očištění osob a dezaktivaci bojové techniky,

— zabezpečování evakuace, přesunu zmobilizovaných doplňků, převozu různých materiálů apod.,

— uvolňování a zřizování cest k přepravištím a k brodům,

— kontrole dodržování stanovených režimů obyvatelstva pro jednotlivé situace,

— poskytování pomoci obyvatelstvu napadenému vzdušnými údery a údery ZHN.

Teritoriální brigády ministerstva národní obrany by byly připraveny plnit obdobné úkoly jako teritoriální pluky s důrazem na:

— odstraňování následků vzdušných úderů v PRAZE,

— zřizování náhradních přemostění přes řeku LABE a VLTAVA,

— popřípadě jako posilový prostředek pracující dočasně v prospěch velitelství vojenského okruhu.

Úkoly jsou různorodé. V počátečním období války nebude možné je plnit postupně anebo všechny současně, ale jen ty rozhodující a na ně pak soustředit všechny prostředky.

Charakteristický rys organizace a připravenosti teritoriálních vojsk spočívá ve víceúčelovém použití k plnění různých úkolů (např. střežení objektů, boj s výsadky, pořádková služba, likvidace následků napadení ZHN apod.).

Pro každý úkol používat specializované jednotky je neúčelné. Vyžadovalo by to značné počty jednotek a nebyla by záruka efektivního a včasného využití. Je proto lépe řešit to víceúčelovým výcvikem.

Za základní výcvik u teritoriálních vojsk považují výcvik motostřeleckých jednotek až do stupně motostřelecké roty.

Výcvik ve vyšších jednotkách bude výjimkou, a to podle speciálních osnov

zpracovaných s ohledem na pravděpodobný úkol a plánovanou výzbroj.

Výzbroj jednotek bude vhodné zaměřit na plnění základního úkolu, tj. likvidaci výsadek nepříteli. Vzhledem k jejich vybavení bude účelné v každém pohotovostním oddílu mít tankovou rotu (rotu SHD), četu těžkých kulometů, jednotku BzK, minometů 82, tarasnic a pancéřovek. U ostatních praporů postačí základní výzbroj motostřeleckých jednotek.

Speciální vybavení jednotlivých praporů upravit na plnění obdobných úkolů, např. ženijní prapor vybavit ženijní technikou k odstraňování následků napadení ve městě, na komunikacích, k ženijnímu zabezpečení likvidace výsadek, k ženijnímu průzkumu a v případě nutnosti i k výstavbě náhradních mostů, přepravišť, brodů apod. Prapor protichemické ochrany vybavit technikou k vybudování a provozu míst speciální očisty.

S ohledem na úkol, výzbroj a speciální techniku bude třeba po splnění

základních osnov výcviku motostřeleckých jednotek, organizovat speciální výcvik ke zvládnutí a dokonalému využití plánované techniky.

Specialisty (ženisty, chemiky, spojaře) můžeme cvičit ve školních a výcvikových zařízeních příslušných okruhů vojsk.

Ve výcviku musíme počítat s tím, že všechny prapory v případě nutnosti budou nasazeny například k odstraňování následků napadení, a to zejména k vyprošťování osob, k organizování pořádkové služby a uvolňování komunikací. Zároveň je třeba počítat s tím, že vojenské jednotky mohou v odstraňování následků napadení tvořit jen součást dnes již organizačně postaveného systému CO.

Při řízení odstraňování následků vzdušných úderů musí teritoriální vojenské štáby vycházet ze zásady, že za likvidaci následků úderů a za pomoc napadenému obyvatelstvu plně odpovídá předseda KNV, ONV a MNV.

Obrana proti výsadbám

Plukovník Jaromír Žitek

Systém velení a způsoby likvidace vojskových výsadbů

Při řešení tohoto úkolu vycházíme z předpokladu, že taktické a operační výsadky bude nepřítel vysazovat v souladu se situací na frontě a s celkovým zámyslem operace někde v týlovém pásmu armád. Jejich činnost bude časově i prostorově skloubena s činností vojsk na frontě.

Vzhledem k tomu, že velení armády bude hlavní úsilí zaměřovat na řízení boje v dotyku, počítáme s tím, že vlastní likvidací výsadku bude pověřován velitel vojenského okruhu i když půjde o výsadek v týlovém pásmu armády. K plnění tohoto úkolu budou štáby vojenských okruhů využívat všech teritoriálních ozbrojených sil, rychlých oddílů a dalších jednotek dislokovaných v místě vysazení. Prostředky PVOS budou použity po rozhodnutí ministra národní obrany.

V plánu protivýsadkové obrany budou vojskové okruhy řešit:

- možné prostory vysazení takticko-operačních výsadbů a jejich pravděpodobný úkol (obsazení a udržení mostů, soutěsky atd.),

- dislokace a síly všech teritoriálních ozbrojených sil na území okruhu,

- složení operační skupiny vojen-

ského okruhu, která bude řídit likvidaci výsadbů a zabezpečovacích jednotek (spojovací, dopravní technikou atd.),

- velení a součinnostní signály.

Plány protivýsadkové obrany (zpracované podle pokynů schválených ÚV KSČ) na území krajů doplní KVV o úkoly, vyplývající z plánu vojenského okruhu a ovlivní tak, aby pro jednotky komisí obrany (především rychlé oddíly LM) byly plánovány aktivní úkoly i pro případ vojskových výsadbů a ne jako dosud pouze obranné a průzkumné úkoly.

Podle konkrétní situace organizují orgány vojenského okruhu obklíčení taktického nebo operačního výsadku a pak jeho likvidaci za eventuálního použití nejbližší dislokovaných sil Čs. lidové armády (především motostřeleckých a tankových) a za využití letectva PVOS, pokud bude k dispozici. Velitel určený velitelem VO k řízení likvidace výsadku je povinen při likvidaci úzce spolupracovat s příslušnou komisí obrany KV KSČ.

Vlastní likvidace výsadku probíhá v zásadě stejným způsobem jako ničení obklíčeného nepřítele.

Likvidace nepřátelských průzkumných diverzních výsadbů

Řídit akce k likvidaci nepřátelských diverzních výsadbů bude především úkolem KVV a OVV.

Boj k zadržení a likvidaci nepřátelských průzkumných diverzních vý-

sadbů povedeme podle určitých vyzkoušených zásad.

Nejdůležitější a rozhodující bude včasné zjištění nepřátelských diverzních vzdušných výsadbů. Včas získané

zprávy dovolují učinit rychle potřebná opatření k jejich vyhledání, obklíčení a zničení (přijetí rozhodnutí a předání úkolů vykonavatelům).

Vojskových akcí k zadržení diverzních výsadek se zúčastňují zpravidla jak orgány MV, tak i vojska ČSLA a jednotky LM. Dokonalá organizace součinnosti mezi všemi zúčastněnými složkami a těsná vzájemná spolupráce s místním obyvatelstvem, to jsou předpoklady k dosažení úspěchu.

Na úspěch má dále vliv

- vysoký morálně politický stav všech osob přibraných k boji, stupeň pohotovosti jednotek k okamžitému zásahu a schopnost snášet po dlouhou dobu tělesnou námahu,

- správné pochopení situace a dobrá znalost terénu,

- skryté soustředění sil a prostředků na směrech a v prostorech pravděpodobné činnosti diverzních skupin a utajení činnosti jednotek i jednotlivých hlídek,

- vytváření záloh k rychlému zásahu do ohroženého prostoru,

- organizace neselhávajícího spojení k zabezpečení nepřetržitosti velení,

- správné organizované politické a materiálně technické zabezpečení operace.

Boj k likvidaci výsadku se skládá z činnosti malých jednotek a skupin, které působí často bez přímého vzájemného styku. Tím důležitější je jejich příprava k plnění úkolu.

Rozhodující pro úspěšnou likvidaci výsadek je dodržení zásady, že boj se zahajuje neprodleně, vede se energicky s využitím všech sil a prostředků až do úplné likvidace průzkumné diverzní nebo záškodnické skupiny.

Centralizované, předem dohodované a zabezpečené velení musí zajistit nepřetržitě řízení všech jednotek i při rychlé změně situace a při rychlém rozvíjení boje.

Signálem k vojskové akci, řízené velitelem KVV, může být zpráva od PVOS nebo zpráva orgánů MV

- o zjištění vysazení nepřátelského průzkumného diverzního výsadku,

- o diverzi nebo projevu jiné nepřátelské činnosti,

- o zjištění ilegální vysílačky a jejího stanoviště a řada jiných poznatků podobného charakteru.

Jako první se o zjištění diverzního výsadku (pokud nebyl zjištěn již ve vzduchu) ve vnitrozemí dozví zpravidla orgány bezpečnosti ať už přímo nebo prostřednictvím místního obyvatelstva. Získaný poznatek a vlastní opatření hlásí orgán MV svému nadřízenému, který rozšiřuje opatření zasazením dalších sil a hlásí to štábu KVV nebo OVV a svému náčelníkovi. Tak jsou do akce, která se tímto způsobem rozvíjí, zapojovány postupně další orgány MV okresů a krajů a na rozkaz velitele KVV i jednotky ČSLA a plánované jednotky LM. K tomu, aby byla opatření úspěšná, musí velitel KVV v nejkratší době ujednotit řízení a velení. Jednotkám LM velí zásadně cestou štábu LM.

Síly OO/VB umožňují zpravidla (k vyjasnění situace) vyslat na místo pátrací skupinu a přehradit v okrese nejdůležitější komunikační body. K tomu využívá nejen orgánů VB, ale i té části místního obyvatelstva, která je organizována v PS VB. Spolupráce s aktivem místního obyvatelstva musí zajišťovat zprávy o další činnosti zjištěného diverzního výsadku.

Obdobná opatření učiní i KS SNB. Velitel KVV uvede do bojové pohotovosti vojska a jednotky LM podle plánu boje proti výsadekům a určí velitele vojskových akcí. O aktivování plánu boje s výsadky informuje komisi obrany nebo vedoucího tajemníka KV KSČ a velitele vojenského okruhu.

Velitelem akce určuje zpravidla velitel KVV jednoho z velitelů jednotek nebo útvarů, kterému podřizuje všechny vojenské jednotky, které jsou do boje s výsadky zasazovány včetně LM a průzkumných pátracích skupin VB.

Základní opatření k likvidaci diverzní nebo záškodnické skupiny jsou předem plánována v plánech obrany.

Po přijetí zprávy o shozu nepřítele a rozkazu velitele KVV si velitel vojenských opatření ujasní úkol, zhodnotí situaci a přijme rozhodnutí, ve kterém uvádí:

- zprávy o výsadku a jeho předpokládanou činnost,

- zámysl pro likvidaci výsadku,

prostor, síly a dobu blokování a způsob pátrání v blokováném prostoru,

- úkoly jednotkám: čáru blokování, rozhraní, dobu zaujetí a kde vytvořit největší hustotu hlídek,

- úkoly jednotkám určeným k pátrání (včetně pátracích skupin VB): počet, sestavu a úkoly pátracích skupin, způsob pátrání, dobu pohotovosti na výchozí čáře, vyrovnávací čáry,

- rozmístění, složení a úkoly záloh,

- organizace spojení a velení,

- stanoviště velitele.

Stýčný orgán MV u velitele seznámí tohoto s operativními opatřeními uvnitř a vně blokováného prostoru.

Blokování prostoru shozu výsadku

Blokování je vojenské a operativní uzavření prostoru, v němž jsou nepřátelské živly nebo výsadky. Jeho cílem je izolovat prostor vysazení, znemožnit výsadku proniknout do obydlí, míst a vytvořit tak podmínky k vyhledávání, obklíčení a likvidaci výsadku. Blokování v podstatě začíná činností jednotek a operativních orgánů MV směřujících k přehrazení výpadečových komunikací z prostoru předpokládaného shozu výsadku.

Jednotky jsou rozmístěny na určených čarách a vytvářejí souvislé clony na obvodu blokováného prostoru. Volba těchto čar (umístění jednotlivých clon) vyplývá ze zhodnocení možností výsadku a pravděpodobných cílů jeho činnosti a z časových možností vlastních jednotek. Čím dříve můžeme zasadit vlastní jednotky do boje, tím menší bude blokováný prostor. Každé

prodlení a ztráta času zvětšuje prostor blokování, vyžaduje více sil, prostředků i doby a velmi často vedou k nezdaru celé akce.

K usnadnění velení jednotkám na obvodu blokováného prostoru rozděluje se obvod na několik úseků, které zpravidla obsazuje jedna organická jednotka (rota, četa). Úsek je potom složen z několika clon, tvořených vždy jednotkou od družstva výše. Úsek i clona mají svého velitele, přičemž velitel úseku je podřízen přímo veliteli, pro možnost manévru silami má svou zálohu.

Obvod blokováného rajónu musí přehrazovat směry pravděpodobného postupu výsadku, musí skýtat dobré pozorovací podmínky, zabezpečovat rychlost manévru sil a prostředků a výhodné podmínky pro spojení.

Pátrání po výsadku a jeho likvidace

Tento úkol plní především průzkumné pátrací skupiny a skupiny operativních orgánů MV.

Průzkumné pátrací skupiny pátrají uvnitř blokováného prostoru těmito způsoby:

— současným postupem průzkumných pátracích skupin v jednom směru v určitéch pásmech (je-li málo sil). Pátrání probíhá v poměrně malém prostoru s dobrými podmínkami pro postup pátracích skupin a když je dostatek času,

— vstřícným postupem průzkumných pátracích skupin ve stanovených pásmech na čáru setkání; je-li dostatek sil a prostředků, málo času (denního světla), kdy je třeba jednat co nejrychleji v prostoru většího rozsahu a těžko schůdným terénem, kdy postup jedním směrem by příliš vyčerpal vojska,

— současným postupem průzkumných pátracích skupin ke středu blokováného prostoru ve stanovených sektorech; při výhodných terénních podmínkách a při dostatku sil a prostředků,

— postupem průzkumných pátracích skupin po jednotlivých pásmech s vhodně rozmístěnými pohyblivými a nepohyblivými hlídkami mezi pásmy, zvláště v horském terénu, nebo v blokováném prostoru, který je rozdělen na několik terénních celků.

K pátrání je výhodné využívat v denní době letadel a vrtulníků.

Jsou-li v blokováném prostoru lesní masívy, houštiny a rákosy, pak nezávisle na činnosti průzkumných pátracích skupin pročesáváme tyto prostory s cílem co nejdůkladněji prozkoumat terén.

Na noc zastavujeme vojenské pátrání mimo činnost operativně pátracích skupin VB a zhušťujeme sestavu v clonách.

K pročesávání určitého úseku terénu vyčleňujeme zvláštní jednotky nebo skupiny z vlastních nebo podpůrných jednotek. Terén k pročesání rozdělujeme na pásma pro každou skupinu nebo jednotku.

Po zjištění hledaných výsadek musí

vyvinout průzkumné pátrací skupiny v těsné součinnosti s jednotkami na obvodu blokováného prostoru rozhodnou a rychlou činností k obklíčení. Obklíčení je ukončeno tehdy, když tyto jednotky a skupiny dosáhly takové čáry, ze které je zabezpečeno pozorování a vedení palby a obklíčovací kruh je pevně uzavřen.

Velitel vojskové akce organizuje zvláštní likvidační skupinu, kterou má v záloze a která je předurčena k vlastní likvidaci výsadku v případě, že se obklíčený výsadek postaví na organizovaný odpor.

Zvláštní činnost při boji vyvíjejí pátrací skupiny VB, které tvoří operativní orgány — specialisté v agenturní práci — v počtu do 10 osob. Úkolem těchto skupin je v těsné součinnosti s průzkumnými pátracími skupinami vojsk vést podrobný průzkum obydlených osad, s plným využitím místního obyvatelstva.

Používá-li nepřátelský výsadek výkonnou rádiovou stanicí, organizujeme někdy zvláštní operativně pátrací skupinu MV, složenou ze 3 operativních orgánů — specialistů pro rádiový průzkum a jednoho družstva příslušníků VB s pátracím psem.

Tato skupina je vybavena pohyblivou goniometrickou stanicí, naslouchacími přístroji k zaměření nepřátelské rádiové stanice a vlastní výkonnou rádiovou stanicí ke spojení se štábem vojenského velitele a KS SNB.

Tyto operativně pátrací skupiny VB pokračují v činnosti i v noci, kdy se vojenské pátrání zastavuje.

K zajištění manévru v průběhu boje s výsadky vytváří velitel zálohy. Zálohy zpravidla plní tyto úkoly:

- zesílení jednotek při blokování,
- blokování nového prostoru v případě, že výsadek unikl z blokováného prostoru,
- zúžení blokováného prostoru,

— doplňkové pátrání a prověřování zpráv o postupu podezřelých osob,

— k vystřídání pátracích jednotek zejména v horském a zalesněném terénu.

Spojení při boji s výsadbami

K zabezpečení nepřetržitého velení organizujeme spojení rádiovými, linkovými a pohyblivými pojítky. Hlavním pojítkem je to, které v dané situaci je s to zabezpečit nepřetržité spojení.

Rádiové spojení organizujeme tak, aby v průběhu akce nebyla nutná jeho základní změna.

Zpravidla organizujeme tyto rádiové sítě a směry:

— rádiový směr velitele celé akce s KVV a rádiový směr s KS-SNB,

— rádiová síť velitele akce s pátracími jednotkami,

— rádiové sítě velitelů všech za-

sazených jednotek pro spojení s jejich podřízenými jednotkami,

— rádiová síť nebo směr s letcem pro spojení velitele akce s průzkum-letouny nebo vrtulníky.

K zajištění součinnostního spojení mezi jednotkami, které blokují prostor a které pátrají, organizujeme zpravidla vzájemný odposlech rádiových sítí nebo vzájemným vstupem do rádiových sítí.

K velení využíváme plně stálých sítí (vojenských, MV a spojů). Pro potřebu velitelů jednotek zřizujeme spojení přípojkami po líním kabelem ze stálých telefonních sítí do míst velitelských stanovišť.

CIVILNÍ OBRANA

Plukovník Břetislav Tichý

V současné době je v ozbrojených silách, ve stranických a státních orgánech stále více prosazován názor, že systém civilní obrany tvoří součást strategického zabezpečení životnosti celého teritoria státu. Tento názor ovlivňuje zařazení životnosti celého teritoria státu. Tento názor ovlivňuje zařazení civilní obrany do jedné ze součástí systému obrany ČSSR a proto **úkoly CO je třeba důsledně posuzovat ve vztahu a vazbě celého řešení systému obrany.** Právě těmito vztahy v systému obrany mělo by být určováno postavení civilní obrany, zejména k vojenskému podsystemu a k ozbrojeným silám. Úkoly vojenského podsystemu ozbrojených sil a civilní obrany na sebe tak úzce navazují, jejich rozdělování je velmi obtížné a tak kombinované, že v praxi není možné oddělování a využívání sil a prostředků a velení po dvou liniích. V našich podmínkách je neekonomické a nemožné vydělovat a připravovat zvláštní síly pro vojska územních vojenských orgánů a zvláštní pro civilní obranu a u obou organizovat specializovaný výcvik jen ke splnění svého, z hlediska obrany a ochrany země příliš úzkého úkolu. Tak jsou dnes připravována teritoriální vojska bez možností vzájemné efektivní vojenské výpomoci, nehledě k tomu, že oba orgány považují vlastní úkoly za rozhodující. Obdobná situace vzniká ve vybavení vojsk dopravní a speciální technikou. Tato situace nejen ztěžuje velení, ale i zavíňuje vysoké nároky na prostředky státu.

Tvoří-li vojenský podsystem a ozbrojené síly základ systému obrany ČSSR, pak jakékoliv oddělování řízení přípravy civilní obrany od tohoto základu musí působit jen odstředivě a ve velení vytváří dvě samostatné linie, jejichž vzájemná součinnost by byla v případě potřeby velmi problematická.

Prudký spád událostí počátečního období války vyžaduje, aby řízení civilní obrany patřilo do vojenského podsystemu, neboť jedině tak lze zajistit jednotné řízení aktivní činnosti. Tak je také třeba posuzovat i náplň úkolů pro síly a prostředky civilní obrany. Při jejich určování se vycházelo především ze zkušeností druhé světové války, kdy města byla prvořadými cíli pro bombardování klasickými prostředky. Rozsah účinků klasických prostředků byl časově i prostorově omezen. Dnešní skutečnost však je jiná a právě těmito změnám se musí úkoly civilní obrany přizpůsobit.

Lze předpokládat, že první hromadný úder bude především veden na vojenské cíle — jako jsou odpalovací základny, letiště, systém zabezpečení činnosti PVOS, prostory soustředění vojsk apod.

Tim nechci snížit úlohu civilní obrany, právě naopak zdůrazňuji, že civilní obrana je prvořadým celonárodním úkolem. Jejím hlavním úkolem musí být i nadále opatření, která by co nejvíce snížila ztráty na lidských životech a národním majetku, i když nelze na orgánech civilní obrany požadovat udržení výroby na potřebné úrovni.

Řešení úkolů CO není jednoduché, protože vyžaduje takové nasazení techniky, jejíž získání nebude nikdy v souladu s možnostmi státu. Přesto jsou důvody k tomu, abychom přezkoumali všechny možnosti ke snížení ztrát, a to zejména opatřeními již v míru.

Ztráty na životech nebudou při různých druzích úderů stejné. Za nejsložitější úder považují nenadálý úder na hustě obydlené město nebo prostor. Jaká opatření učinit pak k ochraně obyvatelstva?

Je fakt, že je nemožné poskytnout větší stupeň ochrany všemu obyvatelstvu. Z této zásady vychází také usnesení nejvyšších stranických a státních orgánů při řešení přípravy obyvatelstva k obraně vlasti tak, aby každý člověk dokázal improvizovanou formou využít všech prostředků ke snížení ztrát na lidských životech.

I při nákladných technických opatřeních je jejich ochranná hodnota vždy nejistá s ohledem na další vývoj jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení. Nelze-li technickými prostředky zabezpečit potřebný stupeň ochrany, pak všeobecná evakuace obyvatelstva má největší význam i když k tomuto opatření mohou být určité pochybnosti.

Chceme-li se dopracovat reálných opatření civilní obrany, musíme vycházet z těchto podkladů:

- jaké budou cíle nepřátelského útoku,
- jaký bude poměr mezi pozemními a vzdušnými údery,
- pravděpodobné ráže jaderných zbraní,
- jak budeme před úderem varováni.

I když uvažujeme o prioritě vojenských cílů, počítáme i s údery na rozhoďující města s cílem rozvrátit řízení státu, podlomit morální stav obyvatelstva a narušit tak jeho vůli k vítězství.

Poměr pozemních a vzdušných výbuchů je druhým nejdůležitějším faktorem. Jen pozemní výbuchy způsobují radioaktivní zamoření, které ohrožuje život osob na vzdálenost sta kilometrů, pokud nejsou potřebné úkryty. Při vzdušných výbuších i úkryty budou mít někdy relativně malou cenu, vzdor vynaloženým vysokým nákladům.

Třetí uvažovaný faktor má k oběma předchozím sníženou hodnotu, protože bude-li na město použito třeba jen malé ráže, mohou být následky katastrofální.

Čtvrtý faktor velmi komplikuje situaci, protože podle zásad vojenské doktriny bude ze strany protivníka maximální snaha k překvapivému prvnímu hromadnému úderu. Z hlediska civilní obrany je nutné tento faktor považovat za možnost, ale nikoliv za jistotu.

Vycházíme-li pro nás z nejméně příznivé varianty a současné situace na středoevropském válečném poli třeba posoudit, co pro nepřítele bude výhodnější:

- využít „úplného“ momentu překvapení a použít minimální počet prostředků jaderného napadení (těch, které jsou v neustálé pohotovosti, tj. cca 30 ks),
- riskovat ztrátu 2 hodin v překvapení, ale mít možnost silného prvního hromadného úderu na ČSSR, tj. cca do 100 jaderných úderů.

I z těchto úvah je možné vyvodit závěr, že i když nikdy nebude známa přesná doba možného úderu, bude pravděpodobně určitý čas k evakuaci obyvatelstva měst (neboť většina měst nebude pravděpodobně napadena při prv-

ním a druhém hromadném úderu), která, bude-li provedena rychle a vysoce organizovaně, musí přinést nejlepší výsledky k zajištění zdraví obyvatelstva. V tomto případě zásadním faktorem bude rozhodnutí k evakuaci a sladění všech opatření s všeobecnou mobilizací ozbrojených sil, hospodářskou mobilizací a s plánovanými přesuny a převozy vojsk.

Tato úvaha není úplná a nemá za cíl vyčerpát celý rozsah úkolů civilní obrany. Jejím cílem je ukázat v základních rysech odpovědnost civilní obrany jen v ochraně zdraví obyvatelstva.

Civilní obrana však plní velmi složité úkoly při obraně státu, a to v určité izolaci od činností ozbrojených sil i když jde v podstatě o charakter vojenských úkolů. Při důsledné realizaci úkolů civilní obrany a ostatních teritoriálních ozbrojených sil nelze tyto dva systémy vidět vedle sebe, ale jenom v jediném organizačním celku. Dnešní stav podporuje roztržičnost a neekonomické využívání lidských a materiálních možností, bez potřebného stupně efektivnosti. V současné době ani by nebylo možné soustředit úsilí obou orgánů ke splnění jednoho rozhodujícího úkolu, neboť vojska CO nejsou vycvičena k plnění úkolů aktivní obrany a teritoriální vojska ČSLA k úkolům CO.

Ze všech těchto hledisek je účelné sloučit vojska v jednotné ozbrojené síly ČSSR a zajistit tak velení z jediného centra velitelem s nedílnou velitelskou pravomocí. Součinnost by tak byla omezena na nejmenší míru.

To však nepředpokládá podřízení dosavadních služeb civilní obrany ozbrojeným silám. Jejich podřízení jednotlivým stupňům národních výborů je velmi účelné a správné, protože ozbrojené síly nemohou zajistit jejich přípravu, řízení a vybavení všemi potřebnými prostředky. Metodické řízení národních výborů v problematice civilní obrany se ukazuje účelné uložit vojenskému podsystému na jednotlivých stupních řízení.

V souvislosti s touto úvahou je třeba též posoudit dosavadní organizační úpravy organizace, podle kterých téměř každý ústřední úřad a každý národní výbor se mění ve službu civilní obrany. Např. zdravotnická služba, zásobovací služba, vodohospodářská služba apod., ale z těchto orgánů nesnímá nikdo povinnost v plnění úkolů státního orgánu. Mám dojem, že jde o zastaralé názory. Ani za branné pohotovosti státu vláda republiky neztrácí svou řídicí funkci a jednotlivé centrální orgány budou plnit úkoly podle jejího rozhodnutí. A právě v tomto údobí bude hlavním úkolem zajišťovat obranyschopnost státu v pravém slova smyslu se všemi dopady. Tím také každý centrální orgán bude podle své odbornosti přispívat v plném rozsahu svých možností k posílení republiky a k plnění rozhodujících úkolů při ochraně obyvatelstva. Proč tedy tržstit úsilí a vkládat do řízení nový mezičlánek?

Z uvedeného neúplného přehledu činnosti civilní obrany vystupuje jako hlavní problém organizace součinnosti, bez jejíž vysoké organizovanosti není civilní obrana v údobí branné pohotovosti schopná zvládnout plánované úkoly. Zvláštní místo pak za současného organizačního stavu patří součinnosti s ozbrojenými silami. V úvodu jsem již zdůraznil obtíže, které budou vznikat v posuzování závažných úkolů, které by měly být plněny ve vzájemné součinnosti. Ze strany ozbrojených sil dá se předpokládat, že nebude vždy pochopení pro úkoly civilní obrany, protože její význam není zatím u všech vojenských funkcionářů plně doceňován. Z toho vyplývá, že není pochopeno v plném rozsahu předurčení civilní obrany, její charakter, úkoly a možnosti v příští

jaderné válce. Jsou ještě dnes případy, kdy někteří vojenští funkcionáři si dnešní civilní obranu ztotožňují s dřívější civilní protileteckou obranou a z toho vyplývá určitá nevážnost k úkolům civilní obrany.

Jsem přesvědčen, že přípravu a využití ozbrojených sil v soudobé válce nelze oddělovat od ostatních obranných opatření státu včetně civilní obrany, protože aktivní obrana země je spojena s pasívní obranou. Jakékoliv oddělování je jen na závalu věci a podporuje vytváření umělých přehrad ve vzájemném plnění úkolů. Vždy zvítězí ta strana, která bude schopna ničit nepřítel aktivní činností, ale zároveň uchránit od jaderných úderů a ostatní činnosti protivníka vlastní území, svůj ekonomický potenciál a obyvatelstvo. Tento úkol můžeme řešit jen společným úsilím jak ozbrojených sil, tak i civilní obrany. Proto všechna obranná opatření státu musí tvořit jediný komplex a musí být řízena jedním centrem.

Chtěl bych na některých případech ukázat vzájemné vztahy obou partnerů a prospěch, který z toho vyplývá. Tak např. obrana měst s rozvinutým průmyslem je pevně spojena s obranou obyvatelstva, z čehož plyne, že je velmi důležitá k udržení chodu ekonomického potenciálu zabezpečujícího plynulé dodávky vojenské techniky pro ozbrojené síly, ale zároveň zajišťuje ochranu pracujících a upevňuje jejich vztah k válce.

Zúčastní-li se ozbrojené síly likvidace následků jaderného napadení, poskytnou pomoc postiženému obyvatelstvu, ale zároveň vytvářejí podmínky k obraně průmyslu v neúplně zničených objektech a hlavně pomohou k uvolnění všech druhů komunikací, které především potřebují pro operační přesuny a převozy, zejména jde-li o důležité dopravní uzly.

Mezi úkoly, které budou ozbrojené síly plnit ve prospěch civilní obrany, je organizace vyrozumívání o nebezpečí napadení. Zatím nelze tvrdit, že plnění tohoto úkolu je dořešeno. Vyskytuje se celá škála zábran vyplývajících ze vzájemných vztahů a prioritního řešení vlastních úkolů. Bude účelné mít v celém státě jednotný systém hlášené služby. Stejně jako jednotný systém radiační a spojovací sítě.

Je velmi důležité, aby již v míru byly položeny pevné základy ve společném plnění, aby vzájemná součinnost byla prohlubována všemi reálnými způsoby a upřesňována na společných velitelsko-štabních a vojenských cvičeních se současným upevňováním praktických návyků.

Za základní překážku v plnění těchto úkolů vidím, že v našich vojenských školách nejsou dávány ani nejzákladnější znalosti otázek teritoria a zvláště civilní obrany. Tato situace přímo vyvolává mít ve vojenských školách, zejména však ve vojenské akademii katedru problematiky obrany státu jako celku.

Součinnost PVOS s CO

Podplukovník Jaroslav Š k o p

Rozhodující pro úspěšnou protivzdušnou obranu bude aktivita všech sil a prostředků PVO, manévry a rychlé soustředění k obraně nejdůležitějších prostorů a objektů.

Velký význam mimo PVOS pro ochranu zápolí má systém CO. Jemu jsou uloženy velmi důležité úkoly jako je spolehlivá ochrana civilního obyvatelstva země, zabezpečení práce v průmyslu, dopravě, komunálních služeb v době vzdušného napadení nepřitelem. Celý systém CO musí být udržován v pohotovosti k rychlému likvidování následků jaderných úderů, k evakuaci obyvatelstva z prostorů zasažených jadernými údery. Jsou to velmi různorodé úkoly a dávají CO charakter jedné z nejdůležitějších organizací zabezpečení životnosti státu ve válce.

K plnění těchto úkolů je důležitá příprava speciálních útvarů civilní obrany a obyvatelstva.

Úspěšné plnění těchto úkolů má velký a přímý vliv na zabezpečení plnění úkolů armády. Spolupráce s armádou se stává těsnější, při vzájemném porozumění a uznání důležitosti úkolů, které plní.

Zvláštní význam v systému CO má včasné uvědomování civilního obyvatelstva, osazenstva závodů, podniků a úřadů o nebezpečí vzdušného napadení, varování před jeho následky a vyhlašování vzdušného poplachu.

Největší možnost zjišťovat vzdušného nepřítele mají vojska PVOS. To je jeden z hlavních důvodů, proč právě systém PVOS musí uskutečňovat víc než kdokoli jiný součinnost se systémem CO při obraně států území.

Stáby vojsk PVOS musí dávat příkazy k vyhlašování vzdušného poplachu nejen v místě, které brání, ale i do celých prostorů jednotlivých krajů, které případně ani nejsou celé přikryty prostředky PVOS. Vydávání rozkazů k vyhlášení vzdušného poplachu je povinností odpovědných velitelů z velitelských stanovišť vojsk PVOS. Vlastní poplach vyhláší pak orgány štábů CO.

Cílem činnosti orgánů CO je zabezpečit plynulou činnost všech řídicích orgánů

v průběhu války a správný chod národního hospodářství. K tomu je nutná maximální ochrana obyvatelstva před prostředky hromadného ničení, rozsáhlá a mnohostranná pomoc postiženým a rychlá likvidace následků nepřátelských jaderných úderů. Po-
daří-li se nepříteli údery na objekty v zápolí, je úkolem všech sil a prostředků CO poskytnout zdravotnickou pomoc obyvatelstvu, hasit požáry, organizovat záchranné práce, odklízovat sutiny, odvážet postižené osoby ze zasaženého pásma, evakuovat včas zdravé obyvatelstvo a udržovat pořádek. Úkoly se prolínají, navazují na sebe a závisí jeden na plnění druhého.

Protože systém PVOS i systém CO působí na stejném území a jejich činnost má společný cíl — obranu a ochranu zápolí — kladou se velké nároky na organizaci a součinnost. Součinnost vojska PVOS a CO musíme organizovat a připravovat již v míru.

Součinnost se týká hlavně těchto otázek:

a) Zjišťování vzdušného nepřítele a sledování jeho činnosti. Poněvadž nejvíce prostředků a možností má systém PVOS, musí od něho vycházet komplexní vyhodnocená zpráva o vzdušné situaci. Protože vzdušný nepřítel bude působit do celého prostoru současně, značnými silami na malých výškách, rozptýlenými malými skupinami nebo jednotlivými letouny, bylo by výhodné využít i některých prvků CO k pozorování vzdušného prostoru a k bezprostřednímu nahlášení výsledků pozorování na nejbližší VS PVOS. To by byla značná pomoc při upřesňování konkrétní vzdušné situace na malých výškách.

b) Na systém zjišťování vzdušných cílů navazuje uvědomování o vzdušném nepříteli. Včasné uvedení systému CO do bojové pohotovosti a další přípravy závisí právě na sledování tohoto uvědomování. Protože soudobé vzdušné cíle působí ve velkých rychlostech, a mají velké možnosti manévrovací, klademe důraz na bezprostřední informaci, kterou bez velké časové ztráty je možné získat jen z decentralizovaných míst velení PVOS podle skutečné dislokace. Mi-

mo odposlech sítě uvědomování je výhodné používat odposlech sítě hlášení. Prospešná oběma stranám je též informace o výsledcích bojové činnosti (výsledky vzdušných úderů, činnosti prostředků PVOS, upřesnění radiální situace, ztráty, postup likvidace apod.).

c) Vyhlášení vzdušného poplachu a jeho odvolání. Úkolem je včas vyrozumět štáby a složky CO i veškeré obyvatelstvo o nebezpečí vzdušného napadení a varovat před následky úderů vzdušného nepřítel.

d) V jednotlivých bráněných místech půjde o poskytnutí pomoci při budování obrany a při likvidaci následků. Zde je nutné si uvědomit bezpodmínečné podřízení ve všech otázkách veliteli bráněného místa, jehož odpovědnost dává též nutnou pravomoc při řízení obrany i udržování životaschopnosti bráněného místa.

Aby mohly štáby CO samy ze svého hlediska postupně vyhodnocovat situaci a připravovat podřízené štáby a vojska k uvedení do bojové pohotovosti, musí odposlouchávat a sledovat síť PVOS k uvědomování o vzdušném nepříteli. Vysoké rychlosti vzdušných cílů, velká jejich manévrovost i rozptýlené působení do širokého prostoru vyžadují, aby se na proces uvědomování spotřebovalo co nejméně času. Časové ztráty vznikají zbytečnými mezistupni, postupným vyhodnocováním na jednotlivých VS a centrálním vysíláním velkého množství zpráv. Mimo časových ztrát vznikají při uvědomování i prostorové nepřesnosti a chyby zaviněné obsluhou a nedostatečným technickým vybavením.

Proto je na místě, aby štáby CO krajů využívaly výhod plynoucích z konkrétní dislokace velitelských stanovišť PVOS různých stupňů a přebíraly zprávy o vzdušné situaci již z nižších stupňů. Tím získají čas ke svému rozhodování a rozsah zpráv bude více odpovídat konkrétnímu prostoru kraje.

Bude účelné, aby na VS svazků PVOS byli vysíláni příslušníci štábů CO kraje jako styční orgány, kteří by jednak sledovali vzdušnou situaci ve vztahu k území svého kraje, znali by situaci a potřeby různých míst v kraji, podmínky nutného udržení provozu důležitých závodů a navrhovali konkrétní opatření náčelníků štábů CO kraje. Současně by navrhovali veliteli odpovědnému za vyhlášení vzdušného poplachu dobu a rozsah k jeho vyhlášení.

Vyhlášení vzdušného poplachu a jeho odvolání je nutné organizačně podřídit jednotnému systému vyhlášení, neboť jen

tak lze udržet nedílnou odpovědnost za vyhlášení a průběh. Bude účelné celý systém vyhlášení vzdušného poplachu řídit jednotně bez zbytečných mezičlánků.

Vyhlášení vzdušného poplachu a jeho odvolání způsobem, jak jej mnoho našich občanů zná z dob druhé světové války, je již zastaralé a neodpovídá soudobým možnostem vzdušného napadení. Problém vyhlášení vzdušného poplachu a varování civilního obyvatelstva je dnes mnohem složitější, což způsobují několikanásobně vyšší rychlosti prostředků vzdušného napadení a skutečnost, že nepřítel nebude působit v uspořádaných velkých vzdušných formacích po jediném náletovém směru. Počítáme s množstvím malých cílů, působících v celém rozsáhlém prostoru území a na různých výškách od přizemních až po stratosférické. Soudobé prostředky vzdušného napadení jsou též mnohem různorodější.

Naše bezprostřední sousedství s nepřítelem značně ztěžuje situaci ve vyhlášení vzdušného poplachu. Tato skutečnost klade vyšší požadavky na vzdušný průzkum i na celou organizaci vyhlášení. Ani nejmodernější technicky vybavený průzkum vzdušného prostoru nemůže nám zabezpečit potřebný čas k uskutečnění všech ochranných opatření. Podle této skutečnosti musíme tato opatření upravovat. Velká manévrovost vzdušných cílů by často způsobila zbytečné vyhlášení vzdušného poplachu, což by se nepříznivě projevilo v ochromení života na bráněném území. Proto je nutné reagovat až na bezprostřední nebezpečí napadení a co nejvíce zkrátit průběh vyhlášení vzdušného poplachu a čas potřebný k uskutečnění nutných opatření. To můžeme realizovat potřebnou decentralizací rozhodování o vyhlášení vzdušného poplachu a jednotným řízením z místa vydání až do poslední obce v okrese, až do jednotlivých závodů. Vzdušný poplach je nutné vyhlášet plošně a zásadně najednou pro všechny objekty v místě. K tomu slouží síť signalizačních zařízení, doplňovaná náhradními signalizačními zdroji. Je velmi pravděpodobné — vyplývá to z mistopisné polohy naší země v bezprostředním sousedství s nepřítelem, že v některých obdobích a zvláště na počátku války, bude vzdušný poplach vyhlášen na delší dobu. Zde musíme rozlišovat objekty a místa, která je možné úplně opustit po dobu trvání nebezpečí, ale mnohé důležité provozy zastavit nelze, poněvadž přerušením provozu by vznikly neúnosné ztráty. V takových prostorech je nutné vybudovat přímo v provozních objektech bez-

pečnostní úkryty pro nejnужnější obsluhu. Těchto úkrytů bude využito až v době přímého ohrožení, zatím co ostatní osazenstvo těchto závodů bude využívat úkrytů vzdálenějších. Velkou úlohu hraje nejen vyhlášení vzdušného poplachu, a organizace ochranných opatření, ale též včasné jeho odvolání. Odpovědnost za odvolání poplachu mají ti velitelé, kteří jsou odpovědní za vyhlášení.

Systém uvědomování i vyhlásování vzdušného poplachu má velké nároky na vybavení vhodným spojovacím zařízením. V současné době se používá k uvědomování přenosů telefonních, případně rádiových a dálkopisných. V nejbližší době musí nutně dojít k modernizaci těchto spojů, která umožní zvýšit kapacitu informací i rychlost jejich předávání.

Vzdušný poplach vyhlášíme v první části telefonem nebo rádiem a ve finální

části bezprostředního varování civilního obyvatelstva elektrickými a ručními sirénami, parními a tlakovými píšťalami, zvony, signálními trubkami, klaksony, stálými reprodukčními zařízeními, rozhlasovými vozy i dalšími prostředky schopnými reprodukovat zesilovači příslušné smluvené signály.

Potřeba čelit novým druhům bojové techniky si vynucuje též v obraně zázemí opatření, která se již nepodobají té tradiční činnosti z druhé světové války. Napadení zázemí zbraněmi hromadného ničení vyžaduje nové přípravy na kvalitně nové základně. K obraně zápolí nutně roste nejen početnost sil, ale i organizovanost a technické vybavení. Změny, které budeme uskutečňovat, musí vést ke zlepšení systému, k jeho zjednodušení a případně složitě součinnostní vztahy mohou být nahrazeny přímou podřízeností.

VYUŽITÍ telekomunikační sítě za války

Podplukovník Josef Kmínek

K zabezpečení velení, řízení a součinnosti potřebuje armáda na všech stupních velení značné počty spojovacích cest. K činnosti v poli a pro výcvik je vybavena spojovacími útvary a jednotkami s odpovídající technikou. Poněvadž svazky a útvary jsou většinu času ve svých stálých posádkách, musí být zabezpečeno odpovídající spojení i v těchto posádkách a mezi nimi. K tomu účelu se využívá převážně stacionárních koncových a komutačních spojovacích zařízení, nezahrnutých do organizace polních útvarů a jako spojovacích cest se převážně využívá pronajatých dálkových i místních vedení od správy spojů. Jsou to tedy spojovací cesty vyčleněné pro potřebu armády z celostátní spojovací sítě za příslušný poplatek — nájem. Obdobná situace je ve všech státech s široce rozvinutou telekomunikační sítí a poskytuje armádě řadu výhod, z nichž nejdůležitější jsou

- rozvětvenost a kapacita svazků celostátní spojovací sítě, které umožňují potřebné změny v síti podle potřeb z reorganizace nebo redislokace vojsk,
- při změnách organizace vojsk se nepotřebné spojovací cesty vrátí správě spojů, která je použije k provozu nebo potřebě jiných uživatelů,
- armáda nemusí vydržovat vlastní personál a techniku ke stavbě a údržbě sítí zemních kabelů a jiných telekomunikačních zařízení.

Kromě vybudované stále meziposádkové spojovací sítě ministerstva národní obrany využívá armáda celostátní telekomunikační sítě i v dalších případech

- k zabezpečení cvičení a jiných krátkodobých akcí vyžaduje a pronajímá od správy spojů tzv. dočasná vedení;
- k zabezpečení činnosti vojsk v době aktivní obrany státu mohou být připravována tzv. aktivační vedení.

Tyto všechny skutečnosti svědčí o poměrně značné závislosti ozbrojených sil na struktuře, operativnosti a provozní spolehlivosti státní spojovací sítě.

Se zaváděním mnohokanálových radioreléových pojítek do výzbroje armády bude tato závislost postupně upadat. Radioreléové prostředky nebudou moci nikdy nahradit všechny výhody státní telekomunikační sítě, zejména její značnou členitost, značnou kapacitu svazků a nízké provozní náklady a mohou jí konkurovat jen svou vysokou operativností v polních podmínkách. Přesto i tady nebude možné ani v dohledné době využití spojovacích cest, pronajatých od správy spojů, úplně vyloučit ani podstatně omezit, nanejvýš se přeneset tíha spojení z linkových kanálů na kanály radioreléové.

Spojovací náčelník je povinen k zabezpečení spojení využít všech prostředků, které má k dispozici. Státní spojovací síť v našem státě může být jedním z těchto prostředků, který na vyšších stupních velení výhodně doplňuje

sítě, vytvářené polními spojovacími prostředky. Při cvičeních během několika posledních let bylo dosaženo dobré úrovně ve spolupráci vojáků s pracovníky správy spojů a v případě potřeby jsou vyčleňována převážně vedení s dobrou operativní pohotovostí poměrně kvalitní i stabilní.

K dalšímu upřesňování této spolupráce a zabezpečení provozní spolehlivosti státní spojovací sítě a její využitelnosti pro potřeby armády je nutné seznámit štáby vojsk s některými zásadami, které jsou doposud opomíjeny nebo nejednotně chápány.

Především je nutné, aby spojovací náčelníci v rámci své působnosti dokonale znali státní telekomunikační síť, její strukturu a možnosti. Setkáváme se s případy, že spojovací náčelníci plánují nebo dali souhlas k investicím, které budou požadovat návaznost na státní spojovací síť v místech, kde tuto návaznost nelze uskutečnit vůbec nebo jen za cenu vysokých nákladů. Nejsou vzácné ani případy, kdy připojení objektu na spojovací síť správy spojů by bylo dražší než náklady na vlastní objekt.

S obdobnými nedostatky se setkáváme i při vyžadování vedení od správy spojů (zejména dočasných a aktivizačních vedení). Spojovací náčelníci sestavují své požadavky zpravidla jen na základě svých potřeb a neprověřují si ani na telekomunikačních mapách, zda jsou jejich požadavky realizovatelné. Přitom na všech stupních velení, kde k této činnosti dochází, je dostatek podkladů (kabelové mapy, telefonní mapy schematické i polohopisné) a ostatní spojovací náčelníci a štáby mají tyto dokumenty k dispozici u náčelníků vojenských spojovacích správ dislokovaných v každém kraji.

Při zvažování možností, které nám může poskytnout státní spojovací síť, musíme však mít také na zřeteli, že státní spojovací síť není zřízena jen pro armádu a že musí zabezpečit i spojení k řízení národního hospodářství, orgánům lidové správy, strany, civilní obrany ministerstva vnitra i civilnímu obyvatelstvu. Pro tyto orgány je tento druh spojení hlavním a často i jediným, zatímco armáda má k dispozici polní spojovací prostředky, které musí být vždy považovány za prostředky hlavní.

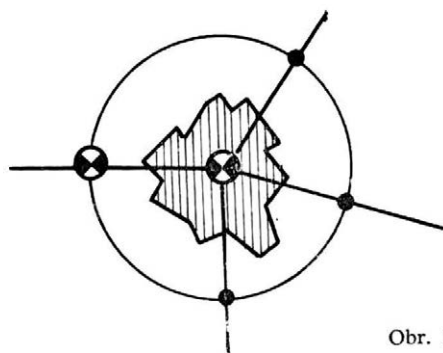
Na druhé straně se často setkáváme s pesimistickými názory asi v tom smyslu, že „na stálou síť není možno se vůbec spoléhat, že bude po úderech bezcenná“. Bude tedy dobré alespoň z hlavních hledisek prozkoumat její spolehlivost a odolnost v takových podmínkách.

V naší celostátní telekomunikační síti uskutečňuje se už asi 95 procent dálkových spojů po podzemních kabelech. Vzdušná permanentní vedení slouží již jen ke spojení uvnitř okresu. Na spojení po vzdušných vedeních není skutečně možné se příliš spoléhat, protože i když tlakové vlně odolají sloupy, neodolají jí vlastní vodiče; při tlaku 0,2 kg/cm² na čele tlakové vlny (tj. např. 4,5 km od epicentra vzdušného výbuchu 200 kt) bude na jeden vodič ve sloupovém poli 20 metrů působit 80 až 100 kg dynamického tlaku. Kromě toho budou ničit vodiče padající stromy.

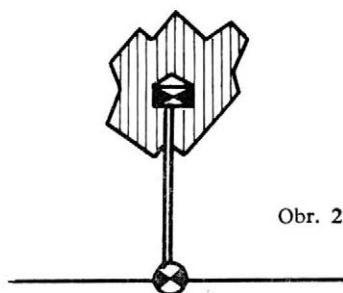
Na trasách zemních kabelů jsou však poměry daleko příznivější. Podle norem v nových sovětských předpisech dochází ke zničení zemních kabelů při tlaku 10 kg na cm². Takový tlak vzniká při pozemním výbuchu atomové pumy ráže 200 kt v okruhu o poloměru 600 m a u vzdušného výbuchu téže ráže v okruhu o poloměru 400 m. Údaje o ničivých účincích dalších ráží uvádí **příloha 1**. K ničení kabelu dochází zpravidla „přestřižením“ nebo přetržením

při posuvu půdy tlakem a shořením v epicentru pozemního výbuchu. K vlastnímu ničení kabelů dochází tedy v poměrně malém okruhu ničivých účinků.

Daleko horší následky na provoz zemních kabelů budou způsobeny bořením zesilovacích stanic, protože mnoho z celkového počtu obsluhovaných zesilovacích stanic na našem území je umístěno v centrech měst, a to i v nadzemních patrech vícepodlažních budov, u nichž předpokládáme boření již při tlaku $0,15 \text{ kg/cm}^2$ na čele tlakové vlny.

Obr. 1

Obr. 2

Neobsluhované zesilovací stanice vysokofrekvenčních kabelů jsou většinou umístěny v polozapuštěných (u koaxiální magistrály) nebo malých přízemních objektech mimo obydlená místa, takže jsou ve srovnání s obsluhovanými zesilovacími stanicemi nepoměrně odolnější a k jejich zničení dojde jen náhodně.

Z uvedeného vyplývá důležitá závěr, že v případě napadení musíme počítat s podstatným narušením provozu na telekomunikační síti, přičemž nejcitlivější místa dálkové telekomunikační sítě budou obsluhované zesilovací stanice.

Jaká opatření jsou a jaká předpokládáme ke zmírnění a k odstranění tohoto nepříznivého stavu.

Historicky nejstarším opatřením jsou zálohy materiálu k obnově spojů. V resortu telekomunikací jsou to především zásoby materiálu k obnově permanentních tratí a záložní kabelové délky zemních kabelů. Skladba zásob a jejich dislokace jsou postupně upravovány, aby vyhovovaly současným podmínkám.

Dalším opatřením jsou vybudované kabelové okruhy a obejití některých měst. Na území našeho státu je již vybudováno více takových okruhů. Hlavním důvodem jejich zřízení bylo vytvořit pro státně důležitá vedení možnost obejití kategorizovaných měst tak, aby v případě jejich vyřazení zůstala nejdůležitější vedení v provozu. Tyto kabelové okruhy byly sice zřizovány nebo projektovány ještě v době klasických zbraní a dnes už nevyhovují všem podmínkám provozní spolehlivosti ani požadavkům na kapacitu svazků. Přesto však mohou, zejména tam, kde byla na kabelovém okruhu vybudována i zesilovací stanice v případě napadení značně přispět ke spolehlivému spojení. Budování kabelových okruhů kolem měst mělo přizpůsobit starou síť zemních kabelů požadavkům hledisek obrany státu a je v současné době až na jeden případ v podstatě dokončeno.

Při projektování nových tras dálkových kabelů je nutné z hlediska obrany státu uplatňovat zásadu, aby kabely neprocházely kategorizovanými městy,

ale aby je v příslušné vzdálenosti obcházely a zesilovací stanice aby byly budovány mimo obvody měst. Z takto umístěných zesilovacích stanic nebo nácestních objektů zavést do města spojovacími kabely okruhy k připojení daného města na státní telekomunikační síť. Toto řešení má velkou výhodu v tom, že v případě vyřazení města jsou současně vyřazeny jen spojovací kabely a místní rozvod, kdežto všechny dálkové spoje, procházející mimo město, zůstanou v provozu. Záleží ovšem na vhodném situování zesilovací stanice nebo nácestního objektu. Neumožní-li technické parametry spojovacího kabelu nebo jiné důvody umístit objekt v dostatečné vzdálenosti od kategorizovaného města, je nutné vyrovnat zkrácení vzdálenosti zvětšením odolnosti objektu (stavebním řešením). V mezích odolnosti do 2 kg/cm^2 je zvýšení odolnosti objektu často i ekonomicky výhodnější než stavba dlouhých spojovacích kabelů s jejich nákladnou koncovou výstrojí.

Zcela samostatným a nutným kritériem pro výběr staveniště telekomunikačního objektu je posouzení místa z hlediska zátopové vody. V poslední době byla vybudována na našich řekách řada vodních děl, která sice pomáhají regulovat hladinu vodních toků v normálních podmínkách, ale v případě jejich cfluvdomého ničení mohou být velkým nebezpečím, způsobeným rozlívem zadržovaných vodních kvant. Z těchto hledisek je třeba posuzovat nejen každé nové staveniště telekomunikačního objektu, ale i současné objekty a uskutečňovat postupně ekonomicky únosná opatření k omezení případných následků.

Dalším z důležitých opatření k zabezpečení provozu telekomunikací v době mimořádných opatření jsou mobilní prostředky obnovy. Tyto prostředky můžeme rozdělit do čtyř základních druhů:

A) Prostředky k rychlé stavbě náhradních úseků zničených kabelových tratí. Mohou být sestavovány do souprav složených podle svého určení. Základem soupravy je mobilní rozvinovač a zásobník kabelových cívek. Kabely byly k tomuto účelu zvlášť vyvinuty v několika typech a profilech. Souprava může rozvíjet nízkofrekvenční, vysokofrekvenční i místní kabely. Rozvinovač může pracovat rychlostí až 36 km za hodinu, k rozvinovači může být připojen i zaorávač. Účelem soupravy je rychle překlenout zničený úsek kabelové trasy, přičemž počítáme, že napojení na poškozený kabel bude v místech, která jsou již mimo prostor ohrožený nebezpečným stupněm radiace.

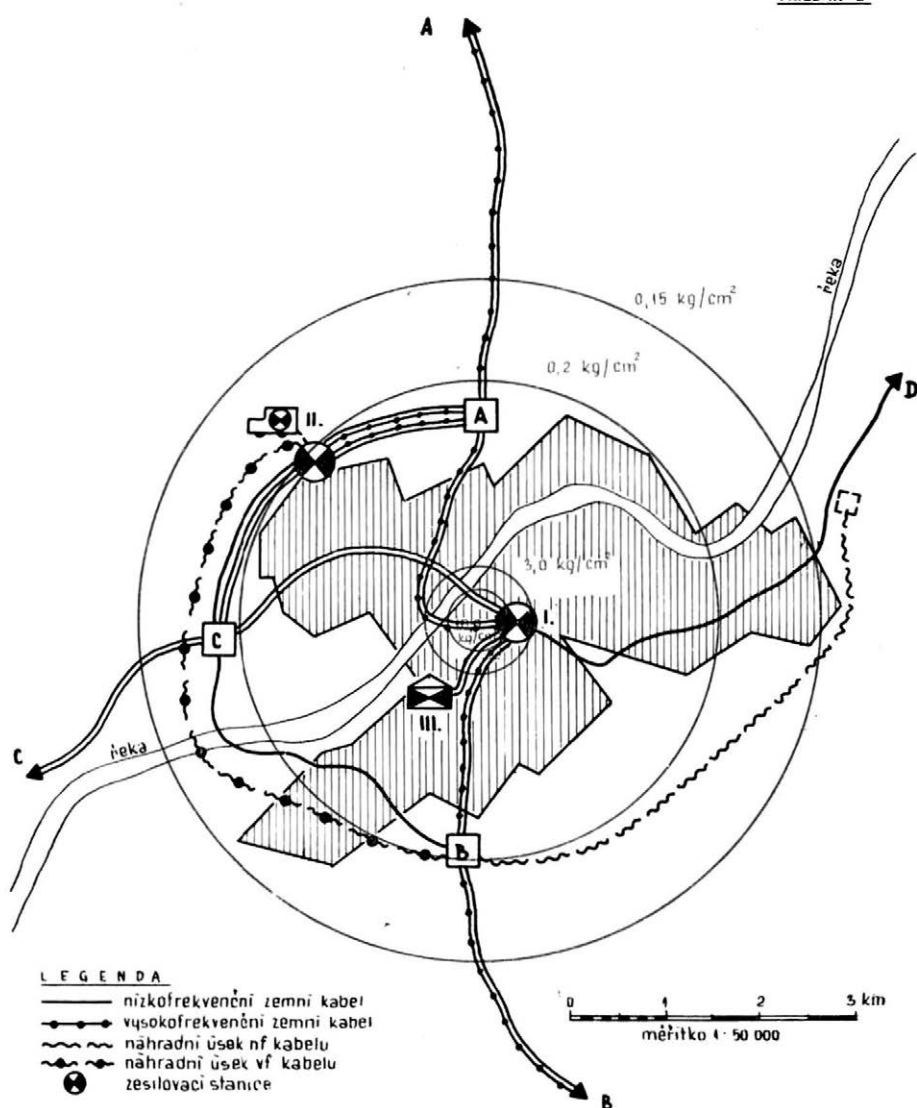
B) Mobilní zesilovací stanice, vybavené nízkofrekvenčními i vysokofrekvenčními zesilovači a mobilní systémy vysokofrekvenční telefonie a tónové telegrafie jsou určeny k rychlému nahrazení zničené zesilovací stanice. Počítáme s tím, že ke zničeným úsekům kabelových tras budou připojeny pomocí uvedených kabelových souprav.

C) Převozná spojovací uzly, složené z automatických i manuálních telefonních ústředěn o kapacitě až pro 1000 účastníků a malých i středních dálkopisných ústředěn. Hlavním úkolem těchto uzlů je vybudovat rychlé spojení při obnově poškozených měst a v prostorech evakuace obyvatelstva a průmyslových podniků.

D) K urychlení obnovy a výstavby stálých telekomunikačních objektů se připravují stavebnicové budovy z prefabrikovaných dílů. Montáž budovy zesilovací stanice včetně zavedení zemních kabelů, by měla být hotova do deseti dnů. Po zřízení takové zesilovací stanice by mohla být mobilní zesilovací stanice uvolněna k dalšímu použití v jiném prostoru.

POLOMĚRY NIČÍCÍCH ÚČINKŮ JADERNÝCH ZBRANÍ NA STAVBY A INŽENÝRSKÉ SÍTĚ

Ráže jaderné munice	Druh výbuchu	Vícepodlažní budovy tlak 0,15 kg/cm ² na čele tlakové vlny	Přizemní budovy Tlak 0,2 kg/cm ² na čele tlakové vlny	Inženýrské sítě (zemní kabely, vodovody, naftovody, rozvod plynu) Tlak 10 kg/cm ² na čele tlakové vlny	Chráněné podzemní objekty III. kategorie Tlak 3 kg/cm ² na čele tlakové vlny
6 Mt	pozemní	15 km	12 km	1,8 km	3,2 km
	vzdušný	18 km	13 km	1,25 km	2 km
1 Mt	pozemní	8,5 km	7 km	1,05 km	1,8 km
	vzdušný	10 km	7,5 km	0,7 km	1,1 km
500 kt	pozemní	6,5 km	5,6 km	0,8 km	1,35 km
	vzdušný	8 km	6 km	0,55 km	0,9 km
200 kt	pozemní	5 km	4 km	0,6 km	1 km
	vzdušný	6 km	4,5 km	0,4 km	0,66 km
100 kt	pozemní	3,8 km	3,2 km	0,47 km	0,8 km
	vzdušný	4,5 km	3,5 km	0,32 km	0,55 km
50 kt	pozemní	3 km	2,6 km	0,36 km	0,65 km
	vzdušný	3,7 km	2,7 km	0,26 km	0,4 km
20 kt	pozemní	2,2 km	1,9 km	0,28 km	0,47 km
	vzdušný	2,8 km	2 km	0,19 km	0,28 km

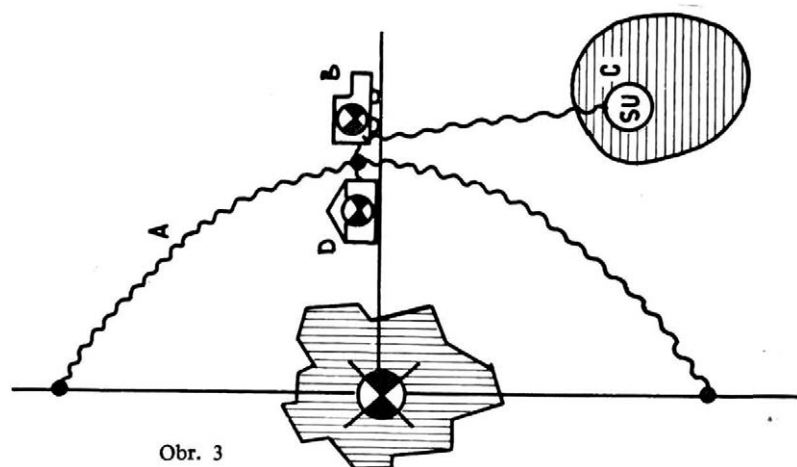

KALKULAČNÍ HARMONOGRAM OBNOVY PROVOZU ZESILOVACÍ STANICE II

Opatření:	Doba po úderu v hodinách											
	0	6	12	18	24	30	36	42	48	54	60	66
Vypojení poškozených zesilovačů na ZS II a přímé propojení tranzitních okruhů	— —											
Nové nastavení zesilovačů z protilehlých zesilovacích stanic nf kabelů na směrech A B C	— — —											
Doba nutná k přisunu mobilní obnovovací techniky ze střední vzdálenosti 50—80 km	— — —											
Vybudování náhradních úseků zničených kabelových tratí a jejich sespojování		— — — —										
Připojení mobilní ZS a nastavení zesilovačů na nejdůležitější okruhy (v rozsahu asi 25–30% kapacity kabelů)			— — — — —									
Obnova provozu poškozené ZS II s hlavním důrazem na obnovu provozu po vysokofrekvenčních kabelech		— — — — —										

Poznámka: — — — — — čárkovanou čarou je vyjádřen průběh prací po vzdušném výbuchu

..... tečkovanou čarou je vyjádřen průběh prací po pozemním výbuchu

Obr. 3

K ujasnění a zopakování všech zásad uvádím konkrétní případ v **příloze 2**. Je na ní zakreslena situace dálkových kabelů procházejících jedním okresním městem. V centru města je stará zesilovací stanice I v dvouposchodové budově, na kabelovém půlokruhu, vedoucím po západních okrajích zastavěné plochy, je umístěna zesilovací stanice II v přízemním objektu, která na sebe převzala velkou část úlohy ZS I. V jižní části města je umístěna telekomunikační budova III s komutačním a provozním zařízením pro vnitřní a meziměstský styk. V místech křížení dálkových kabelů a půlokruhu jsou vybudovány kabelové studny, umožňující vzájemné propojení kabelů.

Vzhledem k rozloze města a jeho hospodářskému a politickému významu můžeme předpokládat, že v případě napadení bude zasaženo atomovou pumou ráže 50 kt. Předpokládané účinky vzdušného výbuchu této ráže jsou na obrázku znázorněny čtyřmi kruhy. Vnitřní kruh vyznačuje prostor, v němž tlak na čele vlny bude dosahovat 10 kg/cm^2 , tj. ničící účinky i na podzemní objekty a inženýrské sítě včetně zemních kabelů, druhý kruh označuje prostor boření všech podzemních objektů s odolností do 3 kg/cm^2 , další kruh označený $0,2 \text{ kg/cm}^2$ je prostor boření přízemních budov a vnější kruh označuje prostor boření vícepodlažních budov.

Předpokládané účinky výbuchu na systém dálkového spojení:

- zesilovací stanice I i telekomunikační budova III budou zbořeny — s jejich opravou nelze počítat;
- zemní kabely koncentrované ve středu města budou zničeny v okruhu tlaku 10 kg/cm^2 ;
- zesilovací stanice II bude poškozena (zničena okna a střecha, telekomunikační zařízení budou dočasně vyřazena z provozu) — provoz může být obnoven do několika dnů. Bude-li uskutečněn úder i na vodní díla na horním toku řeky, bude ZS II ohrožena i zátopovou vodou, která bude zasahovat do její těsné blízkosti;
- kabelové studny na půlokruhu zůstanou se vši pravděpodobností neporušeny, jen západní studna C bude ohrožena zátopovou vodou.

Nutná opatření k rychlému obnovení provozu:

— v kabelové komoře ZS II vypojit dočasně poškozené zesilovače, do skončení jejich opravy nebo přisunutí mobilní ZS propojit okruhy přímo a požádat protilehlé ZS na směrech A a B, aby provizorně nastavily zesilovače proti sobě;

— ohlásit rozsah poškození sítě oblasti dálkových spojů s návrhy na opatření k obnově.

Tím bude provizorně obnoven provoz na nízkofrekvenčních kabelech na směrech A B C. Další opatření nebude obsluha ZS II schopna splnit, protože musí zůstat v podzemní části objektu do poklesu nebezpečné úrovně radiace.

Protože jde o důležitý uzel dálkových kabelů, uskuteční další opatření oblast dálkových kabelů:

— vyšle do prostoru jednu mobilní ZS a jednu soupravu k rozvinování kabelů;

— soupravou k rozvinování kabelů vybudovat obejití rozrušeného uzlu vysokofrekvenčním kabelem k propojení směru A a B a nízkofrekvenčním kabelem připojit směr D přes mobilní ZS k ostatním směrům. Při pozemním úderu je nutné trasy obejití volit delší s ohledem na zamořený prostor, aby obsluha nebyla zbytečně vystavena nebezpečnému záření. Při vzdušném výbuchu bude radiace v prostoru zanedbatelná a překlenutí bude možné po okrajích města (z bodu ZS II přes bod C do bodu B);

— mobilní ZS bude nutné umístit zhruba do středu obcházejícího vysokofrekvenčního kabelu A—B, aby byly na obě strany zachovány normy zesilovacího kroku. Vysokofrekvenční kabel bude zesilován jen průběžnými širokopásmovými zesilovači. Koncové vysokofrekvenční systémy budou obnovovány současně s obnovou ZS II.

Těmito opatřeními bude obnoven provoz nejnutnějšího počtu vedení procházejících rozrušeným uzlem. Po opadnutí nebezpečné úrovně radiace v prostoru ZS II (při vzdušném úderu po dvou až třech hodinách, při pozemním úderu asi po 24 hodinách) mohou být zahájeny práce k úplné obnově provozu ZS II.

Pravděpodobný časový průběh obnovy provozu je znázorněn na kalkulačním harmonogramu v příloze 3.

Závěr k uvedenému příkladu:

Přesto, že ZS II a kabelový půlokruh jsou vybudovány mimo střed města, je v současných podmínkách i toto opatření nedostatečné; aby mohl být zachován nepřetržitý provoz tohoto uzlu i po jaderném úderu, bylo by zapotřebí, aby ZS II byla umístěna v objektu s odolností alespoň 1 kg/cm^2 dynamického tlaku. Zvýšené náklady na stavbu takového objektu by byly zcela jistě vyváženy spolehlivostí provozu v mimořádných podmínkách a úsporami na silách a prostředcích obnovy.

Ústřední správa spojů v současné době zpracovává úkol plné automatizace meziměstské telefonní sítě. V souvislosti s tím bude nutná řada rozsáhlých opatření v sítích dálkových spojů. Budou vybudovány nové moderní kabelové trasy, staré kabely budou upraveny k provozu v rámci krajů, rozroste se síť radioreléových spojů a to jak v kapacitě svazků na současných trasách, tak i v počtu tras a jejich rozvětvenosti. Současně s tím bude budována řada nových zesilovacích stanic i jiných telekomunikačních budov.

Vojenská doprava

Podplukovník inž. Miloslav Černík

Na stránkách „Vojenské mysli“ se v poslední době stále častěji objevují podnětné práce v oblasti rozpracování základů vojenské doktríny ČSSR. Ve spojení s péčí velení a stranicko-politických orgánů o rozvoj vojenskoteoretického myšlení na vyšších místech velení a tím i úrovně řídicí a organizátorské práce, mají tyto práce výsoce kladný vliv na rozpracování těchto základů ve všech oblastech. Snaha o maximální ujasňování obecně platných závěrů o charakteru přípravy a vedení soudobé války v podmínkách našeho státu a současně i specifických zvláštností ČSSR, nesporně přispívají ke kvalitě konkrétních opatření, přijímaných na úseku ozbrojených sil i branných příprav v národním hospodářství. Konkrétní rozpracování základů vojenské doktríny ČSSR se stalo kvalitativním skokem v přípravě ozbrojených sil a národního hospodářství na příští možnou válku a je v celku jednoznačně prospěšnější, než donedávna publikované všeobecně známé vojenskopolitické úvahy a dále i pochybnosti o existenci vojenské doktríny ČSSR.

Tento článek je výsledkem aplikace uveřejněných doktrinárních základů, zejména prací generálporučíka Vitanova do podmínek odborné problematiky, je pokusem o rozbor vlivů doktrinárních zásad na vojenskou dopravu.

Vojenská doprava je velmi úzce spjata s bezprostřední činností vojsk, je jedním z nejdůležitějších prvků, zabezpečujících splnění úkolů ČSLA v příští možné válce. V národním hospodářství je doprava páteří celého hospodářského života a má své přední místo v systému branných příprav státu. Proto se musí ve vojenské dopravě i v přípravách civilní dopravy na příští možnou válku odrážet v plné míře téměř všechny principiální zásady vojenské doktríny ČSSR.

Jsou to především tyto obecně platné názory na charakter soudobé války:

— příští možná válka jako konflikt dvou protichůdných společenských soustav s mezikontinentálním rozsahem,

— nevyhnutelnost použití jaderných a raketových prostředků a z toho vyplývající ničivost a neomezenost působení těchto prostředků,

— masovost zasazení vojsk a techniky, rozhodnost, dynamičnost a vysoká manévrovost bojové činnosti, setření hranic mezi frontou a zápolím,

— zvláštní charakter počátečního období války a reálné nebezpečí nenadálého napadení.

A dále tyto objektivní zvláštnosti podmínek ČSSR:

— geograficko-politické postavení našeho státu (přímé sousedství s elitními vojsky kapitalistické části světa a postavení menší země v raketové jaderné válce),

— zvláštnosti vývoje naší země,

— mimořádný vliv počátečního období války v našich podmínkách na bojovou pohotovost vojsk a připravenost celého národního hospodářství a z toho vyplývající úkol československé ekonomiky zabezpečit kádrové a materiální zásoby nezbytné především pro toto období.

Z hlediska dopravního je nutné brát v úvahu tyto objektivní zvláštnosti podmínek našeho státu:

Hustota obyvatelstva na území ČSSR i pravděpodobného nepřítele je pro bojovou činnost příznivá, avšak hustota vodních toků a terénních překážek a z toho vyplývající množství umělých staveb je značná. Dopravní prostředky ozbrojených sil i národního hospodářství jsou výhodné jak svojí skladbou, tak i kvalitou. Organizovanost systému v hlavních druzích dopravy v národním hospodářství je pro použití za války na poměrně dobré úrovni, zejména v železniční dopravě, méně již v silniční dopravě.

Bezprostřední dotyk s pravděpodobným nepřítelem vytváří pro obě válčící strany příznivé podmínky k ničení komunikací, zejména umělých staveb na nich a to především železničních již v prvním hromadném úderu. Rozvoj vodních děl na příčných vodních tocích a koncentrace přepravy na vyhrazené železniční směry, uzly

a silniční tahy zranitelnost dopravního systému zvyšují.

Protáhly tvar území ČSSR a členitost dovolují i při vysoké hustotě komunikací výběr poměrně malého počtu, avšak dlouhých podélných komunikací, a zároveň umožňuje úplné a dlouhodobé přerušování těchto podélných komunikací přepravním položením jaderných úderů a tím vytvářet dopravně izolované prostory. To vyžaduje vysoké úsilí v oblasti dopravního zabezpečení, což je tím vážnější, že je bezpodmínečně nutné počítat s účastí spojenec-kých armád, zejména Sovětské armády v pásmu prvotní činnosti ozbrojených sil ČSSR.

Kvantitativní a kvalitativní stránku vojenského dopravního procesu ovlivňují všechny vpředu uvedené zásady, závěry a podmínky. **Na kvalitu, objem mají vliv především tyto činitele:**

Masovost nasazení vojsk, techniky a materiálu má přímý vliv na objem přeprav a přesunů. Ničivé účinky ZHN způsobují značné ztráty, které je třeba urychleně nahradit přesunem a přepravou nových kontingentů. Použití ZHN si vynucuje rozptýlenou dislokaci vojsk a zařízení v míru a bojových a operačních sestav za války, což prodlužuje vzdálenosti a tím zvyšuje nároky na dopravu.

Vysoké nároky na rozmach operací, zejména její tempo vyžaduje vysokou pohyblivost útvarů a svazků, tedy odlehčení týlů, což zpětně zvyšuje požadavky na centralizovaný přísun, organizovaný vyššími velitelskými stupni.

Ekonomický potenciál státu umožňuje mít k dispozici již v míru všechny potřebné síly a prostředky k vedení operací v počátečním období války; tyto se v prvních dnech války mobilizují a je nutné je urychleně přesunout a přepravit do míst jejich použití.

Zdůraznění mimořádného významu počátečního období války, což v podstatě znamená nešetřit sil a prostředků k získání počátečního úspěchu, klade na dopravu zvláštní nároky, protože požadavky na přepravu a přesuny se koncentrují do velmi krátké doby, ohraničené obdobím několika dnů i do menšího počtu komunikací. Přepravy a přesuny budou v tomto kritickém období vyvolány potřebou přemístění druhých sledů, záloh, zmobilizovaných doplňků i v míru nahromaděných zásob materiálu k úhradě spotřeby a ztrát.

Objem přepravy dosud výhradně ovlivňuje současná nevýhodná dislokace skladů a nepřipravenost vojenského materiálu

z hlediska obalové techniky, což brzdí rozvoj mechanizace ložných prací během celého materiálového toku.

Z uvedených skutečností vyplývá, že objem přepravy nabude nebývalého rozsahu, že tedy k jeho zvládnutí je nutné vyčlenit vše, co bude v tomto důležitém období k dispozici jak z dopravních prostředků ČSLA, tak i z prostředků národního hospodářství. Charakteristické vlastnosti jednotlivých druhů dopravy nepopouštějí, aby všechny tyto požadavky byly zvládnuty výlučně jedním druhem dopravy, byť by se zdálo k použití v soudobých podmínkách vedení války sebe výhodnější. Jediná možná cesta ke zvládnutí dopravních úkolů vede přes komplexní využití všech druhů dopravy, všech dopravních prostředků, všech komunikací, které jsou v dané době k dispozici v provozuschopném stavu. Toto komplexní využití těsně souvisí s požadavkem na jednotné řízení všech druhů dopravy na všech velitelských a zásobovacích stupních a centralizované plánování omezených dopravních kapacit.

Tyto zásady jsou sice již delší dobu uznávány za správné, avšak nedošly uplatnění v konkrétních opatřeních.

Komplexnost a jednotné řízení dopravy jsou a budou i nadále teoretickou frází, nebudou-li přijata tato základní opatření:

— řídicímu orgánu dopravy na různých stupních vytvořit skutečné možnosti k přenašení úsilí v přepravě na různé druhy dopravy, které jsou k dispozici (železniční, silniční, potrubní, vodní doprava a vyčleněná kapacita vzdušné dopravy);

— řídicí dopravní orgán se nemůže podílet na řízení dopravního procesu s jakýmkoli jiným orgánem;

— dopravní úkoly v míru i ve válce, na teritoriu i v poli musí řešit jeden orgán s patřičnou kontinuitou a v duchu jednotného zámýslu;

— řídicí dopravní orgány musí mít své prvky na všech stupních velení od praporu po frontu a od krajského orgánu velení po MNO, tyto musí řídit jedna odborná linie.

Základy vojenské doktríny ČSSR a zvláštnosti podmínek našeho státu z hlediska dopravy mají svůj bezprostřední vliv i na **kvalitativní stránku dopravy**, zejména na otázky plánování, řízení a zabezpečování dopravního procesu.

Jde především o tyto činitele:

Objem přepravy v počátečním období války je dán souhrnem nároků na přepravu, který je zpracován ve formě dopravního plánu čs. ozbrojených sil. Tento objem přepravy ani zdaleka nedosahuje provozní

výkonnosti komunikací a dopravních zařízení v míru. Avšak účinky zbraní hromadného ničení, zejména jaderných, jsou natolik schopny výkonnost komunikací snížit či omezit, že základním vývodem z doktrinných zásad pro vojenskou dopravu se stalo trvalé úsilí o zvyšování odolnosti komunikací. Jedním z předpokladů odolnosti komunikací je jejich operační příprava, jakožto důležitá součást operační přípravy státního území. Odolnost komunikací však ovlivňuje dále celý komplex opatření jako je příprava sil a prostředků k obnově a technickému přikrytí komunikací, PVO a střežení komunikací a objektů na nich, zvláštní režim činnosti na komunikacích v zaměřených prostorech, obrana komunikací a přeprav proti výsadbám a diverzím, organizace dočasných překládkových prostorů, výstavba náhradních přemostění a mimoúrovňových křížení, materiální zabezpečení obnovy komunikací a provozu na nich apod.

Požadavek zabezpečení maximálního úspěchu v počátečním období války při minimálních ztrátách je pro dopravu obzvláště významný. Vojenská doprava a doprava v našem státě vůbec jako důležitá součást zabezpečení bojujících vojsk musí být maximálně pohotová od prvních okamžiků střetnutí. Lhůty bojové pohotovosti dopravních útvarů, svazků a orgánů musí být při nejmenším stejně náročné, jako u bojových svazků a orgánů, jejichž přepravu a přesun zabezpečují. Protože dopravní útvary, svazky a orgány jsou při svých odpovědných úkolech v míru silně rámcovány, tím vyšší jsou nároky na jejich bojovou pohotovost, přesnost a realnost jejich mobilizačních opatření.

Kvalita zabezpečení dopravních úkolů v počátečním období války bude přímo úměrná stupni akceschopnosti sil a prostředků k tomuto úkolu předurčených. Vojenská doktrína ČSSR jednoznačně stanoví, že úkolem čs. ekonomiky je především vytvořit kádrové a materiální zásoby, nezbytné pro počáteční období války a teprve pak podle možnosti vytvářet zásoby k dalšímu vedení války a tyto zejména na bázi koalice. Z toho lze vyvodit, že daleko větším a složitějším problémem bude tyto zásoby do míst spotřeby v dané době přepřavit, než tyto zásoby nahromadit buď u zdrojů, či ve skladech různých stupňů a určení, nehledě na to, že již v současné etapě přípravy na příští možnou válku je převážná část zásob ke splnění úkolů ČSLA v příslušných skladech k dispozici. Toto tvrzení nesleduje podcenění problémů ma-

teriálního zabezpečení v celé jeho šíři a složitosti, jde o to, na kterou oblast organismu ČSLA převést v současné etapě výstavby úsilí. Správné proporce v budování ČSLA v nejbližších letech musí umožnit přechod od proklamačních prohlášení o životní důležitosti dopravního zabezpečení ČSLA k vytvoření nezbytných podmínek k plnění dopravních úkolů v míru a k vytvoření solidního základu k mobilizačnímu rozvoji nutných sil a prostředků. Otázkou podstatné důležitosti zůstává i problém zabezpečení vlastního spojení dopravních orgánů.

Složitost soudobých operací, jejich vysoká dynamičnost a časté změny v situaci mají bezprostřední vliv na plnění dopravních úkolů. Vyžadují výkonný, pružný a operativní systém, jednoduché vztahy ve velení a součinnosti, přímý vliv vojenských dopravních orgánů na civilní organizace, zajišťující plnění dopravních úkolů ve prospěch ČSLA. Plnění dopravních úkolů nikterak neprospívá dělení dopravních nároků na operační a zásobovací, neboť doprava sama o sobě má objektivní charakter, vyplývající z toho, že všechny složky vojenského organismu ji potřebují, splnění jejich úkolů je přímo podmíněno splněním úkolů dopravy. Proto doprava vyžaduje systém velení s rovnocennými horizontálními vztahy ke všem ostatním složkám, které zabezpečují vedení boje a operace. Rozsah působnosti dopravního orgánu na jednotlivých stupních velení nelze zužovat na týlovou oblast.

Ze složitosti soudobých operací vyplývá i další požadavek – rozvinutí automatizace řízení. Využití kybernetických metod řízení a rozvoj využívání matematických strojů jsou v současné době předpokladem rychlého rozvoje ve všech oblastech a faktorech vojenství a tím spíše v řízení dopravního procesu, který je svou podstatou a složitostí přímo typický k použití automatizace. Problémem v této oblasti však je, že na jedné straně jedním z předpokladů účinné automatizace řízení je jeho maximální centralizace a integrace spojovacích cest a toku informací a na druhé straně charakter soudobé války, zejména jeho počátečního období, vyžaduje vytvořit maximální předpoklady k samostatnému řízení činnosti v jednotlivých územních celcích, či vojenských útvarech (svazcích) pro případ, že centrální řízení bude narušeno.

Reálné nebezpečí nenadálého napadení staví do popředí vysoké nároky na zpravodajskou činnost, průzkum činnosti nepřítelů s cílem odhalit včas jeho záměr k napa-

dení. Protože dislokace protivostojícího nepřítele neodpovídá jeho pravděpodobnému zámyslu, je nesporné, že jedním z demaskujících příznaků jsou jeho přípravy k přesunům a přepravám. I v tom případě, že nepřítel povede hromadný úder před zaujetím operační sestavy, lze z některých příznaků na komunikacích a v dopravním systému usoudit na jeho přípravy. Průzkum ve strategickém rozsahu musí dát včas a jednoznačně konkrétní údaje o přípravách nepřítele k zahájení agrese. Proto z dopravního hlediska je otázkou podstatné důležitosti specializovaný a kvalifikovaný průzkum nepřítele po dopravní stránce (přípravy k přesunům a přepravám, přípravě komunikací apod.).

Základy vojenské doktríny ČSSR zdůrazňují vysoký podíl zápolí na úspěšném vedení války. Přímé sousedství s pravděpodobným nepřítelem určuje zvláštní postavení ČSSR v rámci států — účastníků Varšavské smlouvy a současně i zvyšuje význam našeho zápolí, tj. celého státního území. Význam teritoria státu je zvlášť markantní, posuzujeme-li je z hlediska dopravy. Můžeme bez nadsázky tvrdit, že vedle vševojskových a organizačně mobilizačních složek teritoria, protivzdušné obrany státu a teritoriální hlásné služby je to dopravní složka, před kterou bude stát velmi náročná, odpovědná úloha, ovlivňující přímo úspěch v počátečním období války. Je proto vždy na úkor věci jakékoli podečňování jejího významu. Protože doprava je proces kontinuální, začínající hluboko na státním území anebo ještě dále na východ, mimo hranice našeho státu a končící až v bojových sestavách vojsk, je nutné zabezpečit celý dopravní proces rovnoměrně v celém jeho průběhu. Kvalitě zabezpečení dopravy neprospívá jednostranné přeceňování významu sil a prostředků v konečné fázi dopravního procesu (v operačním týlu) a podcenění počáteční fáze (nakládka a přeprava přes teritorium). To se týká dopravních prostředků, zabezpečujících orgánů i sil a prostředků k obnově a technickému překrytí komunikací. Lepší dotování teritoria těmito prostředky snižuje potřeby dopravních a obnovovacích útvarů a svazků v operačním týlu. Možný charakter ničení komunikací na území státu rovněž přivádí k názoru, že je třeba na území státu vytvářet územní celky, ve kterých budou vojska i ostatní potřeby hospodářského života zabezpečovány místními vojensky řízenými dopravními útvary v souvislosti s novým zásobovacím systémem na terito-

riu. Rychlá obnova komunikací, zejména v operačním týlu, přestává být efektivní, nebudou-li mít obnovené komunikační směry návaznost na státním území v důsledku nedostatečné obnovovací kapacity zdejších prostředků.

Zabezpečení dopravních potřeb ČSLA, zejména na území státu, je podmíněno vysoce aktivní účastí civilních složek, především resortu ministerstva dopravy, vnitra, stavebnictví a dalších. Rozšíření ozbrojeného zápasu na celou hloubku koalice povede prakticky ke stírání hranic mezi frontou a zápolím. Na území státu vznikne velmi tíživá situace, v některých směrech i obtížnější než na frontě, protože nepřítel bude používat na cíle v hloubce jaderné údery větší mohutnosti a v převážné míře s cílem vytvořit nezvladatelnou situaci v důsledku rozrušení národního hospodářství včetně dopravního systému, komplikovanou rozsáhlými pásmy radioaktivního zamoření. Situaci bude ztěžovat i skutečnost, že pracovníci v národním hospodářství nebudou vybaveni moderní technikou a prostředky chránícími před účinky ZHN, tak jako vojska.

V této krajně nepříznivé situaci budou účinná jen ta opatření, která budou reálně plánována a materiálně dokonale zajištěna. Spoléhat na to, že potřebná opatření budou řešena teprve v průběhu počátečního období války, je nemyslitelné. Při tom je nutno prosazovat v národním hospodářství taková opatření, která pomohou frontě ihned. Jakékoli zdržení plánovaných opatření by mělo katastrofální následky. Nebude např. nadále možné připouštět dlouhé lhůty pohotovosti posilových obnovovacích jednotek ministerstva stavebnictví, které pro počáteční úspěch ČSLA prakticky nic nezabezpečí, při čemž vážou značné kontingenty doplňků. To na-prosto odporuje závěrům vojenské doktríny ČSSR a bude třeba přijmout jiné, výhodnější řešení. S ohledem na charakter války se těžiště branných příprav v národním hospodářství přenáší do doby před vypuknutím války. Počáteční období války může být rozhodující a tak krátké, že může být skončeno dřív než se výroba přeorientuje na válečný program. Proto přípravy k přechodu na válečnou výrobu nejsou tak efektivní pro bezprostřední podporu splnění úkolů ČSLA v tomto období, jako např. příprava dopravního systému státu, který musí být pohotový již v prvních hodinách napadení. Proto je nutné proporcionálně rozdělovat prostředky, určené k zvyšování obranyschopnosti

státu právě do tohoto efektivního odvětví a tyto prostředky vynakládat v souladu s mírovými potřebami.

S brannou přípravou státu úzce souvisí otázka civilní obrany, jejímž úkolem je zabezpečit chod národního hospodářství a života obyvatelstva za války. Tento úkol je v soudobých podmínkách tak náročný a rozsáhlý, že jej nelze za současného systému a organizace zabezpečit. Civilní obrana je u nás organizována po liniích vrcholných teritoriálních orgánů státní správy až po závody a obce za koordinující úlohy ministerstva vnitra.

V současné době, kdy se dostává všelidová obrana země na novou, kvalitativně vyšší úroveň, je nutné posoudit i vhodnost dosavadního systému CO. Obdobně jako došlo z účelových i ekonomických hledisek k vytvoření jednotných ozbrojených sil, mohlo by se přistoupit i k jednotnému metodickému řízení problematiky celého komplexu obranyschopnosti státu jedním orgánem. V souvislosti s vytvářením jednotného systému vojenského velení na teritoriu, by měl být řešen i problém civilní obrany cestou metodického vedení resortem MNO a odborného vedení jednotlivými resorty státní správy. Územní vojenský velitel má totiž nejvíce předpokladů, aby efektivně skloubil činnost vojenských i civilních sil a prostředků včetně civilní obrany v daném územním obvodu.

Objem přepravních nároků ozbrojených

sil bude značný, zejména v rozhodujícím počátečním období války. Z hlediska potřeb národního hospodářství se tyto nároky budou stěží dávat se zájmy požadavků na zabezpečení života obyvatelstva, chodu zbylých, značně omezených výrobních kapacit a v prvních dnech i s požadavky na evakuaci. Je nesporné, že všechny tyto potřeby bude nutné účelně skloubit a podle možností uspokojovat. Při tom však nelze opomíjet skutečnost, že nejlepší cestou k efektivní obraně státu je všestranná podpora činnosti ozbrojených sil, v čemž se zračí vysoká efektivnost obrany teritoria státu. V tom je vyjádřena nutná prioritizace zabezpečení vojenských požadavků civilními organizacemi. V oblasti dopravy půjde především o další dočasné přidělování automobilních dopravních prostředků k zabezpečení náhradní dopravy v místech přerušení železnic, přednostní uspokojování nároků ozbrojených sil v železniční přepravě, určování objektů k obnově komunikací v duchu zámyslu vojenského velení apod. Z toho vyplývá nutnost uznat prioritu vojenských požadavků na civilní orgány za války, z toho by měla vyplývat i běžná praxe v uspokojování přepravních nároků vojenské správy v míru. V současné době se začínají objevovat určité těžkosti na tomto úseku, zejména v souvislosti s přechodem na novou soustavu řízení národního hospodářství. Tyto otázky bude nutné v dohledné době zvlášť rozpracovat ve spolupráci se zástupci civilních resortů.

Z á v ě r

Příprava vojenské dopravy a civilního dopravního systému na příští možnou válku zaujímá důležité místo v aplikaci základů vojenské doktríny ČSSR.

Uplatnění obecných charakteristických rysů soudobé války v našich podmínkách a objektivní zvláštnosti našeho státu včetně dopravní a komunikační situace si vynucují i řadu specifických opatření na úseku vojenské dopravy a to jak v oblasti organizace a řízení, tak i v oblasti obnovy a technického příkrytí komunikací. Na prvním místě je nutné uvést požadavek komplexního využití dopravy za podmínek jednotného řízení a úsilí o vysokou odolnost komunikací.

Součinnost týlu teritoria s polním štábem

Podplukovník Odon Malkovský, major Svatopluk Smrčka

Některá teritoriální cvičení, zejména cvičení „NEPTUN“, potvrdila, že se vyskytuje řada nejasností ve vzájemných vztazích, v pravomoci a odpovědnosti.

Všechny otázky vzájemné spolupráce není možné postihnout a vyřešit již v mírových podmínkách. Bude nutné je upřesňovat bezprostředně při vlastním řešení podle konkrétní situace frontu i teritoria, což bude vyžadovat nepřetržitý vzájemný styk týlových orgánů frontu a armády s MNO a vojenskými okruhy.

Součinnostní vztahy můžeme rozdělit do těchto základních oblastí:

- vztah týlu VO k týlu polní armády,
- vztah týlu válečného MNO k týlu frontu,
- vztah týlu VO k týlu frontu.

SOUČINNOST TÝLU VO A TÝLU POLNÍ ARMÁDY

Názor na odpovědnost za týlové zabezpečení a celkovou přípravu VO a polní armády v míru byl uveden ve Sborníku týlu MNO 2/1965.

Rozsah součinnostních vztahů z hlediska obsahu a zejména času bude značně ovlivněn na tomto stupni podmínkami zahájení války a průběhem operace. Budou-li vojska prvního sledu velení po úspěchu ve střetném pohraničním sražení plnit předpokládaný úkol, intenzita součinnosti armády s vojenským okruhem bude rychle klesat. Těžiště týlového zabezpečení armády se musí orientovat na využití prostředků polních týlových útvarů a zařízení armády.

Budou-li zahájeny operace POV po předchozím období zvýšeného napětí, mohou být uskutečněna některá opatření za přímého vlivu předurčeného ZT armády ke zvýšení bojové připravenosti týlu armády.

Nejsložitější součinnostní vztahy budou v případě překvapivého úderu protivníka, kdy nebylo možno realizovat rozsáhlejší předmobilizační opatření. Tuto variantu uvažujeme při dalším rozboru součinnostních vztahů.

Podkladem k vymezení konkrétního rozsahu působnosti a vztahu mezi týlem armády a VO jsou „Směrnice velitele VO

pro uvedení vojsk do bojové pohotovosti“, „Směrnice VO ke zpracování mobilizační dokumentace“ a zejména operační dokumentace VO — plán týlového zabezpečení armády a VO. V těchto dokumentech není možné postihnout všechny otázky vzájemné spolupráce, ale jen základní úkoly a povinnosti VO vůči armádě. Pozornost musí být zaměřena především na tyto oblasti:

A. Mobilizace TUZ armády

Na mobilizaci všech týlových útvarů a zařízení armády odpovídá velitel vojenského okruhu s výjimkou silničních útvarů. Proto hlavní úsilí teritoriálních orgánů VO musí být zaměřeno na včasné zmobilizování TUZ armády a jejich předání v plánovaných lhůtách. Z hlediska týlových orgánů VO a armády můžeme rozdělit mobilizační úkoly do tří etap:

- vlastní mobilizace TUZ,
- zabezpečení přesunu zmobilizovaných TUZ do plánovaných prostorů,
- předání zmobilizovaných TUZ týlu armády.

Úkoly první etapy budou plnit v plném rozsahu orgány VO. Týlové orgány armády budou však po určité době bez výkonných jednotek, jejichž zmobilizování a

převzetí do sestavy armády je základním předpokladem týlového zabezpečení vojsk polního sledu velení. Organizace týlu a týlové zabezpečení předpokládá postupné včleňování TUZ do sestavy týlu armády podle stanovené mobilizační pohotovosti. Vzhledem k potřebě některých TUZ již v prvním dnu POV je nutné, aby byly armádě předávány postupně po organických celcích, bez organizačního stmelování celého útvaru (např. zdravotnické útvary, jednotky praporu obsluhy, silniční prapor). Týloví funkcionáři armády musí mít zájem na postupném přejímání těchto TUZ a proto bude účelné, aby je přebírali v prostorech jejich zmobilizování. Tyto zvláštnosti musí být zahrnuty do příslušných mobilizačních dokumentů. Pokud jde o silniční útvary, za jejich mobilizaci odpovídá příslušný silniční svazek a velitel silničního vojska, musí být tento požadavek součinností doložen s příslušnými orgány silničního vojska.

Zvláštní pozornost vyžaduje vymezení odpovědnosti za činnost automobilních praporů, které mají dvousledovou pohotovost. Je nutné jednoznačně vymezit odpovědnost za činnost 1. sledu, který po vyhlášení bojového poplachu plní úkoly plánu prvního naložení. Nepovažují za účelné řešit tuto otázku v analogii s bojovými útvary, jejichž bojeschopný první sled je po vyhlášení bojového poplachu v podřízenosti velitele armády. První sledy automobilních praporů nakládají zásoby armády v okružových skladech, jejich činnost řídí vojenské okruhy včetně všech opatření, souvisejících s naložením materiálu. Velitelství automobilního praporu a jeho ostatní jednotky budou mobilizačně doplňovány a za tuto činnost, včetně prvního naložení a přesunu, musí odpovídat vojenský okruh. Proto odpovědnost za činnost mírově postavených prvních rot automobilních praporů má vojenský okruh až do doby jejich příjezdu do určených prostorů.

Zmobilizované útvary přesunují se do plánovaných prostorů podle jednotného dopravního plánu, zpracovaného již v míru. Složitá situace vzniká v týlovém pásmu frontu, v němž se budou přesunovat všechny TUZ armády. Hlavním předpokladem cílevědomosti v řízení dopravy v tomto prostoru je sládit působnost a odpovědnost orgánů vojenské dopravy frontu i teritoria k dosažení maximální jednoty za splnění hlavních úkolů vojsk polního sledu velení.

Současná organizační podřízenost or-

gánů vojenské dopravy zejména podle poznatků ze cvičení „NEPTUN“ ukazuje na nutnost podřídit výkonné orgány voj. dopravy velitelům okruhů a tím i zvýšit odpovědnost velitelství okruhů za bezprostřední řízení silniční dopravy na jejich teritoriu. Návrhy na novou organizační koncepci v řízení dopravy umožní a vyvolají nutnost užší spolupráce řídicích orgánů týlu armády a VO při přesunu TUZ do určených zájmových prostorů.

Úzká součinnost bude podmíněna tím, že činnost protivníka pravděpodobně znemožní, zejména z časového hlediska, přesnou realizaci dopravního řádu. V důsledku prvního hromadného úderu dojde k narušení mobilizace TUZ armády. Rozsáhlé úseky zájmové silniční sítě budou zcela nebo na určitou dobu vyřazeny z provozu, což si vynutí svěst proudy na jiné komunikace. Objeví se podstatné prodloužení osy přesunu. Možné zničení přehrad na řece Vltava omezi přechody přes vodní toky.

Přesun TUZ armády bude ovlivněn i změnami v operačním uskupení armády, k němuž dojde v důsledku činnosti protivníka. Plánované prostory soustředění TUZ armády mohou se změnit a tím i přesuny zmobilizovaných TUZ. Týl armády musí mít o nich neustálý přehled, aby prostřednictvím výkonných orgánů vojenské dopravy teritoria nebo vlastních pořádkových skupin mohl usměrnit jejich pohyb do nově vyhrazených prostorů. Při časové tísně nelze vyloučit i úzkou součinnost s příslušnou KSVD, která bude mít nejucelenější zprávy od svých výkonných jednotek o pohybu jednotlivých proudů.

K zajištění včasného předání a převzetí zmobilizovaných TUZ je třeba již v míru připravit sladění vzájemné činnosti orgánů týlu VO a armády. Je nerealné počítat s jakýmkoli „fyzickým“ předáním a přejímáním z důvodů časových a možnosti vyčleněných sil týlovými štáby obou velitelství. Bude účelné některé TUZ přejímat v prostorech mobilizace a ostatní v plánovaných prostorech soustředění za účasti styč. orgánů VO. Hlavním podkladem k převzetí bude hlášení velitele nebo náčelníka TUZ o příjezdu do plánovaného prostoru a předložení výkazů počtů.

Zmobilizování a včasné předání TUZ armády je prvořadým úkolem týlových teritoriálních orgánů, který zabezpečují za řízení mobilizačních orgánů VO ve prospěch polní armády. Je proto povinností ZT VO a náčelníků služeb pravidelně informovat TVS armády o průběhu mobili-

zace a přesunech TUZ do určených prostorů.

B. Vybavení zásob pro armádu je vedle mobilizace hlavní úkol týlu VO. ZT VO odpovídá za včasné naložení stanovených zásob na dopravní prostředky armády včetně přesunu až do předání zásob týlu v určených prostorech. Materiál vyvázejí automobilní útvary po zmobilizování podle předem zpracované dokumentace. ZT-VO a jeho štáb řídí nakládání podle „plánu prvního naložení“, který má k dispozici jak ZT armády, tak i okruhu. I přes nutný stupeň utajení tohoto plánu musí být s ním seznámen přesně vymezený počet týlových funkcionářů VO. Nakládat se bude s maximálním vypětím sil i prostředků s cílem včas zabezpečit bojující svazky 1. sledu armády. Bude-li zničena část dopravních jednotek nebo materiálu, musí být ZT VO schopen (po součinnosti s týlem armády, MNO-HT) samostatně rozhodnout o změnách v plánu prvního naložení.

Pořadí nakládání, množství a druh zásob je stanoveno plánem. Není vyloučeno, že ZT armády může podle operační situace a potřeb armády požadovat u ZT VO změnu v pořadí nakládání.

Přesuny naložených vozidel do plánovaných prostorů budeme řídit obdobně jako přesuny útvarů. Ke včasnému zahájení zásobovací činnosti musí se naložené automobilní útvary přesunovat po organizačních jednotkách.

C. Odběr materiálu ze zásob zanechaných v posádkách bude organizován podle zásad stanovených Sm-všeob-26 „Směrnice pro likvidaci přebytečného materiálu v Čs. lidové armádě“.

Zvláštnosti počátečního období budou vyžadovat, aby prvosledové svazky a útvary se zásobovaly po určitou dobu především ze zásob zanechaných v mírových posádkách. Tuto zásadu nutno zakotvit do plánů týlového zabezpečení armády a VO a dodržovat již v míru ustanovení o dodržování výše stanovených zásob u útvarů a svazků, zejména u PHM.

Využití zásob zanechaných v posádkách dislokovaných v zájmových prostorech bude řídit ZT armády v souladu s vývojem operační situace a operační sestavy a v úzké součinnosti s NT VO.

Vlastní odběr bude však realizován pod vlivem nepřátelské činnosti. Proto musí být počítáno s vyřazením části zanechaných zásob materiálu, zvláště v důsledku prvního hromadného úderu.

Poznatky ze cvičení ukazují na nutnost vytvořit k odběru materiálu z posádek nezbytné organizační předpoklady k zajištění neustálého přehledu o stavu a výši zásob zanechaných v jednotlivých posádkách. Tuto úlohu by měl převzít materiální orgán teritoria, určený vojenským okruhem pro určitý počet posádek. Jeho úkolem by bylo usměrňovat odběry z příslušných posádek a odebrající útvary by měly za povinnost dohovoreti se s ním před odběrem materiálu. Týl vojenského okruhu by měl pak informovat týl armády o případných změnách, které nastanou v organizaci odběru materiálu z posádek.

Některé zvláštnosti, které souvisejí se změnou podřízenosti pohraničního svazku jiné armády nebo s rozhraním mezi armádami, nutno součinnostně řešit jak při zpracování operační dokumentace v míru, tak v průběhu bojové činnosti.

D. Úhradu zničených zásob vyčleněných pro armádu řeší VO podle rozhodnutí týlu MNO. VO nebude mít zpravidla větší zálohy materiálu k tomuto účelu. Orgány týlu MNO mohou tuto úhradu řešit z dispozičních zásob uložených v okružových skladech, zásob uložených v národním hospodářství, popřípadě ze zásob určených pro front. Bude-li se zničením zásob materiálu zničen současně větší počet vozidel armádních automobilních útvarů, musí jejich úhradu řešit týl MNO v součinnosti s týlem frontu.

E. Ve zdravotnickém zabezpečení vzniknou složitější vztahy především na úrovni vojenského okruhu—front. Mezi armádou a vojenským okruhem nebude zpravidla obtížnějších a rozsáhlejších součinnostních vztahů (kromě zmobilizování a předávání zdrav. útvarů a zařízení).

Vzájemný styk zdrav. služby armády a vojenského okruhu bude zaměřen na řešení těchto otázek:

— informace o zaplněnosti DLOS a v případě jejich přeložení o odsunech do teritoriálních zdrav. zařízení (VN, ON MZd),

— vyčleňování náhradních popřípadě improvizovaných zdravotnických zařízení teritoria ve prospěch vojsk v prostorech hromadných zdrav. ztrát,

— vzájemné informace o úderech protivníka zbraněmi hromadného ničení včetně použití chemických a biologických prostředků,

— vzájemné informace o hygienicko-epidemiologické situaci a využití hygienicko-epidemiologických prostředků.

Při posledním teritoriálním cvičení projevily se názory na dočasné podřízení sil a prostředků zdrav. služby teritoria v týlovém pásmu frontu náčelníku zdravotnické služby F. Realizace těchto návrhů by měla další vliv na prohloubení součinnostních vztahů mezi VO a armádou.

F. Při odběrech materiálu ze státního území bude týl armády získávat informace o pohybu dopravních jednotek prostřednictvím orgánů vojenské dopravy teritoria. K řízení provozu na určených automobilních silnicích vyčleňují KSVD pohyblivé skupiny a kontrolní pořádkové stanoviště, která zabezpečují jejich informovanost o veškerých přesunech na těchto komunikacích. Při současné organizaci silniční dopravy na státním území nelze přepokládat informovanost vojenského okruhu o všech silničních přepravách. K získání informací o pohybu nebo k předání rozkazů dopravním proudům armády (svazků) musí týl armády součinnostně spolupracovat s příslušnými KSVD nebo se obracet přímo na MNO-HT/SVD.

—☆—

Udržení nepřetržitě součinnosti mezi týlem VO a armády je především podmíněno vyčleněním spojovacích prostředků. Současný stav u týlu armády i VO nevytváří k tomuto účelu příznivé podmínky a nutno využít všech dostupných spojovacích i jiných součinnostních prostředků,

SOUČINNOSTNÍ VZTAHY TÝLU FRONTU S TÝLEM VÁLEČNÉHO MNO

Rozsáhlé součinnostní vztahy na tomto stupni velení vycházejí ze základního úkolu týlu MNO — zabezpečovat potřeby polních vojsk v oblasti týlu v souladu s možnostmi teritoria. Ve prospěch frontu bude týl válečného MNO plnit tyto hlavní úkoly:

- zabezpečení mobilizace a včasné předání zmobilizovaných TSÚZ polnímu velení,

- zabezpečení frontu týlovou technikou a materiálem s důrazem na jejich včasné přísun bojujícím vojskům,

- zdravotnické odsuny z frontových zařízení do teritoriálních zdravotnických zařízení,

- výcvik dalších týlových záloh a štábů, formování nových TUZ a jejich předání polnímu velení.

Kromě této nepřetržitě spolupráce bude mít v počátečním období války velký význam i organizace dokonalé součinnosti

především stálého linkového spojení, osobního styku i části pohyblivých pojitek, vyčleněných velitelem armády.

Se zahájením bojové činnosti bude možné použít rádiové spojení. VO ani armáda nemá však vyčleněnou rádiovou stanici k tomuto součinnostnímu spojení. U VO zůstává za války stacionární rádiová stanice R-102 (ve stálém vysílacím středisku) pro teritoriální spojení s MNO.

Kromě toho má velitel VO za války k dispozici spojovací rotu organizačně vyčleněnou u provozního praporu, která má kromě linkových spojovacích prostředků také jednu R-102 a dvě R-118. Tyto stanice jsou určeny především pro teritoriální spojení pro případ, že nebude možno využít stálého vysílacího střediska. Není však vyloučeno, aby byly zčásti využity podle potřeby pro spojení s armádou. Zahájení provozu na těchto stanicích je ovlivněno dobou nástupu doplňků k provoznímu praporu.

Pro potřeby týlu VO nejsou tedy žádné prostředky zvlášť vyčleněny. K součinnostnímu spojení mezi týlem VO a armády je nutné využívat především velitelské součinnostní sítě, stálého linkového spojení a všech ostatních dostupných forem jako pohyblivých pojitek (včetně vrtulníků) a vzájemného osobního styku. V prvních dnech války, zejména v průběhu mobilizace, bude účelné, aby týl armády vyslal k vojenskému okruhu styčnou skupinu v síle a složení podle konkrétní situace.

územních orgánů týlu teritoria s týlovými orgány polního sledu velení především v týlovém pásmu frontu.

Poznatky z teritoriálních cvičení vyvolaly diskusní názory k nejužitečnějšímu vymezení vztahů mezi týlovými orgány teritoria a týlem frontu. Složitost těchto vztahů je dána tím, že vojenské orgány teritoria mají vymezenou pravomoc a odpovědnost, vyplývající z úlohy ústředního orgánu nebo oblastního (okružového, krajského). Tyto povinnosti se vztahují na celé teritorium, za které po své odbornosti odpovídají.

Část teritoria však zaujímá týlový prostor frontu, ve kterém je svrchovaným orgánem velitel frontu. Na této části státního území jsou dočasné orgány teritoria a orgány polního sledu velení.

Odpovědnost velitele frontu za komplexní řešení všech otázek v týlovém prostoru frontu je však neúčelná, poněvadž

by se na něho přenášela část působnosti válečného MNO. Přitom jeho hlavním úkolem je řídit frontovou operaci.

Plnící sled velení plní však rozhodující úkol státu, v jehož prospěch musí působit všechny vojenské orgány včetně teritoriálních a jejichž činnost musí být tudíž cílevědomě usměrněna v duchu záměrů operačního velitele. Z tohoto důvodu je nejúčelnější **dočasně operativně podřídit teritoriální orgány v týlovém pásmu frontu veliteli frontu**. Přitom operativní podřízenost nutno chápat v tom smyslu, že velitel frontu bude tyto orgány přímo řídit v určitých, předem přesně vymezených oblastech jejich všeobecné působnosti.

Vztahy týlu frontu k orgánům MNO budou dány především způsobem plnění hlavních úkolů MNO v zabezpečování potřeb frontu v oblasti týlu.

Na plnění těchto úkolů se budou především podílet orgány Hlavního týlu MNO v těsné součinnosti s Generálním štábem. Úspěšná realizace jednotlivých opatření závisí na dokonalé znalosti situace týlu frontu i teritoria i na rámcové znalosti úkolů frontu. To bude vyžadovat jednak nepřetržitě spojení a součinnost orgánů Hlavního týlu s TVS frontu a jednak těsnou spolupráci HT s orgány spojeného velení (cestou MNO/GŠ). Na druhé straně však je nutné, aby i týlové orgány frontu měly dostatečný přehled o situaci a možnostech týlu teritoria.

Hlavním problémem bude otázka včasné znalosti úkolů frontu orgány GŠ, poněvadž tím bude podstatně ovlivněno všestranné zabezpečení frontu, zejména pokud jde o jeho časovou realizaci. Nelze počítat s tím, že zabezpečení frontu bude organizovat MNO jenom na základě požadavků velitele (náčelníka týlu) frontu; základním způsobem práce MNO bude direktivní řízení zabezpečení potřeb frontu i teritoria.

Velký význam k úspěšnému plnění úkolů teritoria ve prospěch polních vojsk má správná volba komunikací, organizace silničního zabezpečení a účelná organizace a rozmístění týlových útvarů a zařízení teritoria. Tyto otázky vystupují do popředí zejména v prvních dnech války, kdy týl frontu se organizuje na území státu a činnost všech teritoriálních orgánů, útvarů a zařízení bude zaměřena především na zajišťování jeho potřeb a požadavků. Musíme vycházet ze zásady, že k rozvíjení polních týlových útvarů a zařízení frontu na území státu bude do-

cházet jen v krajních případech a jejich úlohu budou zčásti plnit teritoriální útvary a zařízení pohraničních vojenských okruhů. Z tohoto hlediska je nutné především řešit organizaci a dislokaci teritoriálních orgánů vojenské dopravy, zdravotnických zařízení a okruhových skladů týlového materiálu. K tomu na území pohraničních okruhů

— vytvořit síť teritoriálních zdravotnických zařízení (DLOS, ON, MZD, VN) s kapacitou potřebnou k zabezpečení frontu pro první dny války, jejich dislokaci řešit s ohledem na předpokládané hlavní směry činnosti vojsk,

— vytvořit síť okruhových (ústředních) skladů týlového materiálu, které by dočasně plnily funkci polních skladů (v případě potřeby může být na jejich bázi rozvinuta frontová základna),

— správně volit silniční síť jak z hlediska požadavků přesunu vojsk, tak i z hlediska potřeb přisunu materiálu a odsunu raněných;

— organizovat regulační a pořádkovou službu na zájmových komunikacích při účelném rozmístění kontrolních pořádkových stanovišť a v případě potřeby zesílenou silničními pořádkovými prapory KSVĐ;

— postavit obnovovací jednotky MD v místech předpokládaného narušení zájmových komunikací;

— zabezpečit co nejkratší dobu mobilizační pohotovosti u všech teritoriálních útvarů a zařízení, předurčených k zabezpečení frontu.

Využití všech sil a prostředků týlu teritoria, dislokováných v počátečním období války v týlovém prostoru frontu musí být předem určeno směrnicí MNO s cílem, aby i při maximálním zabezpečení potřeb frontu nebylo vážně narušeno týlové zabezpečení vojsk teritoria. Prakticky to znamená, že využití všech TÚZ teritoria bude v týlovém prostoru frontu řídit ZT frontu při dodržování zásady, že prostředky a kapacity TÚZ, vyčleněné vzhledně pro potřeby teritoria, mohou být využity pro polní vojska jen po předchozím souhlasu teritoriálních orgánů.

Zabezpečení mobilizace týlu frontu, předávání zmobilizovaných týlových svazků, útvarů a zařízení polnímu velení a další doplňování týlu frontu v průběhu války

Prvořadým úkolem týlových orgánů teritoria ve prospěch polních vojsk bude zabezpečit mobilizaci týlu frontu v plá-

novaných lhůtách a včas předat týlové svazky, útvary a zařízení polního velení. Řešení těchto otázek vyžaduje zvláštní pozornost u frontových týlových svazků, útvarů a zařízení, poněvadž jejich převážná část se vytváří až v mobilizaci.

Z hlediska vztahů týlových orgánů teritoria a frontu dojde k porovnání ke vztahům VO a polní armády k určitým odlišnostem.

Mobilizační úkoly budou plnit v plném rozsahu orgány teritoria prakticky bez zásahu polního velení. K zajištění včasného předání a převzetí zmobilizovaných TÚZ je však třeba již v míru připravit sladění vzájemné činnosti orgánů HT a týlu frontu.

I na stupni MNO—front je nereálné počítat s jakýmkoli „fyzickým“ předáváním a přebíráním, poněvadž z hlediska možnosti vyčlenit síly týlovými štáby obou složek ČSLA, není možné zabezpečit předávání jednotlivých TÚZ.

Nejúčelnější je vyslat k vlastnímu předání styčné orgány HT do jednotlivých plánovaných prostorů soustředění TÚZ frontu s úkolem sledovat příjezdy všech TÚZ do prostoru podle výpisu z dopravního plánu a pravidelně (asi po 6 hodinách) hlásit štábu HT i štábu týlu PVS stav a počet TÚZ, které zaujaly stanovený prostor. Týlové svazky, útvary a zařízení, jejichž velitelé (náčelníci) hlásí příjezd do prostoru a předloží výkaz počtu, pokládat za předané. Svazky, útvary a zařízení, mobilizované v týlovém pásmu frontu a zaujímající sestavu mimo hlavní prostory soustředění, nepředávat.

Zabezpečení přesunů polních vojsk, přísunů techniky a materiálu, řízení provozu na komunikacích, jejich obnova a údržba s důrazem na řízení dopravy v týlovém pásmu frontu zahrnujícím část území státu.

Hlavním úkolem orgánů vojenské dopravy teritoria v počátečním období války je:

1. Zabezpečení přesunů zmobilizovaných svazků, útvarů a zařízení při zaujímání operační sestavy;

2. vyvážení zásob techniky a materiálu do týlového pásma frontu (na jednotlivé operační směry).

Základem úspěšné realizace těchto úkolů je již v míru připravený jednotný dopravní plán, ve kterém jsou zahrnuty podle požadavků jednotlivých složek všechny silniční přesuny a železniční převozy vojsk, techniky a materiálu. Rozhodující

orgány při centrálním řízení dopravy jsou dispečerská stanoviště SVD/MNO-HT a SVD/F, která musí být v nepřetržitém vzájemném styku. Dispečerské stanoviště MNO předhlašuje všechny přepravy a přesuny dispečerskému stanovišti frontu nejpozději 2 hodiny před předpokládaným vstupem do týlového pásma frontu. Zároveň oznamuje změny v plánu, které vyplývají z požadavků velitele frontu nebo z činnosti nepřítel.

Aby nedocházelo ke kolizím v plánování a při realizaci přepravy a přesunů je třeba, aby obě tato dispečerská stanoviště se navzájem informovala o všech plánovaných a uskutečněných přepravách od zadní hranice operačního týlu, až po poslední regulační čáru na teritoriu.

Velký význam v zabezpečení železniční dopravy na teritoriu bude mít pro realizaci potřeb frontu určení rozdělovacích stanic, zřizovaných zpravidla na zadní hranici týlového pásma frontu. Jejich umístění musí vycházet v první řadě z možnosti železniční dopravy teritoria a z toho důvodu je bude určovat MNO v souladu s požadavky týlu frontu.

Dopravu na celém teritoriu bude v důsledku požadavku nezbytné centralizace řídit zásadně MNO-HT/SVD. Složitá situace vznikne v otázkách řízení dopravy v týlovém pásmu frontu, do kterého spadá část území státu. Zde je nutné sladit působnost a odpovědnost orgánů vojenské dopravy frontu i teritoria s cílem dosáhnout maximální jednotu v úsilí za splnění hlavních úkolů frontu i teritoria.

V tomto případě je nejučelnější dočasně operativně podřídit územní orgány vojenské dopravy náčelníku týlu F. To znamená, že SVD/F bude řídit využití všech sil a prostředků vojenské dopravy v týlovém pásmu, při čemž musí bezpodmínečně respektovat realizaci jednotného dopravního plánu. Každou změnu dopravního plánu, vyplývající z konkrétních potřeb dopravy v týlovém pásmu F je nutné předem projednat, případně dát na vědomí MNO/SVD. Na druhé straně pak další požadavky na přesuny a převozy v týlovém pásmu pro potřeby teritoria je nutné projednat s orgány SVD/F.

Teritoriální obnovovací jednotky, určené k obnově komunikací v týlovém pásmu frontu, nasazujeme především k obnově sítě určených automobilních silnic a hlavních železničních tahů (v souladu s plánem obnovy železnic v operaci).

Specifické zvláštnosti silniční a železniční dopravy se projeví i při organizaci

jejich řízení v týlovém pásmu frontu. Zároveň využití teritoriálních orgánů a prostředků silniční dopravy bude řídit SVD frontu v plném rozsahu, využití železniční dopravy bude do určité míry ovlivňovat stav lokomotivního a vozového parku. Její řízení musí být koordinováno se Správou vojenské dopravy MNO.

Přeprava vojsk i přísun techniky a materiálu z teritoria na frontu budou v dalším průběhu války organizovány téměř výhradně po železnici. Z toho důvodu je nutné zajistit při plánování obnovy návaznost železniční sítě v osvobozeném území i v týlovém pásmu frontu na hlavní železniční tahy na teritoriu.

Hlavními orgány řízení železniční dopravy zůstávají nadále dispečerská stanoviště MNO a frontu, jejichž nepřetržitý vzájemný styk podmiňuje úspěšnou realizaci všech převozů i přísunů techniky a materiálu pro potřeby polních vojsk.

Zásobování frontu týlovým materiálem a technikou, organizace přísunu materiálu všeho druhu.

Nepřetržitý přísun bojové techniky a materiálu všeho druhu pro front je jednou z hlavních povinností teritoriálních orgánů velení.

Potřeby frontu budou doplňovány

- ze zásob ústředních (okruhových) skladů
- ze zásob vytvořených v národním hospodářství
- materiálem z výroby nebo z dovozu
- opraveným materiálem
- materiálem zanechaným v posádkách po odchodu vojsk
- kořistním materiálem.

V počátečním období války bude front zásobován téměř výhradně ze zásob vytvořených k tomu účelu již v míru a ze zásob zanechaných v posádkách po odchodu vojsk. Teprve v dalším období mohou být potřeby frontu doplňovány dodávkami z výroby a opraveným materiálem.

V prvních dnech války bude přísun materiálu pro front organizován vyvážením zásob na jednotlivé směry jednak po železnici a jednak automobilními útvary frontu podle plánu prvního naložení. K doplňování prvosledových svazů je nutné počítat v tomto období s maximálním využitím zásob zanechaných ve stálých posádkách v přifrontovém pásmu. Svazky a útvary přímo podřízené frontu zásobovat až do doby rozvinutí předsunutých frontových základů vlastním odběrem z okruhových

skladů, případně i ze zásob zanechaných v posádkách po odchodu vojsk, na vykládacích stanicích z vyvezených zásob a ze zásob vyčleněných v NH v týlovém pásmu frontu.

V dalším období války budeme zásobování frontu organizovat téměř výhradně systémem teritorium — předsunutá frontová základna s využitím železniční dopravy. Zásobování frontu technikou a materiálem závisí tedy jednoznačně na organizaci a včasném plnění úkolů železniční dopravy.

Vzhledem k omezeným možnostem a velké zranitelnosti železniční dopravy ukazuje se, že nebude možné organizovat přísun až na základě požadavků velitele frontu, ale MNO jej musí řídit direktivně na základě pravděpodobné spotřeby polních vojsk. Stručně lze tento přísun charakterizovat jako nepřetržitý tok zásob z teritoria do PFZ, který budou orgány frontu ovlivňovat pouze z hlediska pořadí přísunu jednotlivých druhů materiálu.

Z těchto důvodů vystupuje ještě výrazněji do popředí nutnost dokonalé znalosti materiální situace frontu orgány MNO, která bude prakticky základním podkladem k řízení zabezpečení frontu technikou a materiálem. Potřeba znalosti této situace zdůrazňuje pak význam reálných týlových souhrnných hlášení frontu a jejich včasného předkládání na MNO.

V případech vážného narušení železniční dopravy je nutné počítat, že mimořádně naléhavé požadavky frontu mohou být řešeny přísunem materiálu automobilními prostředky teritoria, případně i vzdušným přísunem. Zejména v počátečním období války po hromadných úderech je nutné plánovat s využitím automobilních dopravních útvarů MNO v první řadě k zabezpečení potřeb frontu. To vyžaduje již v míru připravit plán prvního naložení automobilních praporů teritoria v souladu s celkovým plánem vyvážení zásob pro front a mimo to i v dalším období předvídat jednorázové použití automobilních dopravních jednotek a útvarů pro potřeby frontu.

Zdravotnické zabezpečení polních vojsk na teritoriu a organizace zdravotnických odsunů z frontu na teritorium.

Na organizaci zdravotnického zabezpečení frontu v počátečním období války se budou týlové teritoriální orgány prostředně podílet vyčleněním teritoriálních zdravotnických zařízení u pohraničních VO pro potřeby polních vojsk. Při po-

hraničním střetném sražení v prvních dnech války budou uskutečňovány zdravotnické odsuny polních svazků a útvarů téměř výhradně do předem vyčleněných teritoriálních zdravotnických zařízení (DLOS, případně i ON MZd a VN), v případě potřeby zesilovaných personálem polních zdravotnických zařízení. Na bázi těchto teritoriálních zařízení mohou být rozvíjeny i frontové nemocniční základny.

Využití všech vyčleněných zdravotnických zařízení bude řídit zásadně týl frontu. Orgány zdravotnické služby teritoria budou v jeho prospěch řešit materiální zabezpečení vyčleněných zařízení podle požadavků náčelníka týlu frontu.

V naléhavých případech bude front využívat i ostatních zdravotnických zařízení teritoria (předem k jeho potřebě nevyčleněných) po předchozím dohovoru s týlovými orgány vojenských okruhů případně MNO.

Jednou ze základních povinností Hlavního týlu MNO bude zabezpečit včasný odsun raněných a nemocných z polních zdravotnických zařízení frontu na teritorium.

S organizací odsunu raněných z frontu na teritorium je nutné řešit i způsob „místních“ odsunů z nemocničních základů na příslušné železniční stanice a přístavení

zdravotnických vlaků (případně na odsunová letiště). K tomu musí buď front nebo Hlavní týl MNO vyčlenit potřebné automobilní dopravní jednotky (případně nákladní auta v nemocničních základnách).

Soustředění a překládání raněných na železničních stanicích (letištích) budou zabezpečovat odsunové sběrné fronty, které budou k tomu účelu vytvářet „sběrné železniční stanice (letiště)“.

Úspěšné řízení odsunů raněných z frontu na teritorium orgány zdravotnické správy MNO bude vyžadovat nepřetržitou součinnost s orgány zdravotnické služby frontu, při níž bude nutné řešit zejména

- dobu a pořadí přípravy raněných k odsunu v jednotlivých nemocničních základnách,

- místo a dobu přistavení zdravotnických vlaků, případně určení odsunových letišť,

- konkrétní úkoly odsunových sběrů frontu,

- vyčlenění automobilních prostředků k převozu raněných z NZ na příslušné železniční stanice (letiště).

K plnění těchto úkolů bude účelné vyčlenit u HT/ZS zvláštní skupinu, která souběžně s řešením odsunů raněných z frontu bude řídit i využití odsunových nemocnic na teritoriu.

VZTAH TÝLU FRONTU K TÝLU VO

Názory na vztah týlu frontu k týlu VO a jeho týlovým orgánům byly uvedeny v předcházejícím čísle Sborníku týlu MNO. V tomto článku zaměřujeme pozornost jen k nejdůležitějším součinnostním úkolům.

Způsob zásobování frontových svazků a útvarů péčí teritoriálních zřízení v týlovém pásmu F.

Konkrétní vývoj operační situace a vliv nepřátelské činnosti vyvolá potřebu nové organizace materiálního a zdravotnického zabezpečení frontových svazků (útvarů), které se může zásadně odlišovat od předpokládaných záměrů v plánu týlového zabezpečení. Zničení vyhrazených zásobovacích zdrojů nebo zdravotnických zařízení na teritoriu vojenského okruhu, předurčených k zásobování nebo zdravotnickému zabezpečení některých frontových útvarů, bude vyžadovat rychlé a operativní řešení ze strany frontu i VO. Týl frontu může bezprostředně v VO uplatňovat požadavek na určení náhradních zdrojů.

Využití teritoriálních zdravotnických zařízení, vyčleněných pro potřeby polních vojsk, organizace hygienicko-epidemiologických zařízení k likvidaci nákazy na teritoriu v týlovém pásmu frontu.

V prvních dnech POV vznikne obtížná situace ve zdravotnickém zabezpečení jak u polních vojsk, tak na teritoriu. Přetížení vojenských a civilních zdravotnických zařízení v určitých prostorech nutno součinnostně řešit ve spolupráci s VO (MNO) a dosáhnout rovnoměrného využití všeho stávajícího lůžkového fondu.

K nepřetržitému sledování hygienicko-epidemiologické situace v týlovém pásmu frontu je nutné zajistit stálou informovanost mezi týlem polního sledu velení a týlem VO. Zejména v prvních dnech POV, kdy nebude mít front k dispozici hygienicko-epidemiologické útvary a zařízení, bude vyžadována úzká spolupráce s VO, případně i účast civilní zdravotnické služby ve prospěch týlu polního sledu velení.

Operační umění a taktika

Využití vojsk na teritoriu a civilního obyvatelstva pro potřeby týlu frontu.

Některé úkoly týlového zabezpečení vojsk polního sledu velení, jako ochrana dopravních transportů, nakládání a vykládání materiálu v základnách frontu nebo na vykládacích stanicích frontu (v prostorech vyvezení materiálu), likvidace záškodníků nebo taktických výsadek, úklid bojiště apod. budou vyžadovat trvalou spolupráci s VO. Požadavky frontu musí VO řešit součinnostně i s komisemi obrany krajů, s civilní obranou teritoria a jinými složkami státní správy.

Rozsah těchto součinnostních úkolů se zvýší při realizaci dosud neschválených organizačních změn zejména v oblasti vojenské dopravy.

Kromě těchto vztahů nutno upozornit na předpokládanou součinnost mezi týlem

frontu a 7 APVOS. V průběhu operace může 7 APVOS využívat k ochraně státního území i letišť na území protivníka. V součinnostním jednání musí být upřesněn způsob materiálního, technického, silničního a zdravotnického zabezpečení těchto útvarů 7 APVOS.

Jde zejména o

- zásobování útvarů 7 APVOS vševoj-
skovým materiálem zpravidla odběrem
z výdejních míst PFZ případně OPFZ,

- odběry leteckých PHM a leteckého
materiálu z PLZ nebo OPLZ (LPHM i z vý-
dejních míst na polním potrubí nebo z V/S
na obnovené železniční síti),

- zdravotnické odsuny co nejbližší roz-
vinutých NZ,

- využívání silniční sítě frontu,

- odsuny techniky do nejbližších fron-
tových opravárenských zařízení.

Z á v ě r

Komplikovanost a neujasněnost některých vztahů mezi týlovými orgány teritoria a polního sledu velení vyplývá i z některých dosud nedopracovaných koncepčních zásad teritoriální problematiky. Tento stav bezprostředně souvisí s vytvořením vojenských pohraničních okruhů a územní reorganizací.

Proto je nutné považovat některé tyto názory jako informativní a jako podnět k dalšímu teoretickému rozpracování vzájemných vztahů a způsobu součinnosti. Bude nezbytné, aby při štábních nácvicích, cvičeních nebo jiných vhodných zaměstnáních byly ověřeny dosavadní poznatky, upřesněna vzájemná působnost a odpovědnost a jejichž konkrétním odrazem by byla správná aplikace při zpracování operační dokumentace jak pro polní armádu, tak pro válečný VO.

Získávání a využívání zpráv

Podplukovník Bohumil Malý

Zdrojem zpráv a informací, jakož i hlavním objektem, na který bude soustředěn zájem teritoriálních štábů, bude celé teritorium spadající do kompetence příslušného velitelského stupně, tj. všechny složky ozbrojených sil, objekty a zařízení vojenského i hospodářského charakteru. Stejně důležitým úsekem bude veškerá činnost nepřítele na teritoriu, především pak následky nepřátelského vzdušného napadení a použití nepřátelských výsadků.

Zprávy z těchto úseků získáváme pozorováním a bojovou činností útvarů a svazků PVOS, dále aktivní činností průzkumných součástí systému civilní obrany, bezpečnostních orgánů ministerstva vnitra a teritoriální radiační hlášené sítě. Zdrojem zpráv budou i hlášení vojenských orgánů a útvarů rozmístěných na teritoriu a dále civilních orgánů (složek bezpečnostních, dopravních, spojovacích, zdravotnických a jiných).

Smysl a cíl získávání zpráv je v podstatě stejný jako u polních štábů (soustředit dostatek podkladů k rozhodování). Rozdíl bude pouze v podmínkách, za kterých oba druhy štábů pracují. Je nesporné, že charakter práce i pracovní podmínky teritoriálních štábů umožňují pravidelnější práci, která netrpí tak častými změnami celkové situace nebo změnou míst velení. Na druhé straně bude naopak tato činnost ztížena tím, že množství zpráv, které se budou v teritoriálních orgánech velení — na kterémkoli stupni — soustřeďovat, bude velké a obsahově rozmanité. Značná část zpráv se bude v údajích rozcházet, neboť zprávy přicházejí od méně kvalifikovaných orgánů a jsou zpracovávány subjektivně pod vlivem osobních dojmů, názorů a momentálního psychického stavu zpracovatele. Jejich hodnověrnost může snižovat zkreslené a neodborné posouzení skutečnosti a jiné vlivy. Kromě toho počítáme, že ne všechny zprávy, které budou teritoriální štáby na kterémkoli stupni velení dostávat, budou z hlediska jejich potřeb skutečně vážné

a podstatné. Také různé složky teritoriálních štábů mohou vyžadovat značné množství zpráv a informací, i když tyto zprávy budou v určité době z hlediska objektivních potřeb a činnosti celého štábu podružné. Důsledkem toho může dojít k zahlcení spojovacích sítí i průzkumných prostředků, které se pak nebudou dostávat pro plnění důležitých a naléhavých úkolů.

Abychom tomu předešli, musíme zavést spolehlivý, přísně organizovaný a centralizovaný systém získávání hodnověrných zpráv, správně je vyhodnocovat a využívat.

Musíme pevně stanovit a pro jednotlivé stupně teritoriálního velení (okres, kraj, okruh, GŠ) určit:

- orgány, které jsou povinny pro ten který stupeň teritoriálního velení zprávy získávat a podávat (štáby, útvary, hlídky, služebny, stanice, ústavy, pracoviště atd.),

- jaké zprávy, s jakým obsahem a kdy musí tyto orgány zprávy předkládat, které z nich mají přednost (pořadí naléhavosti),

- kteří funkcionáři nadřízeného štábu jsou oprávněni zprávy vyžadovat, v jakém rozsahu, s jakým obsahem a jak často,

- způsoby a prostředky předávání zpráv; záložní prostředky a způsoby spojení pro případ, že původně určené a vyčleněné nebudou moci svoji funkci z jakýchkoli důvodů plnit,

- které zprávy a informace získávat od vojenských orgánů a útvarů a které od civilních orgánů a organizací,

- kdo bude příjemcem zpráv a zejména pak další způsob manipulace s těmito zprávami, tj. kdo bude tyto zprávy vyhodnocovat a komu je předávat k využití,

- systém kontroly hodnověrnosti důležitých zpráv.

Z tohoto systému můžeme vypustit údaje o parametrech jaderných výbuchů a sledování a vyhodnocování radiační situace, neboť důležitost těchto otázek si

vynutila již dříve samostatné řešení v podobě systému radiální hlášené sítě.

Uvedené zásady se budou především týkat systému získávání zpráv a informací o následcích napadení jadernými zbraněmi, o škodách, které byly tímto napadením způsobeny, a to především na takových objektech, které jsou z hlediska vedení války důležité. Dále se bude jednat o takové zprávy a informace, kde hrozí nebezpečí z prodlení a kdy spolehlivé a rychlé zjištění stavu je první podmínkou k poskytnutí účinné pomoci a zabránění vážným následkům.

Nemalý vliv na chod a řízení celého systému získávání, vyhodnocování a předávání zpráv bude mít intenzita bojové činnosti a jak rychle se bude měnit situace. Potřeba zpráv a požadavky na jejich získání budou s největší pravděpodobností naléhavější v počátečním období války, kdy bojová činnost bude mnohem intenzivnější a použití jaderných zbraní rozsáhlejší, než v jejím dalším průběhu. Se zvláště složitou situací počítáme po prvním hromadném úderu, kdy celý systém velení a režim práce v teritoriálních štábech se bude teprve zabíhat a konsolidovat.

Získávání a předávání zpráv

Získávat a podávat zprávy je povinností každého podřízeného stupně velení. Pro krajské vojenské územní orgány budou získávat zprávy především vojenské teritoriální složky na stupni okresu prostřednictvím vojenských útvarů, útvarů civilní obrany, lidových milic, bezpečnostních orgánů i civilních složek, především pak spojů, dopravy a národních výborů. Zvláště významným prostředkem při získávání zpráv na stupni kraje budou letky radiálního průzkumu.

Vojenské okruhy budou získávat souhrnnější přehledy zpráv od přímo podřízených útvarů a svazků dislokovaných na území okruhu, od krajských vojenských územních orgánů, civilních složek, i svými vlastními prostředky, především pak prostředky TRHS a dále od útvarů PVOS.

Ústřední orgány (MNO a GŠ) budou většinou odkázány na zprávy z hlášení podřízených a ze spolupráce s ostatními resorty státní správy. Možnost přímého průzkumu určitého prostoru bude značně omezena. Na ústřední orgány by měly přicházet jen takové zprávy, které jsou potřebné a pověřené.

Hlášení, bez rozdílu o jaký velitelský stupeň jde, by mělo zhruba obsahovat:

— zasažené vojenské útvary a zařízení a stupeň zničení (letišť, systém PVOS, nemocnice, útvary a svazky, opravárenské závody, sklady),

— komunikace:

— přerušené silniční a železniční tahy a na jak dlouho (důraz na HAS),
— zničené přechody vodních toků bez možnosti brodění a výstavby náhradních přemostění;

— spoje:

— přerušování hlavních kabelových tras s rozsahem zničení,
— ztráta spojení s nadřízenými a podřízenými;

— přehrady:

— stav vodní hladiny v době napadení přehradního tělesa a zda bylo evakuováno ohrožené území;

— národního hospodářství:

— zničení civilních skladů vojenského významu (materiál využívaný pro zásobování vojsk),

— narušení hlavních odvětví výroby z hlediska válečných potřeb;

— přibližně ztráty na životech civilního obyvatelstva a opatření orgánů CO,

— opatření přijatá velitelem a návrhy na řešení k jednotlivým bodům zprávy,

— požadavky na nadřízený orgán.

Obsah tohoto hlášení a opatření přijatá již na základě předběžného vyhodnocení jsou dostatečným podkladem pro objektivní rozhodování a umožňují zpracovat přehledný a ucelený závěr o situaci s rozbohem, jak následky jaderného napadení nepřítele ovlivňují:

a) činnost polních vojsk umístěných dočasně na teritoriu okresu, kraje, okruhu a jejich materiálně technické zásobování, činnost vojsk podléhajících teritoriálnímu velení, mobilizaci apod.,

b) dopravu a spoje (které hlavní a důležité směry jsou přerušeny a na jak dlouho, zda obnova je možná, síly a prostředky pro obnovu a jejich materiální vybavení, kde přednostně obnovovat, zda je nutný manévr obnovovacími prostředky, zřizování překládkových prostorů),

c) výrobu (narušení výroby hlavních druhů materiálu, výrobní kooperace, co přednostně obnovovat, náhradní výrobní kapacity, zda jsou zásoby a na jak dlouho vystačí),

d) zásoby (zničené zásoby hlavních druhů materiálu, zda je možná úhrada z jiných zdrojů).

Závěr by měl obsahovat:

- jaké možnosti mají vojenské orgány na jednotlivých stupních teritoriálního velení zasáhnout ve prospěch likvidace následků napadení,

- kde a na jakých zařízeních je likvidace (obnova) bezpodmínečně nutná s ohledem na plnění rozhodujících úkolů a zabezpečení činnosti polních vojsk,

- která zařízení a objekty na teritoriu, nepodléhající vojenské správě, je nutné urychleně obnovit nebo upravit,
- návrh nařízení velitele pro podřízený velitelský stupeň,

- požadavky na orgány národních vrborů, CO, popřípadě stranické orgány.

Vedle těchto pravidelných (souhrnných) hlášení musí podřízené stupně oznamovat důležité zprávy v nejkratším čase; např. použití bojových chemických látek (bojových biologických prostředků), vysazení výsadků, použití nových bojových prostředků, zničení takových objektů, kde hrozí velké nebezpečí vzniku sekundárních následků (zničení výroby a skladů chemických látek). V hlášení uvádíme druh použitého bojového prostředku, místa použití a prostory zamoření, pravděpodobný vývoj situace v nejbližší době, zasažené a ohrožené útvary, objekty a jiná důležitá zařízení, jaké následky očekáváme, jaká opatření byla přijata a požadavky na nadřízený orgán.

V podřízenosti štábů je minimální počet průzkumových prostředků, schopných aktivním způsobem získávat zprávy. Proto aktivní způsob získávání zpráv, vyjma zpráv o radiční situaci a některých jiných, prakticky neexistuje. Přítomnost čerstvých zpráv, jakožto základního podkladu pro rozhodování, je naléhavá. Zprávy, zejména z prostoru výbuchu, se budou proti skutečným potřebám opožďovat, neboť vstup do ohniska zásahu bude znemožněn nejen úrovní radiace v okolí epicentra, nýbrž i závaly na přístupových cestách, požáry apod. Kromě

toho získat zprávy z poměrně velkého a členitého prostoru (těž ve městě) normálními pozemními silami a prostředky záchranných a vyprošťovacích oddadů je velmi zdoluhavé a obtížné a pro potřeby velitelských orgánů nedostačující. Proto věnujeme pozornost vzdušnému průzkumu. Přímé pozorování osádky letounu a předávání zpráv rádiem, popřípadě televizí na zem považujeme za nejrychlejší a nejúčinnější způsob získávání zpráv. Letecké fotografování a televizní přenos nám dává nejrychlejší a nejobektivnější podklady k reálnému rozhodování.

Přijím zpráv

Všechny zprávy a zvláště ty, u nichž hrozí nebezpečí z prodlení, by měly být soustředovány u jednoho centrálního informačního orgánu štábu. Tím zamezíme, aby některá zpráva zůstala nevyužita. Tento orgán by po technickém zmanipulování zprávy (převzetí, rozšifrování a předávání zpráv) vedl jejich evidenci, a to i z hlediska obsahového; může kdykoli poskytnout přehled údajů, které má štáb (které přijal a odeslal).

Přísně centralizovaný systém umožňuje:

- lépe zajistit pronikání zpráv uvnitř štábu;

- omezit přetěžování pořítek opakovaným vyžadováním zpráv stejného obsahu;

- porovnávat zprávy a údaje v nich obsažené a na základě toho stanovit požadavky na doplnění zpráv;

- vést záznamy o vyhodnocení a využití zpráv.

Současně umožňuje tzv. „informační relace“, na nichž by byly zprávy po vyhodnocení v souhrnu zveřejňovány pro vnitřní potřebu štábu a všech jeho pracovníků a také opatření, která byla na základě zpráv přijata. Účelné a promyšlené technické vybavení tohoto pracoviště by také dávalo předpoklady k zavedení moderní výpočetní techniky.

Střežení objektů zvláštní důležitosti

Podplukovník Pavel Schaffner

Střežení objektů zvláštní důležitosti (dále OZD) na území státu patří ve své přípravě do plánů ochrany a obrany daného území.

Při řešení ochrany OZD vycházíme ze systému zabezpečování ochrany OZD v míru i za branné pohotovosti státu a dále z těchto hledisek:

1. Z celkové bezpečnostní situace na území státu a z operativní situace v místech objektů zvláštní důležitosti.

2. Z významu a důležitosti objektů z hlediska politického, hospodářského a vojenského v míru a za branné pohotovosti státu.

3. Z efektivnosti a hospodárnosti vojenského způsobu ochrany objektů.

4. Z povinnosti uživatelů jednotlivých objektů k zabezpečení vnitřního i vnějšího režimu k ochraně objektů a z možností nahrazení vojenské ochrany jiným způsobem.

Rozborem těchto hledisek docházíme k těmto závěrům:

Nutnost střežení objektů zvláštní důležitosti vyplývá z intenzivní činnosti vnějšího nepřítele. Zejména pak z jeho snahy pronikat do hospodářského života a do obranného systému ČSSR.

Na úseku národního hospodářství je zájem nepřítele soustředěn hlavně na shromáždění informací v klíčové výrobě, technologických postupech a zvláště utajovaných skutečnostech v rozhodujících oblastech národního hospodářství. Jedná se zejména o zbrojní průmysl v oboru strojírenství, chemického průmyslu, těžbu a výzkum uranové rudy, úsek energetiky a spojů.

Formy získávání informací:

— vizuální špionáž (zejména v období zvýšeného turistického ruchu),
— udělováním viz (montéři, experti a zahraniční odborníci).

Tomuto pronikání nepřátelských rozvědek do důležitých úseků naší ekonomiky nelze zabránit vojenskou ochranou objektů. V posledním období nebyly za-

znamenány pokusy proniknutí pachatelů přes vojenskou ochranu.

Na základě celkové bezpečnostní situace je vojenská ochrana OZD v míru a za války nutná v oboru strojírenství, chemického průmyslu, energetiky, dopravy, spojů a vodního hospodářství.

K zdůvodnění vojenské ochrany OZD v míru je rozhodující jejich význam pro nerušený chod nejdůležitějších odvětví národního hospodářství.

Za války pak je to jejich význam a důležitost pro obranyschopnost země a pro plnění úkolů polních vojsk.

Pro střežení OZD vojenskou ochranou vycházíme z dalších kritérií, která jsou typická pro jednotlivá odvětví národního hospodářství a zabezpečení obranyschopnosti státu.

Vcelku bude třeba:

— přesně stanovit druh a pořadí důležitosti střežení z hlediska zájmů celostátních, krajových atd.,

— z těchto vytypovaných objektů stanovit, které je nevyhnutelně třeba střežit vojensky a které postačí střežit jinou formou (LM, ZS, VB atd.),

— počítat s dočasným střežením některých jednotlivých objektů v počátečním období války a s manévrem sil pro střežení,

— zabezpečit naprostou sladěnost činnosti všech složek, podílejících se na střežení jednotlivých objektů (zejména tam, kde na střežení se podílejí strážní jednotky ČSLA, LM, ZS),

— maximálně snížit počet objektů střežených vojensky a hledat jejich zabezpečení jinými formami střežení (LM nebo VB, zkvalitnění služby ZS a zpevnění vnitrozávodního režimu).

Při výběru objektů k zabezpečení vojenskou ochranou je třeba vždy důsledně stavět do správných proporcí jejich význam a důležitost s hospodárností a účelností požadovaného způsobu jejich zabezpečení (vojenská ochrana je velmi ná-

kladná a odčerpává síly, kterých je třeba především k aktivnímu použití na frontě i na teritoriu). Vojskovou ochranu je proto třeba organizovat jen tam, kde to celostátní zájmy nezbytně vyžadují a tam, kde lze dosáhnout maximální efektivity. V ostatních případech ji nahradíme méně nákladnou, při tom však účinnou ochranou (zkvalitnění vnitrozávodního režimu, střežení LM a VB).

Účinnost ochrany objektů je plně závislá na úrovni vnitrozávodního režimu, který je ve většině objektů na nízké úrovni. Není dosud zajištěna důsledná kontrola vstupu i pohybu uvnitř objektů. Tím jsou vytvářeny možnosti pro případné narušení provozu, aniž by na to měla vliv vojsková ochrana. Tím také tato po-
tom je neefektivní a je prakticky zůžena na zabránění vstupu mimo stanovená vstupní místa do závodů, popřípadě proti útoku diverzních skupin zvenčí.

Tato skutečnost vyžaduje radikálně zlepšit úroveň vnitrozávodního režimu, nejen u objektů střežených vojskově, ale i u ostatních objektů.

Za branné pohotovosti státu bude střežen větší počet objektů, které zabezpečují činnost polních vojsk a orgánů řízení (objekty na dopravních tazích, spojovací objekty, dálkovody PHM, ochrana speciálních zásilek, ochrana ústředních orgánů) a daleko menší počet objektů k zabezpečení chodu národního hospodářství.

Zvláštní pozornost budeme věnovat střežení objektů, jejichž rychlá obnova bude velmi obtížná a popřípadě i nemožná. Mám na mysli např. všechny druhy tunelů, viaduktů a mostů na důležitých dopravních tazích, dále jsou to vysílače, elektrárny, rozvodny a vodní díla, sklady PHM, přečerpávací stanice PHM a podobné objekty, jejichž zničení má podstatný vliv na zabezpečení bojové činnosti ozbrojených sil, národního hospodářství nebo obyvatelstva.

Střežení těchto objektů bude mít zvláštní význam zejména těsně před zahájením nepřátelství a v počátečním období války.

Důležitosti jednotlivých vybraných objektů musí odpovídat i forma střežení. Dosavadní způsob místního střežení, i když má nejmenší nároky na počet sil, neza-
bezpečuje stálost a bezpečnost střežených objektů. Zkušenosti z druhé světové války tento závěr plně potvrzují a to nebereme v úvahu možnost likvidace těchto objektů s využitím nejnovějších technických prostředků, které mohou přenášet jednotlivci nebo diverzní skupiny a použít na vzdálenost až několika kilometrů.

Z tohoto hlediska bude nutné připravit prostorové střežení zvlášť důležitých objektů. Způsob střežení bude podstatně ovlivněn konfigurací terénu a možnostmi. Tato myšlenka je zatím nová a vyžaduje důkladného rozpracování.

K jednotnému systému velení na teritoriu

Generálporučík Josef Valáš

Při teoretickém řešení systému velení na teritoriu budeme především vycházet z úkolů, které orgány velení řeší za války.

Na stupni VO, kraj a okres jsou to především tyto hlavní úkoly:

1. Zabezpečení vojenské mobilizace při současné evakuaci civilního obyvatelstva a hospodářské mobilizaci v podmínkách aktivní činnosti protivníka.

2. Zabezpečení přesunů zmobilizovaných svazků, útvarů a zařízení a jejich předání do jiné velitelské podřízenosti nebo zabezpečení plnění jejich dalších úkolů.

3. Zabezpečování potřeb vojsk frontu podle nařízení MNO.

4. Organizace a řízení radiační hlášené sítě v územním obvodu, vyhodnocování chemické a radiační situace a organizace účinných opatření k ochraně vojsk a zařízení.

5. Koordinace veškeré činnosti vojsk dočasně rozmístěných na území okruhu.

6. Plánování, řízení, kontrola a zabezpečení vojenských přesunů a převozů.

7. Zajišťování přednostní obnovy a údržby vojenských silnic a podle nařízení MNO organizace a zabezpečování překládkových prostorů.

8. Zabezpečování přesunů spojeneckých vojsk.

9. Organizace boje proti nepřátelským výsádkám a diverzi.

10. Odstraňování následků napadení ZHN.

Uvedl jsem jen hlavní úkoly, abychom mohli porovnat jejich požadavky s možnostmi uvedených stupňů velení a vyvodit odpovídající závěry.

Klademe-li požadavek na jednotný územní velitelský orgán v územním obvodu, pak jej musíme v souladu s jeho úkoly organizačně, právně, materiálně i podkladově vybavit.

Organizační struktura těchto orgánů by měla zabezpečovat:

a) Plánování, velení a řízení podřízeným stupněm včetně součinnosti s orgány státní správy.

b) Sběr informací, jejich analýzu a předkládání návrhů k řešení.

c) Pohyb a manévry z teritoria a v teritoriu.

d) Všestranné materiální, zdravotnické a technické zabezpečení.

Právně tyto orgány velení musí mít v působnosti zakotveny nejen povinnosti, ale v souladu s nimi plné právo řešit centrálně veškerou činnost v rámci územního obvodu, v úzké součinnosti s komisemi obrany při KV (OV) KSČ (KSS), která by zabezpečovala plnění stanovených úkolů, včetně velení všem ozbrojeným složkám, jež jsou v míru v jiné velitelské podřízenosti.

Z hlediska podkladového vybavení musel by orgán velení určitého stupně již v míru obdržet od vyššího stupně veškeré podklady k rozplánování činnosti.

Tento systém velení si vyžaduje i určité síly a prostředky na všech stupních k zabezpečování uvedených úkolů.

Šlo by především o součásti nebo jednotky spojovací, chemické ochrany, dopravní, jednotky k odstraňování následků po napadení ZHN a další.

Navrhovaný systém velení by především po organizační stránce odpovídal i postupnému zavádění automatizace ve velení.

Vyřešit jej ovšem v krátkém časovém období nebude možné, především z ekonomického hlediska. Je proto výhodné řešit tento úkol po etapách v souladu s možnostmi našeho státu a armády.

To jsou jen určité teoretické úvahy, které bude třeba dále teoreticky rozvíjet v souladu s perspektivním řešením automatizace velení, která musí zákonitě přivést zásadní změny do současného systému.

Právě u orgánů velení teritoria můžeme otázky automatizace snadněji řešit především z toho důvodu, že tyto orgány plní úkoly ve vymezeném prostoru vlastního území a že jejich místa velení jsou stacionární.

Při řešení systému velení v teritoriu vyvstává nutnost řešit i teritoriální ozbrojené síly a prostředky, které by zabezpečovaly obranu a ochranu teritoria v celém komplexu.

Do těchto sil bude nutné zahrnout jednotky a útvary, které jsou v dosavadním systému vyčleněny

— k obraně a ochraně státních hranic a zabezpečování důležitých objektů a závodů;

— k odstraňování následků napadení zbraněmi hromadného ničení;

— k obnově komunikací a zabezpečení pořádkové služby;

— k zabezpečení náhradních přemístění přes vodní toky;

— k zabezpečení letišť a leteckého provozu na teritoriu;

— k léčebně odsunovému zabezpečení.

Některé z těchto sil a prostředků by řídilo MNO centrálně, např. útvary a jednotky k zabezpečení státních hranic, letišť a leteckého provozu.

Ostatní útvary a jednotky by řídili velitelé VO přes podřízené stupně velení.

Bude též vhodné zřídit okružovou brigádu (pluk) ochrany a obrany teritoria (praporeční nebo rotní organizace); její organizaci a dislokaci přizpůsobit potřebám jednotlivých okruhů.

V této brigádě (pluku) mít:

— střelecké prapory (roty),

— tankovou jednotku,

— ženijní jednotku,

— jednotku chemické ochrany,

— spojovací jednotku,

— dělostřeleckou jednotku,

— jednotku protivzdušné obrany,

— jednotky týlu, v nich i jednotku potrubní dopravy PHM.

Tato brigáda (pluk) by byla použita podle situace a potřeb buď po částech nebo i vcelku k plnění těchto hlavních úkolů:

— udržování vojenského pořádku v územním obvodu;

— k odstraňování následků napadení zbraněmi hromadného ničení;

- k zabezpečování přesunů vlastních i spojeneckých vojsk;
- k boji proti nepřátelským výsadbám a diverzním skupinám;
- k ochraně a obraně důležitých velitelských stanovišť, objektů a zařízení;
- k zabezpečování dočasných překládkových prostorů atd.

Vážný úkol — vyhodnocování radiační a chemické situace si vyžaduje mít na stupni vojenský okruh i jednotku vzdušného průzkumu.

Návrhy k řešení stupně velení kraje

Praktické poznatky a zkušenosti z Východního vojenského okruhu, jakož i poznatky a závěry z posledních cvičení a především ze cvičení „NEPTUN“ ukazují na objektivní nutnost mít na stupni kraj takový orgán velení, který bude schopen řešit všechny složité úkoly v daném územním obvodu v mnohých případech samostatně, na základě předem zpracovaných plánů a krátkých direktiv velitele vojenského okruhu.

Současná válečná organizace krajské vojenské správy těmito požadavkům a uvedeným úkolům v první části příspěvku **neodpovídá**.

Jde zde především o zásadní pojetí organizační struktury tohoto velitelství.

V mírové organizaci bude potřebné zachovat nejnutnější prvky, které zabezpečí

— splánování podkladů k řízení veškeré činnosti za branné pohotovosti státu;

— rozvinutí velitelství a jednotek zabezpečení na válečnou organizaci;

— přípravu vlastního velitelství k plnění úkolů;

— zabezpečování úkolů mobilizační pohotovosti všech doplňků v kraji a ostatních úkolů, které dosud plní krajská vojenská správa.

Jde o několik funkcí, a to

— o náčelníka štábu,

— o 1—2 důstojníky operačního směru,

— o náčelníka týlu,

— o důstojníka pro silniční zabezpečení,

— o zkvalitnění administrativně hospodářského oddělení.

Jednotky zabezpečení a rozvíňované jednotky a útvary mohou mít jen nejnutnější kádrové obsazení.

Analogicky a diferencovaně je vhodné řešit i stupeň **velení okresu**.

Z á v ě r

Tyto názory a návrhy vycházejí z potřeb řešit jednotné velení v teritoriu. Jeho vyřešením se podstatně zkvalitní velení na všech stupních a budou reálněji plněny složité úkoly, které teritorium čekají v případě možné války. Při jeho řešení se však návazně musí řešit i všechny součinnostní vztahy, uvést patřičný soulad mezi orgány ministerstva vnitra, CO, státní správy a orgány strany tak, aby byl vyřešen jednotný systém k zabezpečení ochrany a obrany teritoria vcelku se současným zabezpečením potřeb polních vojsk.

Řízení a zabezpečení vojenské dopravy

Podplukovník Miroslav Hladík

Doprava na teritoriu jako systém technicko-organizačních opatření musí splňovat požadavky jak v oblasti přímého zabezpečení potřeb ozbrojených sil, tak přepravy k zabezpečení nepřetržité činnosti národního hospodářství a ochrany obyvatelstva. Za mimořádných opatření budou nároky na dopravu podstatně vyšší, neboť komunikace a důležité zařízení na nich jsou jedním z hlavních objektů jaderného napadení. Složitost dopravní situace zejména v počátečním období války vyžaduje **komplexního a centralizovaného řízení**, které musí zabezpečovat:

- stálost a nepřetržitost provozu;
- jednotu všech druhů dopravy, protože úkoly budou často na hranici možností veškeré dopravy.

Jak je tato komplexnost a centralizace nezbytná u řídicích orgánů vojenské dopravy (u MNO/SVD, VVO/OVD), tak je otázkou u jejich výkonných orgánů — současných Krajských správ vojenské dopravy. Pro komplexnost a centralizaci nejsou vytvořeny u KSVD organizační podmínky k zabezpečování dopravy v rámci kraje.

Železniční doprava je celostátně organizována jiným systémem než silniční doprava. Státní území je rozděleno na 4 administrativní správní celky (správy drah), které řídí železniční dopravu na území přibližně 2—3 krajů.

Výkonnými orgány správ drah jsou provozní oddíly, přičemž ani obvody správ drah, ani obvody provozních oddílů nejsou totožné s hranicemi krajů. Tak např. na železniční dopravě na území Středoslovenského kraje se podílejí všechny čtyři KSVD a do jeho obvodu zasahuje celkem 5 provozních oddílů, z toho 3 provozní oddíly správy Východní dráhy a 2 provozní oddíly správy Střední dráhy.

V otázkách silničního zabezpečení, které je organizováno přísně krajským systémem, musí pak KSVD spolupracovat

s odbory dopravy KNV, KVS, Krajskou správou SNB, KRHS a v etapní službě dalšími odbory KNV (ONV), nebo složkami národního hospodářství.

Zabezpečování vojenské dopravy, která má přímou návaznost na složky a orgány ostatních ministerstev a lidosprávy, zákonitě nezdravě rozšiřuje součinnostní vztahy na stupni výkonných orgánů, čímž trpí kvalita zabezpečování vojenských požadavků.

Situaci komplikuje též zaujímání náhradních pracovišť. KSVD zaujímají náhradní pracoviště spolu s příslušným orgánem ČSD. Na druhé straně ostatní krajské správy KNV, KVS, KS SNB, KRHS zaujímají jiné prostory. V důsledku nedotčeného spojení KSVD a velkých vzdáleností mezi pracovišti bude rozsáhlá součinnost mezi těmito orgány značně ztížena, ne-li vůbec omezena, čímž utrpí zejména kvalita zabezpečení silniční dopravy.

Zlepšení pravděpodobně nepřinese ani přiblížení KSVD do vhodného prostoru s ostatními prvky Krajského velení, protože tím utrpí železniční doprava.

Tyto okolnosti a zejména odlišný charakter, způsob řízení a zabezpečování jednotlivých druhů dopravy nutně vyžadují specializaci na úrovni výkonných orgánů vojenské dopravy. Specializované vojenské složky železniční dopravy navrhuji přizpůsobit současnou organizaci ČSD. Na Správě dráhy jako hlavním administrativně správním celku železniční dopravy navrhuji zřídit vojenský železniční dopravní orgán „Správu nebo Velitelství vojenské železniční dopravy“ s úkoly:

- zabezpečovat přepravní potřeby ozbrojených sil ve svém obvodu;
- řešit úkoly spojené se zabezpečováním nepřetržitosti železniční dopravy (operační příprava železnic — zabezpečování její obnovy a údržby);
- tarifně komerční zabezpečení vojenských přeprav.

K bezprostřednímu zabezpečování a sledování vojenských železničních přeprav zřídí u provozních oddílů orgána, přímo podřízeného správě nebo velitelství železniční dopravy správy dráhy.

Tyto orgány by za mimořádných opatření vytvářely další prvky železničního zabezpečení — vojenské správy železničních stanic, vojenské správy vykládacích a nakládacích prostorů, popřípadě přecládacích prostorů.

Je vhodné kádrově posílit vytvořené vojenské železniční orgány z důstojníků železniční odbornosti na současných KSVD. Správy nebo velitelství navrhuji přímo podřídit veliteli příslušného vojenského okruhu. Jde o podřízení vojenských železničních orgánů, zabezpečujících požadavky vojenské správy u resortu ministerstva dopravy na příslušném stupni. V žádném případě nepůjde o podřízenost železničářů na území okruhu, kteří budou řízeni ministerstvem dopravy jako při dosavadním systému.

Železniční doprava na teritoriu zaujímá významné postavení v jednotném systému dopravy, vyplývající z omezených možností ostatních druhů dopravy (masovost a nízké přepravní náklady). Železniční doprava bude často objektem napadení nepřátelskými jadernými údery. Přitom hustota železniční sítě neumožňuje rozsáhlejší manévry; proto klademe důraz na zabezpečení její nepřetržitosti. K zabezpečení nepřetržitosti je nutné současně se zahájením obnovy zříditi „dočasný překládkový prostor“ jako jediný možný prvek. Hlavním kritériem pro účelnost zřizování DPPr bude, na jakou vzdálenost se uskuteční přeprava po železnici za předpokládaným DPPr. Požadovaná kapacita DPPr bude v našich podmínkách poměrně značná. Předpokládáme tyto minimální hodnoty do 24 hodin:

- 6—8 tisíc tun materiálu, z toho 2000—2500 m³ PHM (10—12 vlaků);
- 2—6 vlaků bojové techniky různého druhu, nebo operačních převozu;
- 2—3 vlaky raněných od fronty do hlubokého týlu;
- další kořistní a nepotřebný materiál z fronty do týlu.

Tento úkol vyžaduje značné síly a prostředky, kterými nedisponuje v žádném případě kraj. Proto nejnižší orgán, který bude pověřen výstavbou těchto zařízení, bude velitelství teritoriálního okruhu, i když orgány nižších stupňů se na jeho organizační výstavbě budou maximální mírou podílet. Půjde zejména o vy-

tvoření správ vykládacího a nakládacího prostoru, vojenských správ železničních nakládacích a vykládacích stanic, pořádkovou a regulační službu, pomoc organickými dopravními jednotkami i krajskými zálohami dopravních prostředků, mechanizačními prostředky i pracovními silami. Na výstavbě DPPr se budou vzhledem k současným omezením možnostem využívat prostředky více krajů. Přesto tyto prostředky nebudou ve všech oblastech zabezpečovat potřeby DPPr a proto zejména otázky spojené s materiálním, zdravotnickým, technickým zabezpečením, dále spojené, obranu a ochranu v celém komplexu a v neposlední řadě i vlastní dopravní prostředky budou řešeny péčí teritoriálního okruhu nebo MNO.

Proto potřebné prostředky spolu se správou DPPr musíme zařadit do brigády, aby byla v pohotovosti zabezpečit DPPr v krátkých časových lhůtách.

Složky silničního zabezpečení navrhuji začlenit do krajského vojenského velení jako jeho součást — samostatné oddělení dopravy a zabezpečení pohybu — s těmito úkoly:

- řídit a organizovat silniční dopravu v rámci kraje;
- v souladu s úkoly teritoriálního velení jako celku zabezpečovat všechny mobilizační, operační a materiální mezikrajské přesuny;
- v součinnosti se zainteresovanými orgány lidosprávy (odbor dopravy, KNV, KS SNB, stavebními organizacemi ministerstva stavebnictví) řídit údržbu a obnovu silničních komunikací a objektů, včetně výstavby náhradních přemostění;
- na UAS organizovat zřízení a provoz silnic etapní služby pro materiální, technické a zdravotnické zabezpečení přesunujících se vojsk.

K plnění těchto úkolů může dopravní oddělení krajského vojenského velení použít:

- kontrolní a pořádková stanoviště
- silniční pořádkové prapory
- pohyblivé skupiny pro řízení silničního provozu
- prostředky jednotného řízení silniční dopravy a obnovy silnic (dopravní a technické jednotky)
- síly a prostředky ministerstva stavebnictví pro náhradní přemostění
- dočasně přidělené další speciální útvary pro výstavbu přepravišť.

Základním prvkem tohoto systému řízení a sledování silniční dopravy musí být „Kontrolní pořádkové stanoviště“.

hov materiálu, miesta činnosti, spôsob zabezpečovania bojovej činnosti v mierovej posádke, na presune i v priestoroch rozptýlenia a doriešiť spôsob posilňovania vojsk.

V smerniciach budú musieť byť presné kritéria pre hodnotenie dosahovania pohotovosti. Taktiež zjednodušenie počtu signálov a spôsobu oznamovania pomôže skvalitniť prípravu pohotovosti.

Některé problémy zabezpečení teritoria

Podplukovník Zdeněk Počta

Úkolem chemického vojska je organizovat a řídit chemické zabezpečení zmoobilizování, operačních přesunů a bojové činnosti jednotek na teritoriu vojenského okruhu. K zabezpečení tohoto úkolu je třeba zjistit údaje o jaderných a chemických úderech a skutečné radiační a chemické situaci. Na vyjmenovaných úkolech se podílí chemické vojsko, průzkumné jednotky všech druhů vojsk, jednotky TRHS a MV-CO, přičemž těžiště v podmínkách teritoria okruhu leží na jednotkách a štábech TRHS.

Porovnáme-li úkoly TRHS a CO a způsob jejich plnění, především v oblasti zjišťování parametrů, skutečné radiační a chemické situace a předávání těchto údajů, vidíme, že prozatím existuje řada nesrovnalostí. Mnoho skutečností není doposud zkoordinovaných. V plnění úkolů mezi orgány TRHS a CO panuje prozatím duplicita.

V systému TRHS je v současné době vybudována, vycvičena a materiálně zabezpečena síť družstev radiační hlášené sítě, ORS, KRS, RSO a ŮRS, jejichž hlavním úkolem je zjišťovat, vyhodnocovat a okamžitě hlásit parametry jaderných výbuchů, družstva TRHS pak vedou na stanovených trasách, směrech a místech radiační a chemický průzkum, na základě získaných údajů vyhodnocují skutečnou radiační situaci. Vyhodnocené údaje předávají mimo jiné i styčným důstojníkům MV-CO (kteří jsou na KVS a OVS), orgánům vojenské dopravy a sousedům ve směru pravděpodobného ohrožení.

Do organizační struktury jednotek CO jsou začleněny mimo ostatní jednotky skupiny analytického zjišťování na závodech. MV-CO mobilními skupinami analytického zjišťování (MSAZ) plánuje tak-

též radiační a chemický průzkum na trasách a perspektivně zjišťování parametrů jaderných výbuchů na jednotlivých pozorovatelnách. Teď ovšem nastává situace, že družstva TRHS vyjíždějí na předem stanovené trasy k průzkumu a podobně tak i MSAZ. Přitom řada tras se překrývá, většina tras MSAZ je neúčelných, jdou po těžko sjízdných komunikacích až po polních cestách do prostorů, které jsou málo důležité a kde rozložení obyvatelstva je minimální. Některé trasy jsou neúměrně dlouhé.

Dosud vybudovaný systém TRHS spolu s letkami vzdušného radiačního průzkumu u KVS je i bez jednotek CO schopen plně obsáhnout při získávání údajů teritorium jednotlivých krajů.

Bude proto reálné, aby SAZ a pozorovatelný CO se zaměřily na přímé zabezpečení továren a civilních objektů a zabezpečily analýzu neznámých OL, dodávaných jednotkami TRHS. Zjišťování údajů o jaderných a chemických úderech, skutečné radiační a chemické situaci i její vyhodnocování je vhodné plně ponechat v péči TRHS. Předání těchto údajů štábům a jednotkám MV-CO zabezpečí jednotky TRHS.

Další nevyřešený a materiálně nezabezpečený problém je dozimetrická kontrola ozáření civilního obyvatelstva a především nastupujících záloh. Doposud je stav takový, že je možné zabezpečit dozimetrickou kontrolu vojsk a záloh od toho okamžiku, kdy se dostavily k příjímáním střediskům osob, popřípadě k útvarům. Avšak dávky, které obdržely od vyhlášení mobilizace nejsou postihnutečné. Přitom obdržené dávky mohou být dostatečně vysoké. Ozáření u jednotek se bude projevovat teprve po určité

době a bude snižovat bojeschopnost jednotek. Zásadně by měla dozimetrická kontrola ozáření postihnout ty doplňky, jejichž ozáření by narušilo další bojeschopnost; tyto zálohy nevčleňovat do organických celků a řešit za ně ihned úhradu.

Prozatím se přijatá dávka u nastupujících záloh odhaduje orientačním výpočtem, tento však může být značně nepřesný v podmínkách složité radiační situace. Dozimetrická kontrola ozáření obyvatelstva se podobně provádí prozatím odhadem přijatých dávek podle vypočtené úrovně radiace v místě pobytu, nebo podle vnějších příznaků ozáření jedince.

K odstranění tohoto nedostatku bude nutné vedle zabezpečení dostatečným počtem krystalových i tužkových dozimetrů a vyhodnocovacích zařízení učinit i některé organizační úpravy. Je účelné vyčlenit na jednotlivé MNV (které zabezpečují vyzkoušení a svoz doplňků do spádových obcí) určité množství dozimetrů a vydávat je za mobilizace spolu s povolávacími rozkazy (jednotlivým skupinám se stejným určením, nebo jednotlivcům s různým určením). Pro případ, že by vyhlášení mobilizace zastihlo většinu záloh na pracovišti, vytvořit zálohu dozimetrů na závodech. Tyto můžeme využít v případě nevydání pro potřebu civilního obyvatelstva. Ozáření obyvatelstva můžeme v současné době přesněji odhadnout podle ozáření jednotlivých družstev TRHS. Kdybychom zabezpečili i SAZ dozimetru, mohli bychom určit dávky obyvatelstva (hlavně v závodech a ve městech) ještě přesněji.

Nedostatky v organizační struktuře chemických jednotek na teritoriu okruhu mohou mít za následek obtížné splnění úkolů chemického zabezpečení na teritoriu.

V současné době jsou u KVS vedle pozemní složky TRHS letky vzdušného radiačního průzkumu a rotý speciální čistoty, které však prozatím svým vybavením a kapacitou zcela neodpovídají požadavkům soudobého boje a modernizace armády. Velitelství okruhu však nemá v přímé podřízenosti jednotku, kterou by použilo k upřesnění radiační a chemické situace a hlavně k likvidaci následků. S využitím rot speciální čistoty KVS počítá MNO-GS, velitel okruhu a pak náčelník KVS. A přitom jejich síly a vybavení nezabezpečí ani plnění úkolů v krajích. Štáby CO nepočítají s využitím pluků CO ve prospěch vojsk.

Navrhují možné řešení organizační struktury chemických jednotek na teritoriu okruhu za branné pohotovosti státu i v míru.

Na stupni okruhu mít

— v rámci brigády ochrany okruhu prapor chemické ochrany s organizací: radiometrická a chemická laboratoř, rota radiačního a chemického průzkumu, rota hygienické čistoty, rota dezaktivace a odmořování (bojové techniky i terénu); v míru zřámcovat prapor na rotu chemické ochrany;

— letku vzdušného radiačního průzkumu; v míru ji zřámcovat na roj vzdušného radiačního průzkumu;

— na chemickém oddělení automatické zařízení pro vyhodnocování a zakreslování radiační situace s obsluhou, v míru jen náčelníka radiačního střediska a náčelníka první směny;

— k zabezpečení součinnosti a řízení jednotek CO u VO skupinu (oddělení) důstojníků CO (MV).

Na stupni kraj mít

— rotu chemické ochrany s organizací: četa radiačního a chemického průzkumu, četa hygienické čistoty a četa dezaktivace a odmořování; v míru ji zřámcovat na četě chemické ochrany;

— letku vzdušného radiačního průzkumu;

— na štábu KVV automatické zařízení pro vyhodnocování a zakreslování radiační situace, z toho v míru CHN KVV a náčelníka krajské radiační skupiny.

Na stupni okres mít v míru důstojníka předurčeného na funkci náčelníka okresní radiační skupiny.

Závěr

Přesné zjišťování skutečné radiační a chemické situace na území teritoria vyžaduje jednotný systém řízení a velení. Dosavadní dvojkolejný systém nejen nedává předpoklady úspěšného plnění všech úkolů ochrany vojsk, ale naopak brzdí tuto práci a nedává dostatečné podklady pro rozhodování velitelů při řízení mobilizace a bojové činnosti v napadených oblastech.

Z těchto důvodů je nutné řídit OPZH po jediné teritoriální linii velení a k tomu navrhnout uskutečnit tato opatření:

1. Zbavit jednotky CO povinnosti zjišťovat atomové a chemické úder a samostatně vyhodnocovat radiační a chemickou situaci u štábů CO.

2. Zrušit trasy MSAZ a vyčlenit je pouze pro přímé zajištění závodů a objektů, z nichž jsou tvořeny.

3. Všechny úkoly spojené se zjišťováním a vyhodnocováním radiační a chemické

situace přenést do kompetence TRHS, kterou řídí velitel okruhu.

4. Využít pluky CO k likvidaci následků nejen u civilního obyvatelstva, ale i pro potřeby vojsk podle rozhodnutí velitele VO.

5. Na úrovni MNO-MV vyřešit duplicitní problémy při řízení OPZHN u všech útvarů, útavů a zařízení, dislokovaných na území teritoria.

PŘESUNY VOJSK

Podplukovník Vlastimil Lidický

Otázky zabezpečení a řízení přesunů na teritoriu jsme již procvičovali na některých cvičeních (LVICE, NEPTUN, KY-SUCA — řízených MNO) a zaměstnancích, kde se ukázalo, že udržení provozu v dopravě na teritoriu (tedy i plynulost silničních přesunů) je životně důležitou otázkou státu za branné pohotovosti.

Doprava (tedy i veškeré přesuny na teritoriu) bude probíhat za velmi složité pozemní a vzdušné situace a stálého působení nepřítele.

Jelikož to bude jeden z nejsložitějších procesů velení a řízení je třeba již nyní učinit některá opatření k jejich zabezpečení.

Bude to zejména

— vybudování jednotného systému velení počínaje stupněm MNO, přes okruhy, kraje do jednotlivých okresů; tento systém velení je nutné zabezpečit jednotným, pevným, uzlovým systémem spojení;

— vytvoření, nebo zpohotovění organizačních prvků a výkonných sil a prostředků k zabezpečení a řízení provozu na komunikacích;

— sladění plánovaných vojenských přesunů s ostatním pohybem na komunikacích.

Zmíním se o způsobech plánování přesunů na teritoriu okruhu za předpokladu, že jednotný systém velení bude uskutečněn.

Zásadou zde musí být, že velitel okruhu musí být informován o veškerém po-

hybu vojsk na teritoriu (i těch, která nejsou v jeho podřízenosti jako např. letecké útvary, manévry sil a prostředků PVOS apod.). To prakticky znamená dát přesné podklady pro plánování i ze stupně MNO. Tyto podklady pak teritoriální okruh zpracuje do „Plánu přesunů vojsk, útavů a zařízení na teritoriu okruhu“.

Obsahem tohoto plánu bude:

— přesuny vojsk, útavů a zařízení z teritoria k frontě;

— manévry sil a prostředků na teritoriu (PVOS, letectvo, redisklace okruhových útvarů a zařízení, rozptýlení skladů apod.);

— dílčí přesuny vojsk, materiálu všech prvků na stupni kraj i okruhu;

— evakuační přesuny, mobilizační přesuny a hlavní přesuny v národním hospodářství a všech mimoarmádních složek státu;

— vyčleněné komunikace pro přesun spojeneckých vojsk (vojska, pozemní sklady spojeneckého letectva, spojenecké sklady apod.);

— systém spojení a obsazení os pořádkovými a regulačními orgány s prvky všestranného zabezpečení přesunů;

— lhůty a způsoby hlášení o přesunech a situaci na stanovených osách.

Tento plán zpracuje okruh. Krajům zašle výpisy, ve kterých uvede vojska (útvary) pouze přidělenými čísly pochodových proudů.

Orgán velení kraje řeší dílčí úkoly

úprav a zabezpečení na komunikacích již v míru v rozsahu stanoveném velitelstvím okruhu. Okruh si vytváří k řízení přesunů dispečerské stanoviště (DSO) v rámci operačního oddělení, které úzce spolupracuje s ÚDS, řízeným NGŠ. Na kraji je nutné vytvořit dispečink s obdobnou návazností na práci DSO.

ZABEZPEČENÍ PŘESUNŮ SPOJENECKÝCH VOJSK

Zabezpečení přesunů spojeneckých vojsk je jedním z rozhodujících úkolů celého státu. Ze strany okruhů bude účelné navázat součinnost se štábem, který velí přesunovaným zálohám. Není správné vysílat styčnou skupinu za stupně MNO/GŠ. Z našich dosavadních zkušeností je výhodné vyslat k velitelství přesunovaného svazu nebo svazku styčnou skupinu z počtu velitelství okruhu, jejímž úkolem bude:

- stálá informace štábu, který velí přesunovaným zálohám (vojskům, útvarům), o všeobecné situaci na plánovaných (vyčleněných) osách přesunu (o radiální, chemické a zdravotnické situaci, karanténizovaných prostorech na nich a v blízkém okolí);

- informace o vzdušné situaci a možnostech působení nepřítelů na přesun (nebezpečná, snadno zranitelná místa na osách přesunů, činnost záškodníků, vzdušných výsadků nepřítelů apod.);

- seznámení přesunovaných vojsk se stavem, průběhem a zabezpečením dočasných objížděk na osách a s únosností silničních objektů;

- vysvětlení otázek pořádkového a regulačního obsazení vyčleněných os, se zásadami nutnými pro pohyb proudů v některých zvlášť vyznačených prostorech a s organizační průjezdy velkými sídlišti, nebo odpočinkovými prostory jiných vojsk;

- informace o teritoriálním systému spojení na osách přesunu, především o spojení v systému pořádkové a regulační služby na komunikacích;

- informace o technickém, materiálním a zdravotnickém zabezpečení pochodových os, o rozmístění etapních stanic na nich, s rozmístěním nezamořených zdrojů pitné vody v jejich blízkosti a udáním jejich kapacity;

- informace o rozmístění vojenských teritoriálních skladů a zařízení, ve kterých jsou uloženy zásoby PHM, proviantu, náhradních dílů a ostatního materiálu, vyčleněné pro přesunující se vojska;

- seznámení s rozmístěním blízkých civilních a vojenských opravárenských závodů, rozvinutých místech speciální očišty a stálých, nebo rozvinutých zařízení, kam je možné odsunovat raněné;

- organizovat, řídit a pomáhat přesunovaným štábům řešit otázky hygienické očišty osob a dezaktivace bojové techniky a materiálu po průchodu zamořenými místy na osách přesunu s využitím všech teritoriálních prostředků a zařízení;

- udržovat stálé a pevné spojení s teritoriálním velením a příslušnými KVS, informovat je o pohybech vojsk, jejich potřebách a situaci;

- pomáhat řešit a navrhovat přesunovaným štábům se znalostí místních podmínek a celkové situace vhodné prostory pro rozmístění štábů a vojsk při denním odpočinku a při zastávkách za přesunu.

Tato skupina musí mít příslušnou dokumentaci (pracovní mapy, hovorové a signální tabulky, přehledy zásob, jejich rozmístění apod.), **spolehlivá pojítka a dopravní prostředky.**

Složení, počty a vybavení skupiny řeší štáb podle konkrétních podmínek a stanovených úkolů.

*

Je třeba, aby přesuny na území okruhu řídil centrálně okruh, který řeší všechny otázky jeho zabezpečení. V organizaci velení okruhu musí pamatovat na vyřešení dispečerského stanoviště okruhu (DSO), styčné skupiny ke spojeneckým vojskům a ostatních úprav, zabezpečujících pevné řízení přesunů územím teritoria.

Některé problémy BOJOVÉ POHOTOVOSTI

Podplukovník Miroslav Nedvěď

K pojmu bojová pohotovost

Tento pojem je často používán, není však jednoznačně stanoven a ani chápán. Ve Směrnici pro uvedení vojsk ČSLA do bojové pohotovosti (č. 0014200/1962) není bojová pohotovost přesně definována; jsou zde uvedeny jen faktory, na nichž závisí — jako morální a politické uvědomění, kázeň, příprava kádrů, vycvičenost vojsk, stupeň zabezpečení všeho druhu apod. Tak je pojem bojové pohotovosti rozšiřován na vše, co se v armádě děje. Na druhé straně však je v některých případech tento pojem uváděn při výčtu různých druhů příprav našich vojsk jako jeden z dílčích a podřízených pojmů. Tato otázka není zásadně upřesněna dodnes, poněvadž i nově vydaný Polní řád ČSLA (divize, pluk) čl. 70 uvádí, že „Politická práce musí být zaměřena na důsledné plnění programu a politiky Komunistické strany Československa v Československé lidové armádě, na zvyšování bojovosti a bojové pohotovosti vojsk, na upevňování morálního a politického stavu, uvědoměle vojenské kázně všech vojáků, na dokonalé zvládnutí zbraní a bojové techniky, na zvyšování úrovně vojenského výcviku a úspěšné plnění bojových úkolů k rozhodnému zničení nepřítelů.“

Z tohoto znění vyplývá, že do obsahu bojové pohotovosti nelze počítat např. morální a politický stav vojsk, kázeň, stav bojové techniky a vojenského výcviku. Na druhé straně jsou však tyto faktory podle současných názorů zahrnovány do obsahu bojové pohotovosti.

V článku „Bojová pohotovost vojsk“ (VM č. 2/1966), byly uvedeny obsahy pojmů bojová pohotovost, bojeschopnost, bojová připravenost aj.

Bojová pohotovost je zde charakterizována jako schopnost ozbrojených sil zahájit bojovou činnost, s čímž lze v podstatě souhlasit. Ještě se k této definici vrátím.

Bojeschopnost vojsk je podle názorů autorů širší pojem, než bojová pohotovost, a je podle nich dána organizační strukturou, vycvičeností, dislokací, vybaveností technikou, morálně politickým stavem. V tom případě nemůže být tudíž **bojová pohotovost** (jako pojem nižší, než bojeschopnost vojsk — viz str. 54) „dána bojeschopností vojsk a stupněm pohotovosti, ve kterém se vojska nacházejí“ (str. 55). To znamená, že definici bojeschopnosti vojsk autoři plně neujasnili.

Nyní k termínu **bojová připravenost**, kterou podle autorů „vyjadřujeme pouze určitou, zcela vymezenou část činnosti“ a vyjadřuje „pouze vlastní připravenost pro určenou bojovou činnost“. Podle mého názoru připravenost pro bojovou činnost je velmi široký pojem, který závisí na řadě faktorů (včetně morálně politického, stavu výcviku, výzbroje apod.).

Bojovou pohotovost bychom měli chápat jako stav, ve kterém jsou vojska schopna zahájit plnění bojového úkolu. Tento stav vojska dosáhnou určitým systémem po vyhlášení bojového poplachu (viz na str. 55 definici bojového poplachu, se kterou souhlasím).

Dosáhnout bojovou pohotovost, tj. dosáhnout stavu, ve kterém jsou vojska schopna zahájit plnění úkolu však mohou i vojáci se špatnou výzbrojí, stejně jako výteční vojáci s prvotřídní bojovou technikou. Každý je schopen zahájit plnění bojového úkolu s rozdílnými předpoklady a podmínkami jeho plnění.

Pojem bojové pohotovosti můžeme chápat ve smyslu uvedeného čl. 70 Polního řádu ČSLA, který uvádí bojovou pohotovost jako jeden z činitelů, rovnocenných kázi, morálnímu a politickému stavu, vojenskému výcviku, stavu a ovládnutí zbraní a bojové techniky apod.

Podle tohoto výkladu není bojová pohotovost jako všeobshující pojem, ale pouze jako úzce vymezený termín, který

určuje stav vojsk po jejich uvedení do bojové pohotovosti (po předchozím vyhlášení bojového poplachu, nebo po realizaci opatření, kterými vojska dosáhla bojovou pohotovostí).

Do tohoto stavu uvádíme vojska **bojovým poplachem**, tj. způsobem nebo systémem, jakým vojska dosáhnou požadovaný stupeň pohotovosti k zahájení plnění úkolu. Tato činnost zahrnuje dobu od vyhlášení bojového poplachu až po dosažení pohotovosti ve shromaždišti nebo v jiném prostoru (kde je připraven útvar buď plnit bojový úkol, nebo i naléhavý mírový úkol, který si vyžádal, vzhledem k potřebné rychlosti, vyhlášení bojového poplachu, jako např. výpomoc při povodních, při živelných pohromách apod.).

Nemůžeme hovořit o **stálém vysokém stupni bojové pohotovosti vojsk**, jestliže tento stupeň dosahujeme realizací určitého systému opatření, kterými se vojska **uvádějí** do bojové pohotovosti.

Vojska se stálou bojovou pohotovostí by měla být skutečně na takovém stupni, jaký normálně dosahujeme po vyhlášení bojového poplachu, tj. po uvedení vojsk do požadovaného stupně bojové pohotovosti, kdy jsou „schopna přejít k plnění bojového úkolu“.

Jelikož však např. pozemní vojska naší armády **uvádíme** do bojové pohotovosti (systémem opatření — bojový poplach), nelze hovořit o stálé bojové pohotovosti vojsk. Jestliže by armáda měla být ve stálé bojové pohotovosti, pak by měla být schopna kdykoli skutečně přejít k plnění bojového úkolu **bez** jakýchkoli opatření, což je absolutně nerealné.

O stálé bojové pohotovosti můžeme ho-

vořit jen u některých součástí hotovostního systému PVOS.

Pojem **bojeschopnost vojsk** můžeme charakterizovat jako souhrn všech opatření, která je nutno realizovat, aby vojska byla **schopna bojovat**. Tzn., že bojeschopnost je ovlivněna morálním a politickým stavem vojsk, úrovní vojenské kázně, stupněm vycvičenosti, stavem bojové a dopravní techniky, jejich materiálně technickým zabezpečením atd.

Konečně **bojovou připravenost** lze definovat jako souhrn bojeschopnosti a bojové pohotovosti. O stupni bojové připravenosti, čili o tom, jsou-li vojska **připravena bojovat**, můžeme hovořit tenkrát, známe-li bojeschopnost vojsk a jsou-li vojska v bojové pohotovosti schopna zahájit bojový úkol, tj. přejít do boje.

Domnívám se, že tato definice zamezí současnému různému výkladu těchto pojmů a bojová pohotovost nebude chápána buď jako druh přípravy vojsk, anebo naopak jako všeobshující mlhavý pojem, který zahrnuje veškerou činnost armády.

Rovněž dobře známé prověrky bojové pohotovosti útvarů a svazků, které se nyní různé kombinují po vyhlášení bojového poplachu s plněním dalších úkolů (organizují se buď kontrolní zaměstnání nebo taktická, popřípadě velitelsko-štabní cvičení) bude nutné přehodnotit. Vycházíme-li v navrhovaných definicích, jsou nyní prověrky prakticky prověrky bojové připravenosti vojsk.

Prověrku bojové pohotovosti bychom tudíž měli zakončit dosažením pohotovosti štábů a vojsk ve shromaždištích nebo prostorech rozptýlení, odkud mohou vojska zahájit plnění bojových úkolů.

Nyní **rozeberu některé činitele, které ovlivňují bojeschopnost pohraniční divize.**

Organizační struktura podstatně ovlivňuje plnění bojových úkolů, jelikož musí odpovídat soudobým požadavkům vedení operace a boje a musí zabezpečit vysokou pohyblivost a mohutnou palebnou sílu svazku a útvaru.

V posledních letech vidíme časté změny v organizaci armády, naši armádu nevyjímaje. Je neustále zvyšován počet bojové techniky, jsou zaváděny další útvary aj.

Nynější organizace odpovídá zásadám použití svazků a útvarů z 50. let. Tato organizace se v podstatě nezměnila ani pokud jde o naplněnost pohraničních útvarů, které by měly být na 100 % na

úkor druhosledových vojsk. Nelze přece počítat, že při nenadálém napadení budeme mobilizovat doplňky vojáků k pohraničním útvarům. Rovněž nelze počítat s nynějším způsobem posilování útvarů a jednotek dělostřelectvem a ostatními speciálními jednotkami při nenadálém zahájení války.

Rozhodující význam pro úspěšnou bojovou činnost vojsk má i v soudobých podmínkách pohyb a palba. Význam palby se zásadně změnil proti dřívějším podmínkám i zásadám vedení boje a operace. Rozebereme-li konkrétní možnosti vedení palby pohraničními útvary a svazky při zahájení války, vidíme, že v prvních hodinách po jejím zahájení nebude případně možné ihned použít jaderných

zbraní. Musíme proto učinit taková organizační opatření, aby byla zabezpečena dostatečná palebná podpora boje pohraničních útvarů. Dřívější názory na vytváření plukovních a divizních dělostřeleckých skupin při zaujímání operační sestavy nemůžeme uplatňovat v našich podmínkách u pohraničních svazků. Nelze si totiž představit, že při nenadálém zahájení války bude možné např. divizní dělostřelecký pluk vysunout do palebných postavení v blízkosti pohraničních pluků, nebo přidělovat jednotlivé oddíly těmto plukům.

Počty zbraní a bojové techniky naší motostřelecké divize neodpovídají počtům mechanizované divize armády USA nebo NSR. Doposud stále sice při výpočtu poměru sil kalkulujeme např. s prapory, přesto že nejsou v počtech zbraní vzájemně rovnocenné. Nelze přece počítat poměr sil v tankových praporech, který má v naší armádě 31 tanků a v armádě NSR nebo USA celkem 53 tanků. U motostřeleckého praporu ČSLA nemůžeme kalkulovat s rovnocennou palebnou silou jako u mechanizovaného praporu NSR, mají-li zásadně rozdílné počty zbraní.

Z toho vyplývá požadavek vybavit pohraniční útvary dostatečnou palebnou silou (bez přisunu posilových dělostřeleckých jednotek a útvarů).

Počítáme-li již s perspektivní organizací dělostřelectva u motostřeleckého pluku, podle které má být 1 oddíl houfnic 122 mm s 18 kusy, baterie raketometů se 6 raketometry RM-130, baterie shd (6 kusů) a baterie PTRS se 6 naváděcími zařízeními, vidíme, že tato hodnota neodpovídá plně požadavkům na zabezpečení samostatné bojové činnosti praporů. Tak např. k zesílení protitankové obrany by bylo výhodné začlenit do praporu i protitankové řízené střely a prapor by měl mít stejnou palebnou hodnotu jako nepřátelský prapor (např. mpr USA má 9 PTRS). Rovněž nová organizace nepočítá s praporními minomety, přesto že tyto zbraně jsou velmi účinné a podstatně podporují bojovou činnost pěchoty. Nynější poznatky z bojů v Jižním Vietnamu potvrzují výhody minometů v plném rozsahu. Zrušením praporních minometů se zásadně oslabí palebná síla praporu, což je zvláště zřejmé při porovnání s palebnou hodnotou mechanizovaného praporu md USA, který má kromě protitankových zbraní ještě 6 minometů a 3 Davy Crockett.

Organizaci a dislokaci pohraničních svazků bychom tudíž měli přehodnotit podle těchto kritérií:

1. Útvary naplnit v mírové době tak, aby bez doplňování zálohami mohly zahájit bojovou činnost. V tom případě nebude nutné vytvářet silné zpětné odřady, které zabezpečují mobilizační úkoly.

2. Dislokaci upravit tak, aby jednotky byly umístěny samostatně na pravděpodobných směrech použití.

3. Útvary vybavit trvale posilovými prostředky, aby je nebylo nutné přidělovat až po vyhlášení bojového poplachu.

4. Svazky vybavit vrtulníkovými letkami (nejméně 10 Mi-4 a 4 Mi-1), které bude možné použít k vysazení taktických nebo diverzních výsadek, nebo při nenadálém zahájení války k ovládnutí pohraničních přechodů.

5. Prověřit současnou organizaci velitelství a štábu svazků s cílem

- snížit počty osob i vozidel nejmeně o třetinu,

- tabulkově začlenit funkce nutné pro bojovou činnost (např. styčné důstojníky štábu divize ke štábu armády, k plukům, k PS apod.),

- styčné důstojníky vybavit OT,
- u velitelské rotě zesílit strážní jednotky pro ochranu VS a TVS.

Jedním z důležitých činitelů, který ovlivňuje úroveň bojeschopnosti je **výcvik vojsk**. Doposud probíhá výcvik vojsk v podstatě stejným způsobem, jako v dřívějších letech a vojáci jsou u útvarů cvičeni postupně, metodicky od přípravy jednotlivce až po přípravu praporu a pluku. Specialisté jsou v průběhu výcvikového roku školeni v různých kusech a školách a po dobu školení nejsou jejich místa obsazena.

Naskytá se otázka, zda náš dosavadní výcvik vojsk odpovídá nynějším požadavkům, zvláště u pohraničních útvarů a svazků.

Naše pohraniční svazky a útvary, které mají kdykoli odrazit nenadálý útok agresora, organizují výcvik vojáků od prvního dne jejich nástupu do základní služby, jsou zde kursy, soustředění různých specialistů aj.

Tyto okolnosti ovlivňují jak stupeň bojové pohotovosti, poněvadž se prodlužuje doba nutná pro jejich přípravu k boji, tak i úroveň bojeschopnosti neodpovídá u pohraničních útvarů doktrínám názorům na zahájení války s převapením.

Zvláště důležitá je situace u vojsk po odchodu 2. ročníku do zálohy. V této době sice probíhá řada opatření k zabezpečení bojové pohotovosti, avšak nynější systém výcviku nám ponechává u vojsk poměrně malý počet vycvičených vojáků.

Naší snahou musí být nenarušovat přípravu a výcvik vojáků, tyto organizovat mimo bojové jednotky, avšak se zabezpečení plně bojové pohotovosti bojových jednotek. V současné situaci toto nelze uskutečnit bez změny systému povolávání vojáků základní služby a bez změny způsobu výcviku.

Ke zvýšení bojové pohotovosti vojsk, zvláště pohraničních útvarů a svazků, se naskytá tento možný způsob úpravy výcviku vojsk:

— nástup prvního ročníku vojáků řešit nejméně ve dvou nástupních termínech v roce (po 6 měsících), aby nedocházelo k hromadnému odchodu vojáků do zálohy a k pohraničním svazkům určovat jen vojáky vycvičené po 6měsíčním výcviku obdobně, jak je to u tankových jednotek a útvarů s absolventy tankových PS,

— s přidělováním vycvičených vojáků bude vhodné uvážit naplněnost pohraničních útvarů, aby je nebylo nutné doplňovat (byť i v minimálním rozsahu).

1. ročník by mohl být cvičen podle odbornosti v délce 6—12 měsíců ve zvláštních výcvikových útvarech, divizích nebo střediscích mimo pohraniční svazky.

Výhody tohoto způsobu jsou z hlediska bojové pohotovosti a bojové připravenosti zřejmé. Současně to má i velký morální důsledek. Uvědomíme-li si, že by měl podle nynějšího způsobu zahájit boj voják 1. ročníku u pohraničního útvaru po absolvování třeba i „celého“ 6týdenního výcviku, nebude mít absolutní důvěru ve své schopnosti a dovednost při plnění úkolů, což by se nepříznivě projeвило i v jeho morálním stavu.

Kromě toho je účelné centralizovat výcvik ve výcvikových střediscích nebo útvarech i z ekonomického hlediska, je-

likož by bylo možné plně využít materiálně výcvikovou základnu a nerozptylovat prostředky pro budování velkého počtu různých cvičišť a učeben.

S výcvikem vojsk souvisí do určité míry i jejich schopnost rychle zahájit bojovou činnost. Mají-li být vojska schopna po vyhlášení bojového poplachu zahájit boj, musí být k tomu ihned připravena. Uvedu jen několik příkladů, jak bychom měli za těchto předpokladů nenadálého zahájení války některé otázky důsledně řešit.

V maskování dopravní i bojové techniky musíme učinit již v míru dostatečné přípravy. Ochranné nátěry (které připravujeme před taktickými cvičeními) by měly být trvale na všech vozidlech, poněvadž nelze počítat, že na ně budeme mít čas po vyhlášení bojového poplachu při okamžitém přechodu k bojové činnosti. Pro přesuny v noci připravit na reflektory vozidel zatemňovací krytky a dostatek barvy k jejich zastření, zvláště u motorových vozidel povolávaných z národního hospodářství.

Dále bude vhodné např. zvážit nynější způsob ukládání střeliva do výcvikových tanků. Mají-li být tankové jednotky pohraničních svazků schopny rychle zahájit boj, musí být střelivo trvale uloženo v tancích (i při mírovém výcviku).

Rovněž uložení výzbroje a výstroje vojáků v kasárnách podle nyní platných řádů nezabezpečuje rychlé opuštění kasáren při bojovém poplachu.

Pro mírový život je výhodné mít šatny mimo ložnice mužstva, zvláště osobní zbraň aj., avšak pro bojový poplach bude nejlépe, jestliže alespoň u pohraničních útvarů bude mít každý voják u své postele skříň s výstrojí a s osobní zbraní.

Domnívám se, že máme zbytečně obavy dát vojákům trvale zbraně do rukou, poněvadž při střelbách a při cvičeních je mají stále u sebe a za války to bude rovněž. Obdobně bychom měli zvážit i nynější způsob uložení pistolí pro vojáky z povolání, kteří prakticky při bojovém poplachu nejsou ozbrojeni.

Nyní krátce k **součinnosti pohraničního svazku s PS.**

Důležitou podmínkou úspěšného plnění úkolů v počátečním období války je již v míru dobře a promyšleně připravená činnost a sladění veškeré činnosti pohraničních útvarů s jednotkami PS.

V dřívějších letech se v otázkách vzájemné součinnosti ČSLA a PS vyskytovaly různé problémy, nyní jsou ve značné míře vyřešeny vydáním Rozkazu prezidenta republiky z 10. 11. 1965, kterým byla PS podřízena MNO.

Při rozboru současného stavu je zřej-

mé, že organizace, výzbroj a výcvik i zásady činnosti PS jsou převážně obranného charakteru a neodpovídají doktrinním názorům na možné nenadálé zahájení války nepřitelem i v období poměrně příznivé mezinárodní situace. Vojska PS plní především svůj mírový úkol, tj. ochranu státních hranic. Součinnost s pohraničními útvary ČSLA je zaměřena k zabezpečení tohoto úkolu a je podceňováno aktivní použití PS při nenadálém zahájení války.

Současná situace (která vyžaduje zpracovat podrobné plány součinnosti PS s pohraničními svazky a zásady činnosti PS při vyjití vojsk frontu mimo území ČSSR) značně komplikuje činnost velitelů, štábů a vojsk v prvních hodinách nenadálého zahájení války. Organizace a výzbroj i časové lhůty rozvinutí PS a samohybných jednotek rovněž nezabezpečují možnost okamžitého použití těchto vojsk, jejichž činnost by měla mít charakter stálé pohotovosti obdobně, jako vojska PVOS.

Na základě těchto poznatků mám tyto návrhy:

- původně stanovený úkol útvarům PS, tj. střežit státní hranici a zabránit pronikání špiónů a diverzantů na území ČSSR není v současné době již prvotní a zcela aktuální, poněvadž nepřátelská rozvědka může využívat rozšířeného turistického ruchu k pronikání na naše území,

- kontrola pohybu na přechodech na státní hranici se omezuje na kontrolu osobních průkazů, což mohou provádět OPK (MV) a není nutné k tomu účelu vyčleňovat dále příslušníky PS,

- dosavadní úkol PS při zahájení války je především obranný a podle tohoto úkolu je přizpůsobena organizace i výzbroj jednotek PS. Podle současných názorů na zahájení bojové činnosti ČSLA v počátečním období války se předpokládá s okamžitým přechodem k aktivní činnosti, což neodpovídá dosavadním úkolům PS při zahájení války,

- možný charakter zahájení války vyžaduje přejít k bojové činnosti (zvláště u pohraničních útvarů a svazků) s mírovou organizací bez jakéhokoli upra-

vání organizace velení a změn v podřízenosti. Tomu neodpovídá nynější způsob podřizování jednotek a útvarů PS velitelům svazků při zahájení války. Tento způsob ztěžuje organizaci velení i bojovou činnost vojsk,

- je třeba zvážit vhodnost nynější organizace a určení jednotek a útvarů PS, zda nebude účelnější, buď podřídít brigády PS již v míru jednotlivým pohraničním svazkům ČSLA, nebo PS zrušit a přenést úkoly spojené se střežením státní hranice na orgány VB a celní služby a úkoly spojené s přímou ochranou státní hranice plnit pohraničními útvary ČSLA, které v tomto smyslu patří k organizaci změnit.

Naše armáda musí být připravena kdykoli odrazit útok nepřitele a ihned přejít do rozhodné aktivní činnosti.

Ke splnění tohoto úkolu musíme u pohraničních svazků přehodnotit současný stav organizace, dislokace, způsob výcviku vojsk a vytvořit podmínky pro okamžitý přechod k bojové činnosti.

Bylo by proto vhodné mít již v míru pohraniční útvary a divize

- na válečných počtech, poněvadž nelze předpokládat u těchto vojsk s doplňováním ze zálohy, počítáme-li s nenadálým zahájením války,

- dislokaci, která odpovídá přechodu vojsk do bojové činnosti na nejkratších směrech,

- organizaci, zabezpečující zahájení boje bez předcházejícího přepodřizování a posilování útvarů a jednotek,

- pohraniční divize mít buď přímo podřízeny brigády PS, nebo přímo převzít úkoly PS,

- organizace výcviku vojsk upravit tak, aby byli u pohraničních útvarů trvale vycvičení vojáci (v průběhu celého roku) a omezit jejich odvelování,

- bojovou připravenost u pohraničních útvarů chápat skutečně jako trvalou, obdobně jako u útvarů PVOS, aby bylo možné kdykoli zahájit bojovou činnost.

Jedině tak můžeme splnit naši internacionální povinnost pro zabezpečení obrany naší vlasti a celého tábora socialismu.

MOTOR - operačně strategická válečná hra

Rozhovor s generálmajorem Janem Voštěrou

Co bylo obsahem nedávné operačně strategické válečné hry, které se zúčastnila rovněž operační skupina polního velení naší armády?

Hlavním obsahem tohoto zaměstnání bylo počáteční období války — v jeho rámci jedna z variant zahájení války a vedení první strategické operace na válčišti. Rozmach cvičení, zvláště prostorový (prakticky celé západoevropské válčiště), byl značný. Zúčastnila se ho řada operačních skupin polních velení různých armád. **Zaměstnání v podstatě potvrdilo správnost našich doktrinních závěrů o příští možné válce, zejména to, že tato světová válka bude jaderná, která může být zahájena s velkou pravděpodobností jadernými prostředky, i když nevylučujeme její zahájení i klasickými prostředky.**

Tato varianta vychází z nejnovějších strategických pohledů teoretiků NATO, kteří v důsledku velkého, oboustranného nakupení nejmohutnějších jaderných prostředků a u vědomí jejich obrovské ničivosti, přistupují i na tuto variantu zahájení války. Uvažují samozřejmě, že by byla nejen zahájena, ale i vedena těmito prostředky. Připouštějí v jejím rámci i možnost použití taktických jaderných prostředků. Nejdůležitější v této oblasti strategie je, že možnost takové války vidí nejen na různých válčištích světa, ale hlavně i v Evropě.

V důsledku tohoto pohledu teoretiků NATC na strategii je pochopitelně třeba, abychom toto zahájení války vzali v úvahu, na tento způsob zahájení války a její vedení se připravovali. Proto tedy bylo na daném zaměstnání procvičováno zahájení války klasickými prostředky, s pozdějším přechodem na použití jaderných prostředků.

I když připouštíme možnost zahájení války klasickými prostředky, v žádném případě nikdo si nepředstavuje, že by příští světová válka byla vedena po celou dobu jenom klasickými prostředky. To vylučujeme, protože existence jaderných prostředků i charakter příští světové války jednoznačně k použití jaderných prostředků přivede, i když válka bude zahájena klasickými prostředky.

Řekl jste, že se procvičovalo vedení první strategické operace na válčišti. Co zahrnuje taková operace?

První strategická operace je prakticky nejdůležitější období počátečního období války, ve kterém se řeší hlavní strategické cíle. Strategická operace zahrnuje prakticky činnost hlavně strategických jaderných sil, dálkového letectva a raketových ponorek, operace řady frontů, operace válečného loďstva, námořní výsadečkovou operaci, vzdušné výsadečkové operace a konečně bojovou

činnost svazů vojsk PVO státu. Tedy široká účast všech ozbrojených sil v dané operaci při plnění hlavních strategických cílů bojujících vojsk. **Typicky nový projev v současných strategických operacích je to, že se nepřítel ničí současně ve velké hloubce, počínaje prvním operačním sledem a konče nejvzdálenějšími objekty na teritoriu válčiště.** Je to rozdíl proti minulým strategickým operacím, kdy jednotlivé strategické útočné operace následovaly jedna za druhou; proto i nepřítel musel být ničen rovněž postupně a po částech, vzhledem k tomu, že nebyly tehdy prostředky s tak velkým dosahem. Schopnosti dopravy jaderných prostředků na kterékoliv místo na světě dávají dnes obrovskou přednost možnostem vedení strategických operací s cílem současného ničení v celé strategické hloubce nepřítele. Základní úkoly v této operaci plní údery strategických jaderných prostředků. Velkou úlohu mají ovšem i operace frontů a válečného loďstva, v rámci nichž se zúčastní operace velké množství raketových jaderných prostředků operačně taktického typu.

Je něco nového v pojetí první strategické operace?

Zaměstnání ukázalo, že strategická operace na válčišti může mít **tři typická údobí: údobí bez jaderné činnosti, údobí rozhodující jaderné činnosti a konečné údobí.**

Obsahem **prvního údobí je zahájení a vedení války bez použití jaderných prostředků.** Zdůrazňují však hned v úvodu, že toto údobí nemusí vůbec být. Předpokládá se, že **bude trvat od několika hodin do několika dní.** Úkoly v tomto údobí budou plnit vojska stále pohotovosti, která představují první strategický sled. Bude vedena aktivní bojová činnost s cílem zničit protistojící uskupení nepřítele a snížit jeho možnosti k použití jaderných prostředků. Vojska by měla v tomto období maximálně využít výhodných možností, které vycházejí z podmínek situace a převahy nad nepřítelem v pozemních vojscích k tomu, aby rychle překonala jaderné překážky, obranné čáry a vytvořila výhodné podmínky k co nejefektivnějšímu použití vlastních jaderných prostředků. Právě v důsledku převahy pozemních vojsk na naší straně bude nepřítel s největší pravděpodobností v blízké době nucen použít jaderné prostředky, protože nebude mít jiné východisko. Strategické a operačně taktické jaderné prostředky musí být v důsledku toho v neustálé trvalé pohotovosti k okamžité činnosti. V průběhu takto vedené bojové činnosti klasickými prostředky bude samozřejmě probíhat mobilizace a sestava vojsk bude narůstat na daném válčišti přísunem záloh z hloubky nejen vlastního státu, ale i celé koalice.

Údobí činnosti jaderných prostředků je rozhodující údobí strategické operace a nevylučuje se, že i celé války. Může začít ihned za údobím, v němž nejsou použity jaderné prostředky, ale může jím být přímo zahájena válka. Osahem tohoto údobí bude maximálně intenzivní použití jaderných prostředků oběma stranami, zvláště úderů strategických jaderných sil při současném vedení vysoce aktivní bojové činnosti všech ostatních druhů ozbrojených sil a druhů vojsk prvního strategického sledu. V důsledku maximálního použití jaderných prostředků lze předpokládat, že **toto údobí bude poměrně krátké a že v něm bude maximálně využito všech zásob jaderných prostředků, které byly v míru vytvořeny.** V tomto údobí bude dosaženo základních strategických cílů operace. Obě strany budou mít pravděpodobně velké ztráty, všechen průmysl i výroba budou dezorganizovány na velmi dlouhou dobu a nelze

v důsledku toho předpokládat, že by se mohla v tomto údobí obnovit výroba základní vojenské techniky.

Neskončí-li první strategická operace v tomto údobí, je třeba předpokládat **třetí, konečné údobí, ve kterém s největší pravděpodobností by bylo úsilí položeno opět na použití klasických prostředků.** Jaderné prostředky by byly použity jen tam, kde zůstaly dosud jejich zásoby. Údobí použití jaderných prostředků bude velmi krátké. Dojde-li však k vedení bojové činnosti v tomto třetím údobí, pak je třeba předpokládat, že bude dosti dlouhé.

Obdobně lze hodnotit i průběh celé války. Příští jaderná světová válka by byla tedy rozvržena na tato tři údobí.

Kterým otázkám věnovalo cvičení zvláštní pozornost?

V zaměstnání došlo k širokému použití výsadek všeho druhu s velmi aktivními cíli — od taktických až po velké operační, kterých bylo využíváno v celé hloubce západoevropského válčiště. Použití výsadek vyžadovalo širokou součinnost nejen uvnitř operačních skupin polních velení, ale i širokou součinnost s různými druhy ozbrojených sil a druhy vojsk, zvláště s dálkovým letectvem a frontovým letectvem, které činnost dálkového letectva všemi svými prostředky zabezpečovalo. K zabezpečení činnosti dálkového letectva, které nese operační výsadek, je třeba tří až čtyřnásobné převahy ostatního letectva. Zejména stíhací letectvo doprovází dálkové dopravní letectvo po celou dobu letu a zabezpečuje je před útoky nepřátelského letectva.

V průběhu cvičení došlo k **obklíčení i značných uskupení nepřítele** již v prvních hodinách a dnech zahájené první strategické operace. Potvrdilo se, že základním prostředkem ničení takových uskupení jsou jednoznačně jaderné prostředky. Pozemní vojska prakticky zakončují likvidaci a ničení.

Velké úsilí v průběhu zaměstnání bylo věnováno **široké součinnosti.** Se sousedy, s raketovými vojsky, s letectvem, s dálkovým dopravním letectvem atd., bylo třeba velmi přesně a podrobně projednat a navázat součinnost při plnění daných úkolů. Byly získány další dobré praktické návyky, které prospějí i v perspektivě dalšího rozvíjení té oblasti, kterou známe pod pojmem „dobře organizovaná součinnost“.

Rovněž otázkám velení byla věnována velká pozornost ze strany řídicího aparátu i ze strany cvičících. Ukázalo se znovu, že v jaderné válce, byť i zahájené klasickými prostředky na určitou dobu, je třeba té největší a nejtvrdší centralizace ve velení, kdy v jedné rukou jsou soustředěny všechny prostředky a kdy tedy je třeba tvrdé centralizace k jejich správnému využití. Na druhé straně však důsledky jaderné války vyvolávají potřebu maximální iniciativy na nižších stupních — myšleno i stupeň frontový a armádní a níže — které musí v rámci svých možností vyvinout veškeré úsilí, aby s velkou iniciativou a samostatností plnily dané úkoly.

Můžete čtenářům říci něco ke způsobu řízení této operačně strategické válečné hry?

Způsob řízení uvedeného zaměstnání vycházel z jeho formy — operačně strategické válečné hry. Dále z toho, že jeho cílem bylo dále rozpracovat řadu teoretických otázek a k některým novým závěrům dokonce i dojít. V důsledku

toho byt i malé operační skupiny polních velení jednotlivých armád měly dostatek času k tomu, aby všechna rozhodnutí, která vycházela z daných úkolů, byla velmi detailně teoreticky posouzena, všestranně zdůvodněna a podložena všemi možnými propočty. Cíle bylo dosaženo: některé teoretické momenty vedení strategických operací byly potvrzeny a některé se dále nově rozvinuly.

Je samozřejmé, že takového způsobu řízení, kdy cvičícím je dán záměrně dostatek času na přípravu, nelze použít vždy a všude. Je typický pro válečné hry a kromě toho v zaměstnání, jehož cílem je dosáhnout nových výsledků v oblasti vojenské teorie. Je možné jistě i na našich stupních velení podobného způsobu řízení zaměstnání použít. Proto je nutné tento způsob řízení cvičení rozpracovat a praktikovat. Samozřejmě, že při jiných příležitostech, kdy jde o prověření akceschopnosti štábů, budeme i nadále požadovat od cvičících velitelů a štábů, aby se rozhodovali a připravovali podklady ve zkrácených, krajně napjatých časových normách, které odpovídají současnému vedení operací.

Jakým způsobem se připravovala operační skupina našeho polního velení na zaměstnání?

Nebylo to první zaměstnání, kterého se operační skupina zúčastnila, a proto již řadu zkušeností z oblasti přípravy máme. Potvrdilo se, že je třeba velmi pečlivě a dlouhodobě připravovat. Začali jsme prakticky tři čtvrti roku před zahájením zaměstnání s důkladnou přípravou jednotlivců, zaměřenou k předpokládané problematice cvičení. Postupně jsme metodicky přecházeli k další složitější teoretické přípravě i k zaměstnáním ve skupinách jednotlivých složek štábů a druhů vojsk. Příprava vyvrcholila týdenním výjezdem operační skupiny mimo stálé posádky, kde na 3—4 letučkových situacích se dokonale procvičila metodika práce celé operační skupiny při přípravě rozhodnutí velitele a jeho zdůvodnění.

Každé zaměstnání podle svého druhu vyžaduje tedy specifickou metodiku práce. Např. ve válečné hře je v zásadě stejná metodika práce celého štábu z hlediska postupu, ovšem má své specifické odlišnosti, které je třeba velmi detailně vyjádřit v práci jednotlivých složek štábu, zejména v úkolech, na něž je položeno úsilí.

Jiná metodika práce by byla jistě v přípravě velitelsko-štabního cvičení, jiná metodika při jiném způsobu cvičení. Na oblast zpracování metodiky práce štábu je tedy nutné stále klást velký důraz, protože se ukázalo, že v dobré a vžitě metodice je základ veškerého úspěchu.

Jaké nové teoretické i praktické otázky vyplývají ze zaměstnání pro příští výcvikový rok?

Především je nutno nadále velmi usilovně studovat problematiku teorie i praxe počátečního období války, jako základního období, které má v rámci příští světové války největší význam. To jako celek. A v detailech bude třeba věnovat pozornost teoretickému i praktickému zvládnutí zahájení a vedení první operace bez jaderných prostředků, s přechodem na použití jaderných

prostředků v průběhu této operace. V této oblasti není dosud všechno teoreticky vyřešeno a tím méně prakticky zvládnuto — nejen v našich štábech, ale zejména u vojsk. Tato oblast možné činnosti vojsk a štábů bude proto vyžadovat značné úsilí od samého začátku výcvikového roku.

Dále bude třeba **rozvíjet otázky teorie a praxe použití taktických, operačně taktických a operačních výsadek** na celou hloubku vedení operace se všemi prvky zabezpečení bojové činnosti, a to od zahájení války.

Důležitou oblastí naší další činnosti je **průzkum**. V období války bez jaderných prostředků je hlavním úkolem průzkumu najít všechny jaderné prostředky taktického a operačně taktického stupně a dát podklady k jejich zničení.

Novou oblastí teorie i praxe je **použití jaderných min nepřítelem**. Máme v této oblasti už některé teoretické poznatky, které budou na sklonku roku nebo v nejbližší době vydány našim štábům. Je to ovšem materiál nový, zdaleka ne ještě v detailech rozpracován a tím méně vojsky zvládnut. **Způsob vyhledávání, včasné ničení a překonávání vytvořených pásem zamoření bude hlavní náplní praktické činnosti štábů i vojsk v příštím výcvikovém období.**

Vážnou oblastí činnosti vojsk je jejich **manévr na válčišti**. Potvrdilo se, že je třeba jednoznačně sejít s komunikací a maximálně využívat terénu, zejména v důsledku širokého používání jaderných min nepřítelem.

V důsledku nového pohledu nepřítele na bojovou činnost v rámci našeho válčiště bude třeba zaměřit pozornost vojsk na **překonávání obrany nepřítele, ve většině případů spěšně zaujímané**. To uvádím proto, že v posledních letech jsme soustavně předpokládali a počítali převážně se střetnými sraženími a střetnými boji v rámci zahájené války a první operace. Zaměstnání ukázalo, že nepřítel se může pravděpodobně částmi sil prvního sledu postupně bránit s cílem nedopustit proniknutí do hloubky území a vytvořit podmínky k shromáždění sil a prostředků, kterými by byl s to přejít do útočné operace.

V přípravě štábů je třeba dále věnovat úsilí **zdokonalování součinnosti na všech stupních a v oblasti velení dosáhnout té tvrdé centralizace velení**, o které jsem hovořil v rámci první strategické operace. Ta musí být na všech stupních, při současném uplatňování a tedy i školení podřízených velitelů a štábů k široké samostatnosti a široké iniciativě při plnění daných úkolů.

Bibliografický přehled VIS

Materiály ke studiu problematiky obrany teritoria

Literární průzkumy VIS

- č. 28 — Otázky teritoriálního systému výstavby armády, 48 záznamů.
- č. 138 — Opevňování a kryty z hlediska ZHN, ochrany týlu a civilního obyvatelstva, 125 záznamů.
- č. 159 — Hlavní problémy zvyšování obranyschopnosti státu, část I. a II., 39 záznamů.
- č. 169 — Teritoriálně miliční systém výstavby ozbrojených sil, 66 záznamů.
- č. 189 — Civilní obrana, evakuace civilního obyvatelstva, 52 záznamů.
- č. 219 — Hlavní zásady všelidové obrany země, 76 záznamů.
- č. 281 — Úloha, místo a organizace teritoriálního systému velení v SSSR a socialistických státech, 48 záznamů.
- č. 287 — Obrana teritoria, 20 záznamů.

Překlady VIS

- č. 346 — BEYER, E.: Součinnost sil při obraně země, Wehrwissenschaftliche Rundschau, č. 2/1962.
- č. 528 — Vědecká konference akademie G. Š.: Problémy teritoriální obrany země, Myśl Wojskowa, č. 2/1963.
- č. 548 — KRAFCANSKI, V., KIROV, D.: Civilní obrana v soudobé válce, Vojsenna misl, č. 2/1963.
- č. 591 — KMIECIAK: Národní garda — důležitý činitel v systému obrany USA, Myśl Wojskowa, č. 6/1963.
- č. 690 — SUPINO, P.: Globální strategie a přizpůsobení obrany země novým požadavkům, Rivista militare, č. 2/1964.
- č. 731 — CARIUS, R. A.: Teritoriální ozbrojené síly bundeswehru jako prvek „předsunuté strategie“, Militärwesen, č. 9/1964.
- č. 818 — CHADAL: Úvahy o týlu v jaderné válce, L'Armée, červen—červenec 1963.
- č. 922 — SEEMAN, K.: Problémy obrany země, Wehrwissenschaftliche Rundschau, č. 5/1965.
- č. 987 — SCHNEIDER, H.: Oddíly ochrany vlasti, Truppenpraxis, č. 3/1966.
- č. 988 — MONITOR, M.: Obrana teritoria NSR — kritické připomínky, Wehrkunde, č. 11/1965.
- č. 1001 — HANS-DIETER KLEIN: Oddíly ochrany vlasti, Truppenpraxis, č. 4/1966.

Dokumentační záznamy

- KORZUN, L.: Civilní obrana v zemích NATO. „Vojennoje znamja“, č. 5/1966.
Směr militarizace týlu NSR. „Krasnaja zvězda“, č. 98/1966.
VORWERCK, E.: Oddíly ochrany vlasti. „Wehrkunde“, č. 4/1966.
Reorganizace teritoriální obrany Francie. „Revue de défense nationale“, č. 3/1966.
Velká Británie redukuje teritoriální armádu. „Wehrkunde“, č. 2/1966.
Reorganizace teritoriální obrany Francie. „Wehrkunde“, č. 2/1966.
SAGAZAN, H.: Úvahy o moderní válce. „Revue de défense nationale“, č. 2/1966.
SCHIRMER, G.: Teritoriální zálohy — cesta k vytvoření oddílů ochrany vlasti. „Truppenpraxis“, č. 2/1966.
NOACK: Jak získáme správný obraz o bundeswehru. Úkoly žen. jednotek při obraně vlasti. „Militärwesen“, č. 1/1966.
RUBCOV, O.: Teritoriální vojska NSR. „Vojennyj věstnik“, č. 1/1966.
PETERMANN, H.: Zásobování v oblasti teritoriální obrany. „Truppenpraxis“, č. 12/1965.

- Obrana teritoria. „Die Bundeswehr“, č. 12/1965.
- ÜBELHACK, A.: Branná povinnost u teritoriální obrany. „Die Bundeswehr“, č. 12/1965.
- BEHNECKE, F.: Problémy ochrany a obrany území socialistických států. „Militärwesen“, č. 12/1965.
- Jak podporovat síly operační obrany teritoria. „L'Armée“, č. 52/1965.
- Budoucnost sil obrany země. „Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift“, č. 11/1965.
- MONITOR, H. J.: Obrana teritoria NSR — kritické připomínky. „Wehrkunde“, č. 11/1965.
- OSWALD, H.: Změny ve vzdušné válce. Vztah k obraně teritoria. „Wehrkunde“, č. 11/1965.
- ZITZEWITZ, H.: Problémy obrany země ve Francii. „Die Bundeswehr“, č. 11/1965.
- ÜBELHACK, F. A.: Obrana teritoria. „Truppenpraxis“, č. 11/1965.
- HEIMAN, L.: Opatření pro obranu. „Wehr und Wirtschaft“, č. 11/1965.
- ZITZEWITZ, H.: Problémy obrany země v Holandsku. „Die Bundeswehr“, č. 10/1965.
- KLAUS, F.: Přemístění a odchod civilního obyvatelstva z ohrožených míst. „Protar“, č. 9—10/1965.
- WEISS, H.: Železnice a obrana země. „Wehrwissenschaftliche Rundschau“, č. 10/1965.
- SEEMANN, K.: Návrhy k nové organizaci teritoriální obrany. „Wehrwissenschaftliche Rundschau“, č. 10/1965.
- ZITZEWITZ, H.: Problémy obrany země ve V. Británii. „Die Bundeswehr“, č. 10/1965.
- MAURIZIO, F.: Charakteristické znaky účinné teritoriální obrany z hlediska možných druhů útoku. „Rivista militare“, č. 9/1965.
- Úloha a taktika vojsk teritoriální obrany. „Vojennyj zarubežnik“, č. 9/1965.
- Struktura teritoriální obrany. Polsko. „Österreichische militärische Zeitschrift“, č. 6/1965.
- SEEMANN, K.: Problémy obrany země. „Wehrwissenschaftliche Rundschau“, č. 6/1965.
- Program infrastruktury NATO. „Wehrkunde“, č. 5/1965.
- FISCHER, K.: Věda a obrana. „Wehr und Wirtschaft“, č. 1/1965.
- CHARISUS, R. A.: Teritoriální ozbrojené síly bundeswehru jako prvek „předsunuté strategie“. „Vojenský informační a dokumentační zpravodaj — VIS“, č. 12/1964.
- LE PULOCH: Budoucnost teritoriální armády. „Revue de défense nationale“, č. 6/1964.
- SCHNEIDER, H.: Teritoriální zálohy. „Truppenpraxis“, č. 3/1964.
- MICHALSKI, H.: Strategie a taktika obrany teritoria. Warszawa, W-MON, 1965, 1. vyd., 452 s., 18. sch., VVK VAAZ G 5771.
- CHOCHA, B.: Obrana teritoria. Warszawa, W-MON, 1965, 260 s., 42 bibl., VVK VAAZ F 32008.
- Prosíme čtenáře, aby nám sdělili svoje připomínky ke způsobu uveřejňování bibliografického přehledu.
- Zájemci o uvedené materiály se mohou obrátit přímo na Voj. informační středisko při VA AZ Brno.

СОДЕРЖАНИЕ

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

Полковник Ян Рабан	
Роль и место территории в системе обороны	3
Полковник Яромир Житек	
Оборона и защита территории ЧССР	10
Полковник Бржетислав Тихий	
Задачи территориальных штабов	13
Полковник Яромир Житек	
Противодесантная оборона	17
Полковник Бржетислав Тихий	
Гражданская оборона	22
Подполковник Ярослав Шкоп	
Взаимодействие ПВО страны с органами Гражданской обороны	26
Подполковник Йосиф Кминек	
Использование телекоммуникационной сети связи во время войны	29
Инженер-подполковник Мирослав Черник	
Военные сообщения	35
Подполковник Одон Малковский, майор Сватоплук Смрчка	
Взаимодействие тыла территории с полевым штабом	40
Подполковник Богумил Малы	
Добывание и использование данных	49
Подполковник Павел Шафер	
Охрана объектов особой важности	52

ВЗГЛЯДЫ – ОТКЛИКИ

Генерал-лейтенант Йосиф Валешь	
К вопросу единой системы управления на территории	54
Подполковник Мирослав Гладик	
Управление военными сообщениями и их обеспечение	57
Подполковник Имрих Дворский	
Обеспечение мобилизации	59
Подполковник Зденек Почта	
Некоторые проблемы обеспечения территории	61
Подполковник Властимил Лидицкий	
Передвижения войск	63
Подполковник Мирослав Недвед	
Некоторые проблемы боевой готовности	65

ИНФОРМАЦИИ

Беседа с генерал-майором Яном Воштера	
МОТОР – оперативно-стратегическая военная игра	70
Библиографический обзор, разработанный Военно-научным информационным центром	75

Vydává Vydavatelství časopisů MNO, Praha 1, Vladislavova 26 v Redakci vojenských odborných časopisů.

Řídí Branislav Rapoš — Vedoucí redaktor časopisu Jindřich Malina (telefon 091/2611)
Redakční kolektiv: Vladimír Grubner, Josef Hekl, Marie Melicharová (tech. redaktorka)
Redakční rada: Josef Čunát, Ladislav Hálek, Zdeněk Havala, CSc. Tibor Hochsteiger, Břetislav Janík, Pravoslav Kalický, Josef Lázinka, CSc. Emanuel Liška, CSc. Václav Matička, CSc. Josef Průša, Juraj Repčín, Zdeněk Skopal, Ladislav Soukal, Jaroslav Vinkler, Václav Vítanovský, Milan Zdimal — Redakce a administrace: Praha — Nové Město, Vladislavova 26, telefon 237646-3 — Vychází šestkrát ročně. Časopis nelze předplácet, přiděluje se podle zvláštního rozdělovníku jako služební materiál — Tiskne Naše vojsko, závod 01, Praha — Ročník XVI. Toto číslo vyšlo v říjnu 1966.